

TOMIS

10.271 / 06

REVISTĂ DE CULTURĂ, SERIE NOUĂ

IANUARIE 1998, Nr. 1 (330), anul III (XXXIII)

COLOCVII TOMITANE

Pentru Constanta luna decembrie a căpătat un profil cultural, ce devine tradiție, prin desfășurarea aici a „Colocviilor tomitane” (sub egida Revistei „Tomis”, a Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor și a Consiliului municipal), care, iată, s-au aflat la a treia ediție în anul ce tocmai a trecut. Cum iarna la Pontul Euxin ține de obicei două zile, s-a întâmplat ca de această dată ea să concorde cu perioada desfășurării colocviilor, făcând din drumul invitaților din țară un periplu prin vifor, vifor care pe gazde nu le-a speriat, iar pe premianți nici atât. S-au întâlnit mai îmbujorați ca oricând și dornici de vorbă. Și, oricum, cronica evenimentului e mai bogată decât în anii anteriori — și e firesc să fie așa. În primul rând, grație inițiativei organizatorilor, care au lărgit cadrul manifestării cu încă o zi, ceea ce a dus la o atmosferă cu mult mai destinsă.

Programul primei zile s-a desfășurat la „Muzeul de Artă”, unde, în așteptarea dezbaterilor colocviale, participanții au putut afla despre ultimele apariții editoriale din spațiul dobrogean, prin standurile realizate de editurile *Ex Ponto*, *Metafora*, *Muntenia*, *Europolis* și de către librăriile constănțene, standuri aflate alături de expoziția cărților propuse pentru premiere de critici, edituri și foruri culturale din țară. A urmat simpozionul, tema acestuia fiind „Romanul românesc — dimensiuni contemporane”. Au vorbit, cu probitate profesională, prozatorul Constantin Novac (redactor șef al revistei „Tomis”), criticul Gabriel Rusu, poetul și prozatorul Nicolae Motoc (redactor șef adjunct la revista „Tomis”), Viorel Ștefănescu (redactor șef al Editurii *Alma*, Galați), prof. univ. dr. Puiu Enache (Universitatea *Ovidius*), Gabriela Inea (redactor la revista „Tomis”) și poetul Arthur Porumboiu, iar prozatorul Ovidiu Dunăreanu (redactor la revista „Tomis”) a comentat ultimul

text editorial, dicționarul scriitorilor, membri ai Uniunii Scriitorilor, intitulat „La Tomis”, lucrare îngrijită de vorbitorii de la Revista *Tomis*. Concluziile asupra dimensiunilor romanului în general asupra prozei românești au fost interesante, au tins spre afirmarea faptului că în 1989 proza „se scrie altfel”, o mai atâta începe să se amestece planurile și esențelor literare, cu tendința de a se folosi de limbajul „hard”, apreciat și faptul că proza românească a pășit încă starea de criză, spre deosebire de proză ale autorilor dobrogeni editate în ultimii ani, valoroase în context național. „Unctul mort”, roman de Constantin Novac, „Calea de povestiri”, „Cu bucuria în suflet” a lui Ovidiu Dunăreanu, romanul „La inima fermecată” al lui Florin Slapac, „Vestitorul”, roman de Dan Persa și romanul abia ieșit de sub spărturi „Dignidad” al lui Nicolae Motoc.

Următorul moment al „Colocviilor tomitane” a fost acela al decernării premiilor Revistei „Tomis” și ale Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor. Oficiile au fost făcute de președintele juriului, Gabriel Rusu, și de către romancierul Constantin Novac, laureatul fiind desemnat după o laborioasă juriizare, în care s-a ținut cont de opțiunile exprimate de critici literari, de sefi de reviste literare, edituri și foruri culturale din țară.

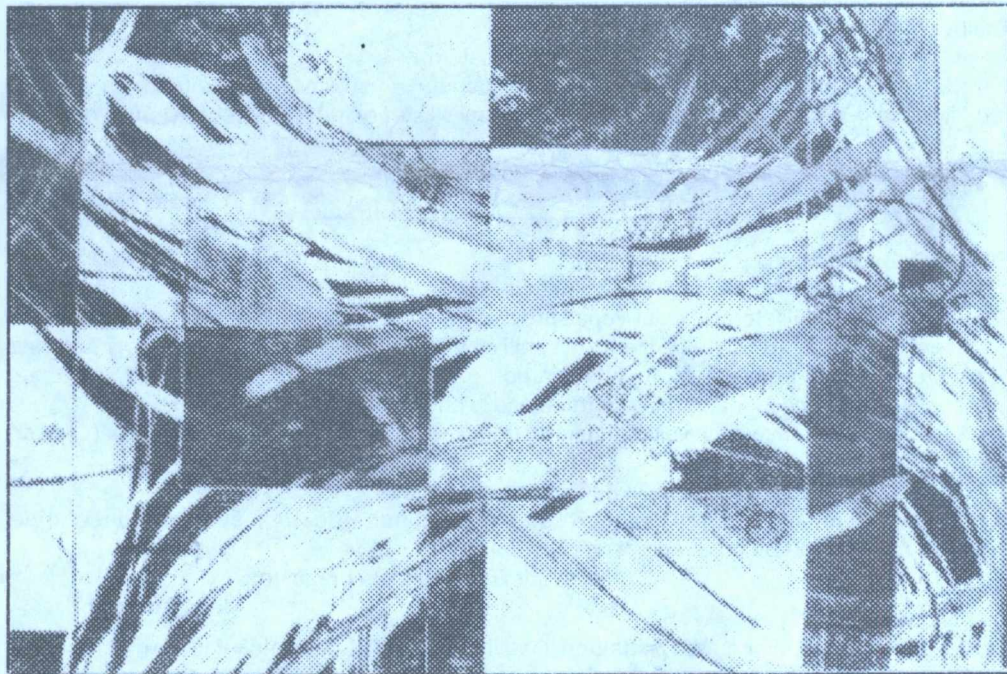
Cea de a doua zi a „Colocviilor tomitane”

a reprezentat sarea și piperul manifestării, prilejuind o întâlnire destinsă între scriitori și cititori, cu ocazia lansării unui mare număr de cărți apărute recent: „Dignidad” de Nicolae Motoc, (Ed. Ex Ponto), „Aurolac” de Florenta Albu (Ed. Cartea Românească), „Vestitorul” de Dan Persa (Ed. Albatros), „Hibernare” de Constantin Ghiță (Ed. Ex Ponto), „O pasiune pentru pisici” de Dan Silviu Boerescu (Ed. Cartea Românească), „High Modernist Poetic Discourse” de Adina Ciugureanu (Ed. Ex Ponto), „Străinul de pe plajă” de Cristina Tamas (Ed. Muntenia, ediția a II-a), „Dulcele timp pentru răpunerea răilor” de Iulian Grigoriu (Ed. Alma). Printre comentatori s-au aflat prof. Puiu Enache, Gabriel Rusu, Dan Silviu Boerescu, Nicolae Motoc, Evelina Cărligeanu, Ovidiu Dunăreanu, Mona

Momescu, Florenta Albu, Viorel Ștefănescu.

Astfel Revista „Tomis”, care a trecut pragul a treizeci de ani de apariție neîntreruptă, reușește să se alăture cu un simpozion de nivel național celorlalte reviste din țară, iar prin premiile decernate anual, pune în atenția cititorilor o seamă dintre scriitorii valorosi. Prilejuiește, totodată, o întâlnire culturală între critici literari, poeți, prozatori și iubitori de carte, credem că benefică pentru litera românească, căci se catalizează programele culturale ce înaintază lent, se nasc proiecte culturale, și se pot efectua evaluări asupra scrisului românesc, care altfel rămâne doar în grația circulației lente și uneori defectuoase ca difuzare a revistelor de cultură. Probabil cel mai important fapt petrecut la aceste colocvii, a fost acela al semnării aparițiilor valoroase de cărți ale anului 1997, în condițiile în care difuzarea de carte nu mai cuprinde întreaga țară, ci s-a localizat pe zone geografice, atât în ce privește literatura scriitorilor români, cât și cea tradusă.

T.

• Alexandra Radu — Compozite

în celelalte pagini:

• **G.B. Shaw și revelația eminesciană** • **Un tandem poetic: Marin Sorescu — Vasko Popa („Destine balcanice” de Ștefan N. Popa, cu poeme inedite de Marin Sorescu)** • **Premiile Revistei Tomis și ale Filialei Dobrogea a Uniunii Scriitorilor pe 1997** • **Romanul — dimensiuni contemporane (Puiu Enache, Viorel Ștefănescu, Gabriela Inea)** • **Revistele culturale, între vis și realitate — II (Ancheta T.; Dan Silviu Boerescu, Traian Olteanu, Gheorghe Izbășescu)** • **Proză de Dan Persa și Cristian Timpone** • **Poeme de Cassian Maria Spiridon** • **Stelariana (Cocoșatul Chera, partea a II-a)** • **„Dignidad și Ulice din Meden” de Ioan Mircea Popovici** • **Prezențe românești în arta europeană** • **„Sistem filosofic” de Boris Deșliu** • **„Românii de la Sud de Dunăre” de dr. Petre Diaconu** • **„Drumuri și răspântii” de Barutu T. Arghezi** • **„Vrăjitorul” de Tim O'Brian** • **Poeme de John Wood**

Dincolo de „camera obscură”

O discuție despre roman, în speță despre cel apărut la noi în ultimul deceniu al acestui secol, este oportună și utilă. Ne-am îngăduit s-o așezăm sub patronajul generos al „Colocviilor tomitane” în ciuda unor avertismente legale de un context social-cultural — cel al tranziției — nu tocmai favorabil. Am luat în considerare relativa lipsă de intercoordonare a programelor (prea) multelor edituri, unele abia apărute în peisajul cultural al țării și, deci, riscul de a avea o imagine întâmplătoare sau incompletă asupra a ceea ce tipăresc ele în materie de roman. N-am trecut cu vederea nici nestatornicia (labilitatea) instituțiilor de difuzare a cărții, și ele în curs de reorganizare. Și, în fine, ne-am arătat îngrijorați, dar nu descurajați, de modul încă nesistematic — nu destul de cuprinzător și cu o exigență, dacă nu scăzută, în orice caz umbră de proastă circulație a informației culturale — în care până și revistele de cultură de mare tradiție, ca să nu mai vorbim de cele noi, dau seamă despre producția de carte din ultimii ani. N-am citit în reviste nici o discuție mai amplă pe această temă la care să ia parte romancierii și criticii literari importanți de azi. Și asta se întâmplă într-o perioadă când romanul, prin numărul de apariții valoroase, cunoaște un reviriment. Cei care au dat substanță acestui reviriment sunt în primul rând scriitorii Nicolae Breban, Octavian Paler, Paul Goma, Dumitru Tepeneag, DR. Popescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu, Alexandru George, Mihai Sin și alții. În ultimii ani și-au consolidat cariera de romancieri Mircea Nedelciu, Constantin Novac, Mircea Cărtărescu, Florin Slapac, Maria Luiza Cristescu, Marius Tupan, Alex. Mihai Stoenescu. Câteva poeți ca Ana Blandiana, Gabriela Melinescu sau Adrian Popescu și-au tipărit noi cărți de proză, unele — romane care, prin îndrăzneala viziunii și originalitatea stilului, invită la o dezbateră aparte. Au fost și câteva debuturi în roman, unele absolut remarcabile, cum sunt cele ale lui Gabriel Chifu („Maratonul învinșilor”), Adrian Otoiu („Coaja lucrurilor sau Dansând cu jupuita”) sau Radu Aldulescu („Sonata pentru acordeon”). Cu apariții în proză demne de tot interesul pot fi amintiți și Dan Persa, Domnita Ștefănescu, Gabriel Bădică, Mircea Danoluc, Ovidiu Dunăreanu, Ștefan Caraman, Ioan Nescu sau Ion Rosioru.

Din acest decor cu adevărat bogat, al prozei din ultimii ani, schitat aici, este cova mai dificil să distingi și acele tuse de culoare care ar marca o schimbare în modul de a scrie roman al celor care aveau o operă deja constituită în perioada pre-decembrișă. Așa cum ar fi încă prea devreme să încercăm să deslușim și, eventual, să numim ce caracterizează, la o privire globală, reflex și al noului context social-cultural, proza noilor veniți. Colocviile tomitane ne-au oferit însă prilejul de a regândi, în plan estetic, ceea ce definește romanul contemporan. Firește că ne-am arătat, în continuare, de partea formulei lui R.M. Albăres, după care romanul este un gen protoic „care trăiește de pe urma a tot ce nu este el însuși”. „Cosmopolis al vocațiilor” (Giambattista Vigar), „exercițiu literar în care te folosești de povestire pentru a exprima altceva”, rezultat nu al investigației sistematice sau al spionării realității, ci al eforturilor scriitorului care se retrage, cum spune Nietzsche, în *camera obscură* — instinctului său pentru a exprima *natura*, lucrul trăit, romanul este o desfășurare absolută, *timpul* fiind, în multe cazuri, unicul personaj. Așa cum rămâne neliniștită ideea, nu numai pentru cei care abia se gândesc să-și încerce puterea în acest gen, că *romancierul autentic* se recunoaște după suferința proprie. Adevărul, aventura nu rezidă în subiect, ci în stil, ceea ce nu înseamnă scriitura, ci *canto*-ul personal al romancierului.

NICOLAE MOTOC

DESTINE BALCANICE

Un tandem poetic: MARIN SORESCU — VASKO POPA

Între cei doi scriitori s-a legat de-a lungul anilor o trainică prietenie. Marele poet sârb de origine română (sau valahă, cum îi plăcea să se numească) l-a întâlnit pe Marin Sorescu prin Europa, la reuniunile scriitorilor, îndată după „dezghetul” de la noi pe la sfârșitul anilor '60. Cei doi au conversat „pe înțelese” în limba strămosilor, gândind, probabil, la o epopee a neamului, idee ce nu i-a părăsit multă vreme. „L-am cunoscut pe Vasko prin 1966, la Festivalul de poezie de la Knocke-le Zoute, din Belgia. Ne-am întâlnit după aceea, în diverse locuri, cu ocazia unor congrese și festivaluri, și vorbeam între noi românește. Din fiecare țară era câte un poet, iar noi, fiind lingvistic majoritari, mai-mai să facem din limba română o limbă de circulație internațională” — își amintea Marin Sorescu de începutul prieteniei cu Vasko Popa. Vasko pornește primul. Ne-o mărturiseste chiar Marin Sorescu: „Totuși, ce fel de poezie scrie Vasko Popa? Este vorba despre un spirit vizionar, care-și organizează o bună parte din poemele mitologice sub tutela vechilor locuitori ai meleagurilor natale”... „Da, un țărș de care-și priponește pegasul este satul — cu formele lui arhaice, transmise prin tradiții și dilatate fantastic. Satul înseamnă lumea aceasta care se vede. M-am întrebat adesea, după ce l-am cunoscut mai bine pe Vasko, ce-o fi el, la urma urmei, în sinea sinelui său: țărș ori orășean? Zdravăn și haiduc la înfățișare, c-o sănătate de fier, nezdăruncinată nici de sălătile cele pline de bacterii din Mexic, ascuțit la minte, hâtru, e un super-intelectual. Are la degetul mic toate scolile poetice europene. Dar legăturile lui cu lumea satului sunt organice: «Bunica mea pune pe scândurele / Colaci cu lumânări aprinse // Boscorodește deasupra lor mesaje / Către bărbați și femei răposati din sângele nostru / Și le slobozește pe Caras în jos» (*Lumea cealaltă*)”.

Marin Sorescu merge la fel spre origini, spre satul natal: „Am învățat mereu / Să fim vesnici” (*Altfel*).

În afara unor suflete cu rezonanță reciprocă, cei doi aveau comună interpretarea originală a miturilor, folosirea unui limbaj simplu în aparență, dar care mergea la esență și arhetipuri, precum și tendința poemelor de a se constitui în cicluri epopeice. Poezia ambilor este o năzuință spre desolemnizare, trăsătură bazată pe ambiguitate și pe metafore simbol (a se vedea *Sare de lup* la Vasko și *Setea muntelui de sare* la Marin Sorescu). Dar, în timp ce Sorescu este fantezist-

Cu Vasko Popa, la o ciorbă de broască testoasă

Mănânc o ciorbă de broască testoasă
Cu Vasko Popa.
În lipăitul lingurilor noastre de inși
Profund continentali
Se simte cum suferă tresăltând
Marea Nordului.
— Înghițe fără să te gândești la broasca
testoasă
Zice Vasko.
— Da, dar nici ea să nu se gândească la
mine,
Zic.
— Când satul e pustiu, vara pe arsita
mare la amiază
În Banat.
Si-odată începe o femeie să bocească
tare.
Are un necaz și-l povesteste morților.
Ce le spune ea e nomaipomenit — zice.
Broasca testoasă trăiește foarte mult,
Dacă n-o mănânci, zic.
Dac-o mănânci observi că pe spinare are
desenată marea

Cu o samă de valuri, zice.
De ce nu ne-au servit supa în niste
carapace? zic
Sau măcar să ne fi obligat s-o mâncăm
din pumni, zice
Nu am abilitatea vorbirii.
Si nu sunt în stare să vorbesc fără să
spun totul
Până la capăt.
Așa între noi putem sta de vorbă și până
măine dimineată. Zice.
Suntem pe terasa unui restaurant
Nu departe de cel mai mare port din lume
Guillivic, Lambert, câțiva poeți olandezi,
Lordul Adrian van der Staay, inimosul
Martin Mooy,
Se uită în farfuriile lor.
Noi vorbim tare, rădem cu gura plină,
Dăm din mâini și ne simțim acasă.
— What are you speaking? e curios
Octavio Paz,
Căruia i se pare că înțelege câte un
cuvânt
— Vechea limbă a indienilor din Balcani,
Care are un trecut milenar și tot viitorul în
față, zicem.
Rotterdam, 1974

Correspondență

Craiova, 1 martie 1979

Stimate Mestere,

Lucrez pe brânci la cele trei poezii pentru Vârșet. Le voi trimite repede (de data aceasta promit solemn). V-as ruga însă mult să-mi trimiteți și mie niste versuri pentru revistă (și o fotografie). Sper să ne vedem vara aceasta.

Cu multă dragoste

Marin Sorescu

București, 2 decembrie 1979

Stimate d-le Popa,

Profit de amabilitatea amicului Popa spre a vă trimite un salut și gândurile mele prietenești. Ce facem cu schimbul de comune literare? Veniți cu Vârșetul la Craiova sau venim noi? Ar fi bine dacă s-ar efectua primul schimb prin martie-aprilie, după aceea știți că încep turneele intercontinentale. Ecouri foarte multe și frumoase la poeziile dvs. din „Ramuri”.

Știu că se lucrează la un volum masiv de traduceri care să apară la o editură aici. (Cred că sunteți la curent).

La București este foarte cald în decembrie, ca primăvara.

În ce mă privește, aștept să fiu tradus integral în sârbeste și să mi se joace toate piesele. Mi-e dor de Belgrad. Aștept un rând-două.

Al dvs. admirator cu toată dragostea

Marin Sorescu

P.S. Acum am primit cartea postală cu „Libațiile la Vârșet”. Foarte încântat. Mă gândesc mult la ideea revistei *Orfice* de poezie balcanică. În legătură cu volumul Brâncuși — românii au trimis materialul; dacă mai aveți nevoie de ceva să ne spuneti.

ironic, Vasko este fantezist-epopeic.

În octombrie 1978 Marin Sorescu împreună cu alți poeți români participă la întâlnirea anuală a scriitorilor de la Belgrad. Cunoscându-ne din anii studenției, mă roagă să-l însoțesc prin oraș până la ora fixată a întrunirii de la sediul Uniunii Scriitorilor din Serbia. În saloagele clădirii de pe strada Frantuska, oaspeții sunt întâmpinați de Vasko. Sorescu mă prezintă: „Mestere, țizul dvs. din România, de doi ani lector la Universitatea din Belgrad”. Vasko îmi întinde o mână puternică, zâmbindu-mi cu ochii mijii și dând afirmativ din cap, ceea ce putea să însemne „știam” dar și „bine, de acord”. Apoi, amfitrion, își îndreaptă privirea spre următorii oaspeți. Cei doi stabilesc un proiect de colaborare. Comuna literară din Vârșet, al cărei președinte era Vasko, urma să editeze „cărți postale” cu poezii inedite scrise de poeți români și străini, să tipărească revista balcanică *Orfice* și să editeze un volum închinat lui Brâncuși cu versuri scrise de poeții români din Craiova și de către cei de la Kov (Comuna literară Vârșet). Legătura între cei doi mari scriitori urma s-o țin eu, prin călătoriile pe care le efectueam lunar de la Belgrad la București. Foarte prompt, Marin Sorescu trimite și i se tipărește poezia inedită „Libații la Vârșet”, o primă carte poștală numită și „frunză liberă”. La prima scrisoare, ca și la următoarele, Vasko nu-i răspunde în scris, ci numai prin mesaje verbale. Urmează apoi două poeme pentru volumul „Brâncuși”, nerealizat, din păcate. Prin colaboratorul său de atunci, poetul Milan Uzela, Vasko mă invită la „cafana” din colțul bulevardului Revoluției, la un schimb de mesaje. Mă primește la masa sa rezervată, cu ceașca de cafea și obișnuitul pahar cu apă fiartă alături... Îmi dă câteva poeme pentru „Ramuri”, scuzându-se că nu are o poză care să-i placă, așa cum l-a rugat Sorescu. Îmi vorbește despre satul său natal Grebenat, sat românesc din apropierea Vârșetului. Cu prilejul sărbătorilor se organizau în sat alaiuri de mascați, care colindau prin sat, satirizându-i pe cei ce au greșit după concepția morală a obștei. Membrii alaiului se numeau „băui”. „Ce semnificație are acest cuvânt?” m-a întrebat Vasko. „În nici-un caz nu e perfectul simplu de la a bea. Întreabă-i pe colegii dumitale de la Iași, poate știu”, m-a îndemnat el. [Mult mai târziu am găsit o posibilă etimologie a substantivului *băui*. Provine, probabil, de la sârbescul *bauk*, sperietoare, bauhau, mascații din alaiuri se costumau cât mai hidos pentru a nu fi recunoscuți de către cei satirizați]. „Adă-mi de la Marin versuri închinat lui Brâncuși” mi-a spus Vasko Popa. „Si scrisoarea de răspuns” am adăugat eu. Un gest autoritar a fost răspunsul negativ. Vasko n-a răspuns nimănui la scrisori. Nici lui Marin Sorescu. În necrologul publicat în *România literară* la 14 februarie 1991, Sorescu afirma: „Vasko nu dădea cu plăcere autografe. Rugându-l odată să-mi scrie ceva într-un caiet, și-a pus mâna pe el și a desenat-o, urmărind cu creionul conturul degetelor” (...). „Ne-a părăsit un poet, Vasko Popa, care se retrăsese de vreo câțiva ani din lumea literară și s-a retras și din lume, la Belgrad, la începutul lui ianuarie. Este regretat de două țări și jeli de două limbi”. În concepția lui Marin Sorescu, Vasko Popa este poetul de răscruce balcanică”.

STEFAN N. POPA

MARIN SORESCU — INEDIT

Libații la Vârșet

Camioane cu struguri pe sosea,
Vinul sîroind ca dintr-o bute, căreia octombrie i-a dat un
pumn

În cep,
Soseaua se-mpleticește ametită sub cauciucuri,
Asfaltul se-nmăoie.

Un camion cu poeți se ține de caravană,
Ca într-un film de urmărire.
Peisajul e de asemeni splendid și lumina
Parcă-a-nghițit o hidrocentrală, vezi prin ea,
Vezi prin ea șirul lung de camioane transportând
Lingourile bobbe ale Vârșetului...
Si un camion cu poeți în urmă.

Împuscăm cu metafore în paispe limbi
Himerele care se ridică din vin.

Dacă ai vreun nasture căzut, să nu-l cosi —
(îmi amintesc tocmai acum un sfat al mamei),

Azi e sâmbăta lui Lazăr,
E rău de căzături.

Instantanee cu Brâncuși

Rezemat de Coloana Infinită
Ca de stâlpul de pridvor familial
Încerc să nu mă uit la aparat
Și să nu-mi duc dreapta la frunte.

Nu pot să nu mă rezem de infinit
Dacă tot am bătut drumul.

Soarele îmi vine exact în față,
El și blițul și fotografal.
Îmi iau pulsul
Pe gleznele Coloanei.
Simt seva pământului natal
Urcând prin romburi
Către vârful casei mele, în cer,

Unde fotografia se va dezvolta singură,
În tăcere, la noapte.

Tăcerea de la Masa Tăcerii

Tăcerea prelinsă
Din milioanele de scoici presate
Și tăiate cu dalta, rotund,
După tiparul lunii pline
Clipocește în jur,
Căutând, întreagă, scoica urechii mele.

Mi-e capul plin
De cântecul acestei roți de moară
Învârtită de cupele Jiului
În jurul fiecărui om care stă pe gânduri.

Este de altfel o moară foarte veche
Si nespun de simplă
În coșul căreia un mos cu barbă de Dumnezeu
Toarnă scoici, să crească liniste în jur.

MONICA SPIRIDON:

Poezie: Florența Albu, „Aurolac”, București, Editura Cartea Românească.

Cel mai recent volum al poetei se remarcă prin forța de erupție a proiecțiilor sale vizionare, direct din contingentul amorf și prozaic. Suficient de bine strunit ca să nu devină emfatic, discursul poetic are suficientă detentă ca să rămână memorabil. Cred că „Aurolac” marchează un moment de reper în poezia postdecembristă, contribuind la înnoirea tropismelor sale.

Proză: Daniel Vighi, „Decembrie ora 10”, București, Editura Albatros.

„Decembrie ora 10” este romanul unui autor care posedă o excepțională — deși inaparentă — stăpânire a uneltelor sale. Într-un fel, cartea contabilizează cu profit rentele tehnice ale scrierilor anterioare — de la proza scurtă autoscopică, la eseismul bine filtrat din „Valahia de mucava”. Profesionist lucid al scrisului și al interpretării sale (este profesor de literatură), Daniel Vighi își dovedește din plin putința de a croi universuri epice inconfundabile și de a reabilita prestigiul tipologiei umane în proză.

Eseu: Vasile Popovici, „Lumea personajului. O sistematică a personajului literar”, Cluj, Editura Echinoc.

După părerea mea, cartea lui Vasile Popovici este evenimentul critic al anului și se cuvine consemnat ca atare. Am scris deja o cronică ologioasă despre ea și nu revin asupra detaliilor. Tin doar să reamintesc meritele esențiale ale întreprinderii sale, într-un peisaj critic dominat vizibil de elucubrații amatoristice, de improvizație și de un exhibitionism verbal arogant. Vasile Popovici știe să îmbine perfect vocația speculației subtile dar prudente, cu priza scrupuloasă la text și cu profesionalismul elegant al scriiturii. Sistematică, fin analitică și inspirată, „Lumea personajului” este o carte de școală.

DEBUT. Poezie-proză: Din păcate, în anul care se încheie nu mi-a reținut atenția nici un debut în poezie sau în proză. Este un an sărac în afirmări care, în ansamblu, n-a strălucit nici în privința confirmărilor.

Critică: Daniela Fulga, „Zâmbetul îngerului. De la semiotică la roman: Umberto Eco”, Cluj, Editura Clusium.

Autoarea cărții atrage atenția prin scalpelul analitic fin ca și prin capacitatea de a sintetiza și de a construi cu pornire de la o idee. Este o carte ambițioasă, ca proiect și mijloace de realizare, lansând un nume de care, probabil vom mai auzi.

NICOLAE MOTOC:

Poezie: Florența Albu — „Aurolac” (București, Editura Cartea Românească); Cassian Maria Spiridon — „Arta nostalgiei” (București, Editura Cartea Românească); Florin Șlapac — „Zăpodie” (București, Ed. Niculescu); Marian Drăghici — „Lunetistul și cocosul de tablă” (București, Editura Cartea Românească).

Proză: Alex. Mihai Stoenescu — „Misiunea dominicană” (București, Editura RAO); Cristina Tamaș — „Miss Eva” (Roman, Constanta, Editura Muntenia).

Critică: Puiu Enache — „Scriitori și reviste la Pontul Euxin” (Constanta, Editura Ex Ponto); Daniel Dimitriu — „Nichita Stănescu — geneza poemului” (Iasi, Editura Universitatea A.I. Cuza); Vasile Popovici — „Lumea personajului” (Cluj-Napoca, Editura Echinoc); Dan Silviu Boerescu — „O pasiune pentru pisici” (București, Editura Cartea Românească).

DEBUT. Poezie: Constantin Ghiță — „Hibernare” (Constanta, Editura Ex Ponto); Stefan Drăghici — „Un rebel mai puțin” (București, Editura Eminescu); Iulian Grigoriu — „Dulcele timp pentru răpunerea răilor” (Galati, Editura Alma).

Proză: Dan Perșa — „Vestitorul” (Roman, București, Editura Albatros); Gabriel Bădică — „Hector și târfa” (Proză scurtă, București, Editura Codecs); Ioana Drăgan — „Vietăți și femei” (Proză scurtă, București, Editura Cartea Românească).

Critică: Dan Alexandru Condeescu —

Propuneri pentru Premiile Revistei „Tomis” și ale Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor pe 1997

„Planeta Mof” (București, Editura Cartea Românească).

GHEORGHE CRĂCIUN:

Poezie: Ioan Flora — „Iepurele suedez”, București, Editura Cartea Românească; Traian Ștef — „Femeia în roz”, Oradea, Biblioteca revistei Familia; Liviu Ioan Stoiciu — „Ruinele poemului”, Constanta, Editura Pontica; Marius Daniel Popescu — „Groapa cu nisip și leagăne”, Brașov, Editura Magister; Gheorghe Izbășescu — „Melodrama realului”, Timișoara, Editura Marineasa.

Proză: Mircea Horia Simionescu — „Fărădelegea vaselor comunicante”, București, Editura Cartea Românească; Daniel Vighi — „Decembrie ora 10”, București, Editura Albatros; Răzvan Petrescu — „Într-o după-amiază de vineri”, București, Cartea Românească; Radu Tuculescu — „Uscătoria de partid”, Oradea, Editura Cogito; Alexandru Titu — „Soimul pelerin”, București, Editura Meta.

Critică literară, eseu: Vasile Popovici — „Lumea personajului”, Cluj, Editura Echinoc; Liviu Maliță — „Eu, scriitorul”, București, Editura Fundația Culturală Română; Norman Manea — „Despre clovni: dictatorul și artistul”, Cluj, Editura Apostrof;

Dumitru Tepeneag — „Leonid Dimov — Momentul oniric”, București, Editura Cartea Românească; Dorin Ștefănescu — „Sensul și imaginea”, București, Editura Didactică și Pedagogică, (col. Akademios).

DEBUT. Mihai Vaculovschi — „Nemuritor în păpuși”, Chișinău, Editura Arc; Ștefan Ion Ghilimescu — „Figurial romanului”, Târgoviște, Editura Domino; Dana Gheorghiu — „Maja Desnuda”, Timișoara, Editura Amarcord; Nicolae Fechet — „Vals”, Brașov, Editura Magister; Margareta Curtescu — „Prinsă între clemele speranței”, Chișinău, Editura Arc.

SERGIU ADAM:

Poezie: Gabriela Melinescu — „Poezii”, București, Editura Vitruviu; Marta Petreu — „Cartea Măniei”, București, Editura Albatros.

Proză: Emil Manu — „Galaxia eros”, Galați, Editura Porto Franco.

Critică: Daniel Dimitriu — „Nichita Stănescu — geneza poemului”, (Iasi, Editura Universitatea A.I. Cuza); Ion Buzera — „Literatura română față de postmodernismul”, Craiova, Editura Sport Românesc.

GEORGE VULTURESCU:

Poezie: Marta Petreu — „Fortele mâniei”, București, Editura Albatros; Ioana Molanea — „Îngerul coborât în stradă”, Col.

PREMIILE

Juriul: Gabriel Rusu (președinte), Constantin Novac, Nicolae Motoc, Ovidiu Dunăreanu, Ernesto Mihăilescu

Poezie: Florența Albu — „Aurolac” (București, Editura Cartea Românească); Cassian Maria Spiridon — „Arta nostalgiei” (București, Editura Cartea Românească); Marian Drăghici — „Lunetistul și cocosul de tablă” (București, Editura Cartea Românească).

Proză: Eugen Șerbănescu — „Dincolo de Groenlanda” (Roman, București, Editura Cartea Românească); Cristina Tamaș — „Miss Eva” (Roman, Constanta, Editura Muntenia).

Critică: Puiu Enache — „Scriitori și reviste la Pontul Euxin” (Constanta, Editura Ex Ponto); Dan Silviu Boerescu — „O slăbiciune pentru pisici” (București, Editura Cartea Românească).

DEBUT. Poezie: Constantin Ghiță — „Hibernare” (Constanta, Editura Ex Ponto); Ștefan Drăghici — „Un rebel mai puțin” (București, Editura Eminescu).

Proză: Dan Perșa — „Vestitorul” (Roman, București, Editura Albatros); Gabriel Bădică — „Hector și târfa” (Povestiri, București, Editura Codecs); Ioana Drăgan — „Vietăți și femei” (Povestiri, București, Editura Cartea Românească).

Critică: Dan Alexandru Condeescu — „Planeta Mof” (București, Editura Cartea Românească).

DIPLOME DE MERIT: Biblioteca Județeană Constanta pentru „Literatura în Dobrogea”, vol. I (Constanta, 1997); Muzeul de Artă Constanta pentru lansările de carte; Editura Ex Ponto — dlui Ioan Popisteanu, director, pentru valoarea lucrărilor editate; Radio Constanta — dnei Anca Tufis, redactor, pentru emisiunile cu scriitori contemporani; Ziarul „Cuget liber” — dlui Traian Brălianu, redactor șef, pentru colaborarea cu scriitorii constănțeni; Tipografia INFCON — dlui Paul Prodan, director, pentru calitatea grafică a lucrărilor tipărite; Ziarul „Observator” de Constanta — dnei Alina Bărgăoanu-Vasiliu, redactor, pentru colaborarea cu scriitorii constănțeni; Ziarul „Telegraf” — dlui Mircea Pânzaru, redactor, pentru colaborarea și întâlnirile cu scriitorii constănțeni; Ziarul „Telegraf” — dlui Bebe Draia, fotoreporter, pentru colaborarea cu scriitorii constănțeni.

• Alexandra Păvăloiu — Natură statică

București; Valentin Tașcu — „Școala morții”, Cluj, Editura Clusium.

Proză: Daniel Vighi — „Decembrie ora 10”, București, Editura Albatros; Alex. Ecovoiu — „Stațiunea”, Timișoara, Editura Est.

Critică: Ion Bălu — „Opera lui Lucian Blaga”, Editura Libra; Ștefan Borbely — „Xenograme”, București, Editura Cogito; Dan Silviu Boerescu — „O slăbiciune pentru pisici”, București, Editura Cartea Românească.

DEBUT. Poezie: Ștefan Drăghici — „Un rebel mai puțin”, București, Editura Eminescu; Florica Tutuianu — „Femeia peste”, București, Editura Cartea Românească; Ana Alex. Șişman — „Tryptic I — Priviri”, Ed. Arhipelag.

Proză: Ioana Drăgan — „Vietăți și femei”, București, Editura Cartea Românească.

OVIDIU DUNĂREANU:

Poezie: Florența Albu — „Aurolac” (București, Editura Cartea Românească); Florin Șlapac — „Zăpodie” (București, Editura Niculescu); Cassian Maria Spiridon — „Arta nostalgiei” (București, Editura Cartea Românească); Marian Drăghici — „Lunetistul și cocosul de tablă” (București, Editura Cartea Românească).

Proză: Nicolae Motoc — „Dignidad” (Roman, Constanta, Editura Ex Ponto); Eugen Șerbănescu — „Dincolo de Groenlanda” (Roman, București, Editura Cartea Românească); Răzvan Petrescu — „Într-o după-amiază de vineri” (Proză scurtă, București, Editura Cartea Românească); Cristina Tamaș — „Miss Eva” (Roman, Constanta, Editura Muntenia).

Critică: Puiu Enache — „Scriitori și reviste la Pontul Euxin” (Constanta, Editura Ex Ponto); Dan Silviu Boerescu — „O slăbiciune pentru pisici” (București, Editura Cartea Românească); Daniel Dimitriu — „Nichita Stănescu — geneza poemului” (Iasi, Editura Universitatea A.I. Cuza); Vasile Popovici — „Lumea personajului” (Cluj Napoca, Editura Echinoc).

DEBUT. Poezie: Constantin Ghiță — „Hibernare” (Constanta, Editura Ex Ponto); Ștefan Drăghici — „Un rebel mai puțin” (București, Editura Eminescu); Iulian Grigoriu — „Dulcele timp pentru răpunerea răilor” (Galați, Editura Alma).

Proză: Dan Perșa — „Vestitorul” (Roman, București, Editura Albatros); Gabriel Bădică — „Hector și târfa” (Proză scurtă, București, Editura Codecs); Ioana Drăgan — „Vietăți și femei” (Proză scurtă, București, Editura Cartea Românească).

Critică: Dan Alexandru Condeescu — „Planeta Mof” (București, Editura Cartea Românească).

CĂTĂLINA ILEA:

„Misiunea dominicană”, scrisă de prozatorul Alex Mihai Stoenescu a apărut în luna decembrie a.c. în colecția „Proza Română Contemporană”. Viziunile de apocalipsă din acest roman creează un peisaj de coșmar guvernat de generali obtuți, de politicieni inflexibili, de unde rezultă limpede avertismentul: cine își uită trecutul imediat, riscă un viitor în genunchi.

Editura Fahrenheit aparținând Grupului Editorial RAO propune monografia „Un englez neliniștit” a scriitorului Ion Hobana, dedicată lui H.G. Wells, personalitate complexă și controversată care a marcat cu pecetea sa inconfundabilă o jumătate de secol din istoria literaturii și gândirii contemporane.

ION TOPOLOG:

Poezie: Monica Răpeanu — „Deasupra visului” (Poeme, Ploiești, Editura Sinteze).

Proză: Gheorghe Marian — „Marele bandit încearcă să-și schimbe numele”, (Roman, Brașov, Editura Dealul Melcilor); Mihaela Nestorescu Sfeciuc — „Ceata”, (Povestiri, Brașov, Editura Dealul Melcilor); Constantin Răzvan — „Retraire” (Roman, Brașov, Editura Dealul Melcilor).

DEBUT. Poezie: Victor Ioan Pica — „Dreptatea și moartea” (Poeme, Ploiești, Editura Cartfil).

Proză: Vasile Șelaru — „Șarpe în iarbă”, (Roman, București, Editura Globus)

ROMANUL — DIMENSIUNI CONTEMPORANE

PIIU ENACHE:

„Învolburare, complexitate”

Găsesc interesantă întrebarea: se mai poate scrie, sau ce fel de roman se mai poate scrie după 1990? În planul literaturii universale romanul există de un mileniu și ceva, dar și în planul literaturii noastre trece de sute de ani și atunci întrebarea este firească. Constat cu satisfacție că există câteva aspecte care deosebesc romanul contemporan — prin el înțelegând romanul din ultimul deceniu — de ceea ce s-a scris anterior. Nu se mai poate scrie nici ca John Knittel, ca Maugham sau Lotli, ca să pomenesc nume care exprimă mai bine îndepărtarea de calitate a literaturii chiar în plan universal în perioada anterioară celui de al doilea război mondial, dar nici la noi nu se mai poate scrie ca altădată, ca în timpul lui Rebreanu, Hortensia Papadat Bengescu, Camil Petrescu sau Sadoveanu, în sensul că apele se învolburază în cadrul acestei specii literare, una din cele mai dificile. Este cazul să spunem că astăzi romanul își refuză o încorsetare într-o anumită etichetă. El nu mai este pur și simplu social, pur și simplu cotidian, nu mai este pur și simplu psihologic, ci, aceasta este realitatea, putem vedea că ultimele producții apărute în plan național, vorbesc de scriitorii de la București, în frunte cu Breban, cu Horasangian, dar și de scriitorii din zona noastră sunt ale unor scriitori care și-au înnoit arsenalul artistic. Mă aflu sub impresia puternică a romanului „Dignidad” al domnului Nicolae Motoc și constat ceea ce spuneam înainte, această involburare, acest amestec de planuri și esențe din care se formează romanul, căci nu vorbesc numai de scriitură, de calitatea ei calofilă sau de limbaj. Este greu astăzi să faci etichetări simpliste asupra unui roman, cum este cel pomenit, „Dignidad”, al lui Nicolae Motoc, sau, ca să se înțeleagă bine valorizarea pe care am dat-o în lectură aparițiilor din ultimii ani, să mă refer la romanul „Matei și Eva” al lui Florin Slapac și la cel abia apărut al lui Dan Persa, „Vestitorul”. Vreau să spun că romanul de după decembrie 1989 își mărturiseste libera dezvoltare neincorsetat de precepte care au intrat în manualele de teorie literară, încât chestiunea care se pune este nu aceea a vandabilității cărții, ci aceea a receptării de către cititor a noului moment pe care romanul românesc îl traversează. Este un gen care astăzi te obligă să recitești, să revii asupra lecturii, ca să poți descifra înțelesurile, sensurile. Și este firesc. Întrebarea este cum se va scrie în anul 2050 să zicem, când se petrece acțiunea romanului „Dignidad” al lui Nicolae Motoc. E posibil ca după această involburare, care ține de psihologia noastră de astăzi, de o anumită gândire artistică legată de timpul pe care îl parcurgem, în care se practică un amestec binevenit de planuri și esențe literare, ce stimulează percepția cititorului, să se producă,

în mileniul care ne așteaptă, reasezări, pentru că așa se întâmplă, totul este ciclic.

VIOREL ȘTEFĂNESCU:

„Limbajul scriitorilor”

Lucrez din 1990 în domeniul editorial, initial la *Porto-Franco*, iar după aceea, din 1992, la Editura *Alfa*.

Dincolo de problema surselor de finanțare a literaturii române valoroase, se pune problema valorii propriu-zise a romanului de după 1990. Mă voi referi la generația mai tânără, „nouăzecistă”, la promovarea unora dintre membrii ei având și eu o contribuție. Provocarea ține la aceștia de natura stilistică a textului și am în vedere aici limbajul scriitorilor, faptul că timp de aproape 45-50 de ani, din literatura noastră a lipsit în materie de limbaj erotic de pildă, sau în materie de limbaj argotic, partea *hard*. La noi nu s-a ajuns la un roman de tipul „Călătorie la capătul nopții” al lui Céline, sau în proza noastră, de pildă, nu se conversează ca în filmele americane, direct. Întotdeauna o înjurătură e cu puncte-puncte, în cel mai fericit caz. O schimbare petrecută după 1990 este aceea a reînnoirii limbajului în roman.

Cu ce fel de cărți m-am confruntat ca editor? Una din categorii e cea pe care am enunțat-o și dau ca exemplu un autor din Găesti, Dumitru Ungureanu. Am încercat să-l promovez la cele două edituri la care lucrez și nu am reușit și el și-a găsit deschidere în altă parte, la Timișoara în acest caz. El avea un limbaj *hard*, tare, dur, în legătură cu argotismele și limbajul erotic. Deci din punctul de vedere al promovării unei noi literaturi, eu nu mă pot „lăuda” decât cu o serie de eșecuri, de autori pe care am căutat să-i public pentru editurile la care lucrez și nu am reușit. Alți prozatori: Silviu Lupascu, care între timp a debutat la Iași, la „Institutul European”, Daniela Vlasie, prozatoare, care a găsit mai multă înțelegere tot la o editură timișoreană și probabil cel mai de seamă dintre ei, Petre

Barbu, care între timp, cu o dramatizare după romanul său „Dumnezeu binecuvăntează America”, a luat și un premiu al Ministerului Culturii. La nivelul mentalității șefilor de edituri nu știu exact ce se întâmplă, de nu reușesc să fie prompti în legătură cu această mișcare nouă în literatură contemporană în ceea ce privește proza, dar mai ales romanul. Mă bucur pentru acești autori că au găsit înțelegere în altă parte, dar regret că nu am putut să-i promovez eu, deși manuscrisele lor prima oară au trecut pe la Editura *Alfa*.

GABRIELA INEA:

„Nerv și concizie”

E cu adevărat dificil de făcut o analiză globală a romanului românesc contemporan, și aceasta mai cu seamă din pricina difuzării accidentate și accidentale la care e supusă cartea în anii din urmă, deci a accesului greoi și mai mult întâmplător la romanele apărute pe piață. Conceptul „operei plutitoare”, lansat de postmodernistul John Barth, se potrivește de minune cu situația prezentă a receptării literaturii tiparite; imaginile care ne parvin despre ceea ce se scrie sunt atât de fragmentare și dezarticulate, încât nu ne rămâne decât să făurim din imaginație aspectul întregului. Modul haotic în care li se dă drumul cărților pe piață, hazardul ca principiu fundamental al lecturii, ne determină să încercăm doar o „ochire” rapidă și sumară, nicidecum o examinare serioasă a fenomenului în discuție.

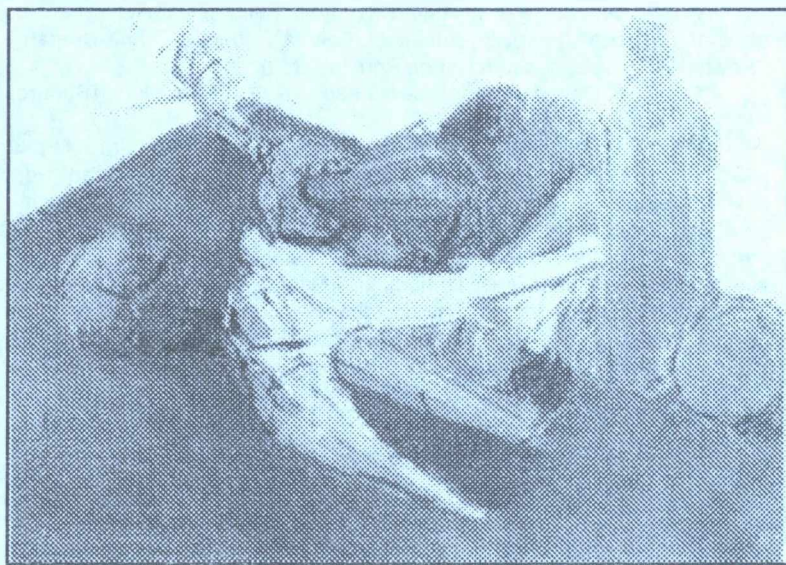
Romanul contemporan se poate defini în primul rând prin eclectism, printr-o anume „carnavalizare stilistică”, cum a numit Bakhtin melanjul de stiluri și registre. Scriitorii par să preia ce li se potrivește mai bine din literatura care s-a făcut de-a lungul veacului, încercând totuși, firește, impunerea unui limbaj propriu, aflat cumva în răspăr cu cel al antecesorilor. Pretul originalității este, nu de puține ori, excesiv. Ușoara deconcertare inițială, apărută ca urmare a căderii cenzurii, a fost curând

înlocuită de euforia apelului sânguinos la toate straturile limbii române, atât de greu încercate de tiparele sever selective ale cenzorilor comunisti. Trezit brusc în fața unui orizont atât de permisiv, a posibilității de a scrie orice, fără a mai face apela la complicatele paradigme care îl puneau la treabă, nu glumă, pentru a ajunge să comunice cititorului, pe căi întortocheate, ceea ce își propunea, romancierului român i-a trebuit o perioadă de grație, pentru a învăța să reinventeze lumea cu alte mijloace decât cele folosite până atunci. Am avut de-a face cu un interval de tranziție către ficțiune, câțiva ani în care a apărut, aproape în exclusivitate, doar literatură concentrationară, jurnale de rezistență și romane autobiografice, fenomen absolut firesc după jumătate de veac de dictatură. Pe ici pe colo, însă, mai vechii sau mai noii romancieri (și se pare că am avut de-a face cu un val întreg de debuturi remarcabile) au continuat să fantazeze, să imagineze alternative ale lumii reale, menținându-se în limitele celor două coordonate majore ale scriiturii: cea „artistică” de tip elaborat, și proza austeră, denudată de orice artificii literare.

După „vesela apocalipsă” (o sintagmă cu care Mircea Cărtărescu definea anii '80) s-au încercat, fără prea mare succes, o serie de reevaluări ale peisajului prozei românești — un exemplu sunt cele două volume ale lui Marian Barbu „Aspecte ale romanului românesc contemporan”, o întreprindere marcată de o mare doză de subiectivism, totuși utilă, bună de urmat și de altii, mai cu seamă într-o vreme atât de amenințată de globalizarea explozivă a valorilor, cu repere axiologice din ce în ce mai difuze.

S-a impus la un moment dat senzația că proza cu personaje și lumi plâsmuite ar fi ușor decadentă, că energiile novatoare s-au cam epuizat și că e foarte greu să mai fii original acum, la sfârșitul de mileniu, când s-a exploatat din plin cam tot ce se putea în materie de curente, tendințe sau maniere; dar poate că tocmai această desprindere de tradiție (fără a pune nimic în loc, cel puțin la nivel programatic), precum și atomizarea tipurilor de roman sunt caracteristici de bază ale prozei contemporane. Fără a cădea pradă elegerilor despre moartea lentă a discursului fictional, încurajând sumbrele prevestiri ale dispariției literii scrise în favoarea imaginii, a computerului, trebuie să recunoaștem că am intrat într-o epocă în care prozatorul nu mai e privilegiat de lipsa oricărei concurențe în materie de divertisment și că, deci, dacă vrea să fie citit, trebuie să dea la iveală romane dinamice, scrise cu nerv și concizie. Au apus vremurile când cititorii erau de ordinul sutelor de mii și se grăbeau să devore tot ce apărea pe piața cărții. Acum sunt infinit mai puțini și mai pretentivi. Și e probabil că, mai devreme sau mai târziu, furând câte un pont-două de la autorii de best-seller-uri (asta dacă nu cumva scriu doar pentru sertare ori pentru posteritate) romancierii români se vor plia pe orizontul lor de așteptare. Crud, dar adevărat!

• Adrian Serbănescu — Natură statică

Scriitori de la Tomis

Încă o carte de referință, apărută în condiții grafice și tehnice deosebite, consolidează programul editorial din ultimii ani al revistei „Tomis”. După antologiile: „Vânzătorul de enigme” (proză, 1993; autori: Constantin Novac și Ovidiu Dunăreanu) și „Fereastra dinspre mare” (poezie, 1995; autori: Nicolae Motoc și Arthur Porumboiu), în luna decembrie a anului ce s-a scurs, a văzut lumina tiparului, subgirul său, lucrarea biobibliografică „Scriitori de la Tomis”. Circumscrișă celei de a treia editii a „Colocviilor tomitane”, realizată de Ovidiu Dunăreanu în colaborare cu Corina Apostoleanu și Victor Corcheș, cartea se dorește a fi un mijloc de informare necesar și util. Așa cum mărturiseste prefatorul și initiatorul ei, prozatorul Constantin Novac, acest catalog se „limitează la evocarea acelor creatori din spațiul amintit care în marea lor

majoritate și-au găsit prin revista „Tomis”, de-a lungul anilor, sansa consacrării, devenind în consecință membri ai Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor din România; înființată la 21 ianuarie 1995, această Filială a cooptat de atunci și până în prezent o serie de alți scriitori ilustrând, în timp, o dinamică marcată, omeneste, de arbitrarul existenței”. Criteriu bine motivat al apartenenței la această obște și implicit al selecției membrilor ei în prezenta lucrare par să nedreptățească scriitori valoroși precum dispăruții Grigore Sălceanu, Nicolae Caratană, Marin Porumbescu, Al. Pro-

topopescu, Vasile Petre Fati, Eugen Lumezianu — membri, la vremea lor ai Uniunii Scriitorilor, alături de contemporanii noștri la fel de valorosi precum Puiu Enache, Nicolae Rotund, Carmen Tudoras și cuprinși, la rândul lor, alături de toți ceilalți, în amplul dicționar „Literatură în Dobrogea”, vol. I și II, editat de curând, de Biblioteca Județeană Constanța.

Adoptând criteriul alfabetic, catalogul prezintă 29 de scriitori. Revista „Tomis” nu întreprinde acum, pentru prima oară, un asemenea demers. El este precedat de un „dicționar de scriitori dobrogeni contemporani”

publicat în paginile sale în anii 1985-1986 și care, în acel moment, a fost întâmpinat elogiis de presa literară și de cititori. În catalogul de astăzi, celor 29 de scriitori li se conturaseră în casete biobibliografice și în opinii critice cu rigoare și minuțiozitate științifică o imagine mai exactă și cuprinzătoare.

Fiind un veritabil eveniment editorial în cadrul „Colocviilor tomitane”, cartea se constituie, cu eventualele, inerentele scăderi și omisiuni ale unei întreprinderi aflate la începuturile sale, într-un instrument bibliografic convingător pentru criticii și istoricii literari, pentru cei care alcătuiesc dicționare de specialitate; un ghid la îndemâna celor dispuși să se aplece asupra momentului actual al fenomenului literar dobrogean.

O.P.

DAN-SILVIU BOERESCU: („Art-Panorama”)

• Revista Art-Panorama este o revistă făcută „la intimidare”: are 64 de pagini format tabloid, în care intră aproximativ 450 de pagini de manuscris, din care, spre deosebire de majoritatea celorlalte publicații literare, optzecii la sută constituie text literar și abia restul comentarii (mai mult recenzii de 30-40 de rânduri, mai puțin — fără a le exclude — cronici ample, „cearsafuri”), exegeze etc. Este o revistă care pune accent pe literatura vie, reprezintă o bursă de manuscrise implicită, vrea să dea seamă de **panorama** literelor de azi. Practic, rezultă o antologie voluminoasă și — sper — semnificativă a literaturii din luna respectivă.

• Cred că e vizibilă cu ochiul liber tendința de a scoate în față pe clasicii de mâine, uneori chiar de poimâine, pe cei care convențional sunt numiți „nouăzeciști”. Există o serie de, să zicem, 10-15 nume care se vor regăsi în aproape fiecare număr de revistă. Este, dacă vreți, harta viitoare a monumentelor literare autohtone. Oricum, nu practic exclusivismul de generație. Dimpotrivă, în paginile Art-Panoramei se regăsesc și nu puțini monștri sacri de ieri și de azi (pot exemplifica: Alexandru George, Nora Iuga, Andrei Pleșu). „Veleitarismul... național” este o tîntă asupra căreia revărs destule proiectile, cel „local” neavînd de a face cu ambițiile publicației pe care o fac. Asta nu înseamnă că am un complex de superioritate în fața „provinciei”. De altfel, cred că există „provinciali” destui și pe la București...

• Titlatura mea este „director”, adică redactor șef plus manager, plus machetator, redactor de pagini, corector etc. Art-Panorama este, totuși, un proiect de autor, o ieșire din sistem prin obstinția nelalocul ei de a face totul singur, evident cât timp mă vor ține puterile. „Firesc” ar fi, poate, să am o întreagă echipă redacțională. Deocamdată, punînd ceasul să mă sune la ora patru dimineața și vorbind la „mobil” din trei în trei minute, încă fac față pe cont propriu.

• Formula actuală e perfectibilă și se va adapta din mers exigentelor literaturii „vii” de care aminteam. Vreau să pot tipări zece numere anual (excepție făcînd lunile ianuarie și august), eventual să dublez în anumite contexte (tîrguri de carte, numărul de vacanță din iulie) numărul de pagini. Ca orientare generală, voi menține politica literaturii tinere, încercînd, din mers, racolarea de noi autori. De aceea, atenție la rubrica *Dictionarul Debutanților!* (Aștept, deci, la C.P. 1-808, București, texte și volume din partea tuturor celor care au ceva de spus).

TRAIAN OLTEANU: („Revista V”)

• Revista V a fost prima publicație de cultură născută după „schimbarea la față” din decembrie 1989... (De revoluție încă nu se vorbea!) Ea s-a conturat din inițiativa unui grup de scriitori vrânceni, dornici de a oferi noi orizonturi spirituale colectivității. Nu trebuie să uităm că în Vrancea au existat publicații culturale de primă importanță: Revistele 13, *Milcovia*, *Ethnos*, *Ausonia* și cu deschidere asupra școlărimii — *Revista noastră*. Cum se întîmplă cu inițiativele de grup, după o primă fază, a efuziunilor spontane și luminoase, a urmat... abandonul! Revista a văzut tiparul datorită câtorva inimosi care au rămas... din ce în ce mai singuri! Ca într-un cunoscut roman francez, „ne-am năpusit asupra fericirii cu o poftă de flămânzi”...

Din iunie 1990, grație deciziei lui Mircea Dinescu, publicația s-a aliniat revistelor patronate de Uniunea Scriitorilor din România. Ce anume o individualizează? În primul rând hotărârea coordonatorilor ei: de a face o revistă fără angajament politic. Aslujii literatură română cât mai bine înseamnă un „obiectiv care circulă prin noi”. Apoi, preocuparea spre deschidere, curaj, etc.

• După câțiva ani de la apariție — *Revista V* fiind publicația care nu și-a întîrziat niciodată aparițiile — am fost surprinși să constatăm că invidia, răutatea și lipsa de educație (să fie doar acestea motivele?) au determinat răirea rîndurilor simpatizanților consacrați. Fiecare român, dacă nu poate ajunge Președinte (de Parlament european!) încearcă să facă un guvern, un partid sau cel puțin o publicație proprie... Credem în tineri și dorim ca la ceasul schimbării să lăsăm o revistă consolidată, cu probleme economice cât mai neînsemnate...

• Mihai Țițoiu — Natură statică

Evident, sperăm...

• Împotriva veleitarismului local nu se poate lupta cu intransigență din simplul motiv că el cuprinde reprezentanții tuturor partidelor! Nu-i ciudat că după ce am criticat pregătirea foștilor activiști de partid să ajungem în '97 ca problemele culturii să fie soluționate de consilieri care nu au „nici o tangentă la inimă”? Sau, vorba lui Carotini: „ceea ce ne-am imaginat cu groază, se dovedește a fi adevărul pur și simplu”... Revenind la întrebare: cu diplomatie! Și, nu la la maniere de... Severin!

• Ca să nu răspund în termenii practiciți la „Junimea”... aproape nouăzeci la sută din întreaga noastră activitate ține de acest capitol: management economico-administrativ!

Împreună cu prietenul și colegul meu, poetul Florin Muscalu, am plecat la drum fără a deține... măcar o mașină de scris! Azi avem aproape o redacție! Dar, în această etapă a debusolării naționale, numita cu o dulce amăgire tranziție (spre mormânt!), am văzut atomiști vînzînd țigări

ce-am scris în editorialul primului număr (*Foaia de temperatură*, martie 1990): „Revista noastră va publica scriitori de toate vîrstele, dar cum o estetică a devenirii optzeciste ne este consubstanțială, cum nucleul grupării noastre sunt *zburătorii* (este vorba de Cenaclul și Liga culturală *Zburătorul*, n.n.), posibilități nouăzeciști, aceste două generații vor avea prioritate. Cum se vede, chiar de la primul număr, pornim cu un concurs destinat celor mai noi care vin în literatură. Ziua lor de dragoste își reglează chiar de pe acum tirul. Să-i ascultăm ecoul venirii și să-i dăm șansa unei cărări promise de echinoxul de primăvară. Semnificația neuzată a fertilității de mâine. Foaie de temperatură a existenței noastre spirituale, dincolo peste *mode si timp*”. Iată, chiar de la început ne-am propus să fie revista *celor ce vin*, principiu lovinescian al celebrului „Sburător” pe care cred că l-am respectat, și pe care imediat l-au remarcat și unele reviste din țară care ne-au comentat publicația („România literară”, „Adevărul literar și artistic”). În

REVISTELE CULTURALE, ÎNTRE VIS ȘI REALITATE (II)

• Care este specificul revistei Dvs.? Ce anume o individualizează printre celelalte publicații de gen?
• Promovați mulți autori tineri sau vă bazați mai cu seamă pe nume deja consacrate?
Cum luptați împotriva veleitarismului local, cu diplomatie sau intransigentă?
• Ca redactor șef, faceți și muncă de manager? Și dacă da, considerați că e firesc?
• Cum vedeți viitorul revistei? Formula actuală vă satisface? Vă gândiți la oarecare schimbări de fond? Ne puteți împărtăși câteva din visele Dvs. în legătură cu revista pe care o conduceți?

G. I.

„Carpați” și medici cărînd marfă în depozite engros! Singura noastră rugăminte față de Cel de Sus este să reducă distanțele... și pedepsele!

• Revista V are viitor. Am reușit să definim surse de finanțare, să ne păstrăm cercul de prieteni și să ne întărim financiar.

Guvernul, fundațiile și organele locale nu ne-au ajutat cu mai nimic. Singurul „sărac” dispus să plece urechea și să acționeze a fost tot Uniunea Scriitorilor și actuala sa conducere...

După două etape (parcuse): a debutului și relativei consolidări, promitem o a treia: de performanță. Acest proiect va redimensiona întregul drum: de la conceperea revistei, la prezentare și, în final, la sfera de adresabilitate și periodicizare.

România și-a asumat deprinderile Spartei antice. As dori să cred că într-un sens frumos... Va învinge și spiritualitatea? Oricum, minerii au câștigat...

GHEORGHE IZBĂȘESCU: („Zburătorul”)

• Care este specificul revistei *Zburătorul*? Ce anume o individualizează printre celelalte publicații de gen? Păi, pentru început ascita chiar

Zburătorul, de-a lungul anilor, au apărut foarte multe nume noi, revista dînd premii la diferite concursuri naționale (de la Tîrgoviște, Botosani, Bistrita, Beius, Bacău) a publicat grupaje de poezii ale laureatilor, apoi, pentru susținere în continuare, a înființat rubrica „Laureați ai revistei *Zburătorul*”. De asemenea, la *individualizarea* revistei cred că au mai contribuit și *anchetele* (iarăși remarcate de alte reviste care au recenzat-o, într-o anumită perioadă considerîndu-se că *Zburătorul*-a specializat în anchete). Dintre ele aș cita: „Școala de proză de la Tîrgoviște”, „Literatură și politică”, „Biblioteca generației '80, o bibliotecă melancolică?”, „Cele mai bune cărți de beletristică ale anului 1993”, publicate succesiv, în mai multe numere, iscînd chiar controverse pro și contra în presa literară a momentului. Aș mai adăuga apoi și inițiativa din ultimele numere (pe care o continuăm și acum): publicarea unor *profiluri și monograme* despre scriitorii reprezentativi din diferite generații (*profilul* = analiza operei unui scriitor de la cartea de debut pînă la ultima apariție editorială; iar *monograma* = o tabletă evocînd viața particulară a unui scriitor), pe care intenționăm să le adunăm din revistă în antologii și să le publicăm la diferite edituri, ele devenind astfel niște dicționare ale scriitorilor reprezentativi din diferite generații.

• La întrebarea a doua se pare că am răspuns pînă acum, deși, aș mai adăuga că, normal, publicăm și nume consacrate. Cît privește „veleitarismul local”, cred că el este nu numai al locului oneștean, el poate fi din orice zonă a țării. De la veleitari primim plicuri multe la redacție, dar cu un asemenea „material” nu știu dacă folosesc „diplomația sau intransigența”, ci știu atît, că pur și simplu nu-l public, oricît de mare ar fi insistența autorilor, fie telefonică sau prin corespondență.

• Ca redactor șef sigur că fac și „muncă de manager”, chiar dacă nu mi se pare firesc acest lucru. Dar s-o iau cu începutul: în ianuarie 1990 am înființat *Liga culturală „Zburătorul”*, Ligă care și-a propus să editeze o revistă cu același nume. Ceea ce s-a și întîmplat în martie același an. Dar nici Liga (care desfășoară activități culturale pe plan local, fără să obțină fonduri) și nici revista nu au vreo subvenție financiară. Ca să apară *Zburătorul*, redactorul șef trebuie singur să umble după publicitate și sponsorizări (aș aminti aici cu grațitudine Societatea Comercială TIABS S.A. Filiala Onești, și pe conducătorii ei, directorii ing. Bereczki Endre, Coteț Tudor și ec. Peteanu Eugen, singura care a susținut prin sponsorizare cel mai mult revista). Iar redactorul șef, neavînd redactori salariați, el însuși făcîndu-și munca neretrăbit, e obligat să rezolve singur toate compartimentele redacționale, de la strîngerea materialului (prin telefoane și corespondență) pentru fiecare număr, dactilografiere, tehnoredactare, corectarea spalturilor la tipografia din Bacău, aducerea coletelor la Onești și pînă la difuzarea prin plicuri și colete postale (întar și străinătate). Sigur, dacă timpurile ar fi normale, revista s-ar putea difuza prin Rodipet, dar cum nu sunt... Să sperăm că o inițiativă a Uniunii Scriitorilor, de care se tot vorbește, va fi pusă în practică și că vom avea librării pentru revistele de cultură în toate zonele țării.

Oricum, aș fi nedrept dacă n-aș aminti faptul că *Zburătorul* are corespondenți-colaboratori care îl ajută benevol (adică neretrăbit), muncind și ei ca și redactorul șef, difuzînd revista în diferite orase și trimițînd colaborări (mai ales articole de critică, profiluri, monograme, cronici). Menționez aici câțiva dintre ei, pe care se și bazează revista: poetul Ion Tudor Iovian (Buhuși), criticii Ioan Lavăr, Petre Isachi, Eugen Budău, prozatorul Mihai Vulpe (Bacău), poeta Rodica Draghinescu (Timisoara), poetii Victor Sterom (Ploiești), Ioan P.Iacob (Buzău), Daniel Piscu (Brașov), Dan Moveleanu (Tecuci), Titus Andronic (Medias), Cristina Onofre (Pitești), Al.Cristian Milos și Victor Știr (Bistrita), Petrut Părvescu (Dorohoi). Atenți colaboratori ai revistei mai sunt și poetul Christian W.Schenk (Germania), criticii Vasile Spiridon (Piatra Neamț — de un an și ceva în Franța), Iulian Boldea (Tg.Mureș), Ștefan Ion Ghilimescu (Târgoviște). Poate veți zice: o modalitate inedită. Da, dar necesară. Probabil, cu timpul, istoria literară le va lega numele de revista noastră.

• Viitorul revistei? Deși am intenționat să fie o revistă lunară, rar am reușit acest lucru, multe numere apărînd dublu, triplu, și nu numai. Iată anul acesta am reușit doar să public numărul compact 1-2-3, celelalte așteptînd pe biroul meu să se adune prin sponsorizări bani în contul revistei, sperînd ca pînă la sfîrșitul anului să apară măcar încă două numere. Vom încerca în toamna asta să ne adresăm și Ministerului Culturii, deși, după câte am aflat, banii în cont vin pe la sfîrșitul anului. Păi, în decembrie să ne tipărim toate numerele? Ehei, țară tristă, plină de humor, cum zicea Bacovia, a rămas, în continuare.

Dacă actuala formulă mă satisface? Păi, dacă eu fac singur revista ar trebui să mă satisfacă. Ar trebui! Sigur că, „visînd” (revista să aibă subvenții sigure, să-mi pot plăti colaboratorii, să-mi comand articolele, să reușesc să scot mai multe numere pe an, să nu mai rămîna atâtea cărți bune primite la redacție nerecenzate, corespondenții să rămîna doar colaboratori, să nu-mi mai cheltuiesc lunar salariul meu modest pe telefonul personal pe care-l folosesc la redacție, și etc.etc. *Zburătorul* ar fi cu mult mai bun decît este. Deocamdată „schimbările de fond” mizează tot pe *profiluri și monograme*, sperînd ca în 1998 să și apară primele antologii: „Profiluri '80 la *Zburătorul*” — volumul I: Poezia la Editura „Cogito” din Oradea și volumul II — Proza, Dramaturgia și Critica la Editura „Marineasa” din Timisoara. Și, dacă se va putea, și „Monograme '80 la *Zburătorul*” la Editura „Timpul” din Iași. Și apoi, să mai vedem. Oricum, dacă m-am înhamat singur și de bunăvoie la această corvoadă (dar o corvoadă cu satisfacții) trebuie s-o duc mai departe, voi vedea eu cum. În rest, Dumnezeu și mila cu mine!

G.B. Shaw și revelația eminesciană

Întâlnirea cu opera eminesciană în afara granițelor românești prin traduceri, de multe ori de cea mai bună calitate și în cele mai diferite limbi ale pământului, nu mai uimeste astăzi pe nimeni. Din când în când însă, un context anume, o împrejurare neașteptată ne emoționează nemăsurat, când, dintr-un raft de bibliotecă tragi spre tine cartea cu coperti maronii, legată frumos în piele, pe cotorul căreia scrie: Mihai Eminescu, Poezii.

Mă aflu în Boston, la biblioteca universitară de la Boston University, în fața raftului cu carte românească, și dintr-o curiozitate firească inventariam în memorie titlurile și autorii români prezenți în bibliotecile lumii, făcusem același lucru și în alte orase, gândindu-mă la interesul pentru literatura română sau numai la prilejul care a adus cartea pe o poliță, la îndemâna oricărui cititor. Un anume aspect trebuie, însă, luat în seamă: literatura noastră se află acolo scrisă în limba română sau tradusă în limba engleză. N-ăs spune care dintre cele două forme predomină numeric sau valoric și nici dacă unele sunt mai solicitate decât altele.

Am rămas în mână cu cartea de poezii scrisă de Mihai Eminescu, acum într-o traducere în limba engleză și am păstrat-o o vreme pentru singularitatea ce mi s-a părut că o reprezintă prin interesul notelor traducătorului, prin prefata iscalită de Nicolae Iorga, dar mai cu seamă prin scrisoarea adresată de către scriitorul G.B. Shaw celui ce descoperise și realizase traducerea versurilor. Cartea va fi fost cunoscută la vremea ei în țară dar timpul iată, o pune din nou în lumină azi, în America.

Volumul nu cuprinde multe poezii ale poetului, cele traduse sunt, unele, de largă respirație și toate de o mare încântare artistică, între ele aflându-se *Călin...*, *Împărat și proletar*, *Strigoi*.

Sub semnătura doamnei E. Sylvia Pankhurst, traducător și editor, redescoperim că ne aflăm în fața primei forme în limba engleză a unor poezii eminesciene, după altele realizate în limba franceză, germană, italiană sau rusă.

La patruzeci de ani de la dispariția poetului, în 1929, autoarea traducerilor surprindea la Eminescu „frumusețea singulară a imaginilor sale poetice, interpretările vii și subtile ale cântecului și povestilor ținutului său natal și ale naturii în ipostazele sale cele mai eterice și insesizabile”. Toate acestea, consideră domnia sa, „îi-au adus lui Eminescu nenumărați admiratori din tot atâtea nenumărate țări”.

În urma lecturii poeziilor eminesciene, traducătoarea sesizează profunda putere de înțelegere a poetului în confruntarea „cu spectacolul universului, detasat și imparțial în căutarea înțelepciunii”. Considerat adesea pesimist, Eminescu face parte, în realitate, din categoria acelor optimiști care, „în feroarea credinței lor în destinul umanității, ard ca o tortă în lupta sufletului pasionat”.

Receptat ca un poem filosofic, *Împărat și proletar* face o puternică impresie doamnei E. Sylvia Pankhurst înțelegând, prin Eminescu, „că esența universală a vieții este dorința neobosită și nestinsă pentru perfecția înfinită” iar această credință „este revelată cu o putere și o originalitate remarcabilă în acel profund rezumat al dramei sociale”, pus în lumină de conținutul poeziei. În *Împărat și proletar*, „cu un puternic discernământ, Eminescu, înfățișează lupta aspră dintre clase descriind dincolo de zdrențele sărăciei și de fastul tronurilor, unitatea esențială a omenirii”.

Observațiilor privitoare la operă, traducătoarea le adaugă câteva date biografice ale poetului, „simple și laconice, din care se pot deduce aspecte din viața sa stranie și variată”, date ce pot fi discutabile dar necesare cititorilor ce luau contact cu această preliminară selecție a primei traduceri englezești a operei lui Mihai Eminescu.

Sentimentul că descoperirea sa este una de excepție, a simțit nevoia să-l împărtășească nu mai puțin cunoscutului G.B. Shaw, căruia i-a trimis spre lectură poeziile. Scriitorul „a citit și recitit” *Împărat și proletar* și *Strigoi* și celelalte, mărturisind că această carte este „uluitoare”: „Traducerea nemaipomenită și surprinzătoare m-a purtat departe”....

Răspunsul pe care G.B. Shaw îl trimite prietenei sale, Sylvia Pankhurst, scris sub imperiul imediatei lecturi într-o judecată dreaptă, pune în lumină nu numai emoția întâlnirii cu un mare artist, dar și neîndoindica valoare cu care va trebui să fie investită o carte bună de către editor. Literatura, pictura și muzica își sporesc frumusețea și prețuirea prin participarea tipografilor, prin atenția și dragostea cu care se îndreaptă spre beneficiar.

Talentul librarului dublat de cel al traducătorului încredințau limbii engleze un tezaur românesc.

Gândurile lui G.B. Shaw sunt tot atâtea îndemnuri pentru grija față de carte în sensul ei cel mai sfânt. O urmă de invidie sau de nenoroc că n-a fost el cel care să fi descoperit și să fi dat la iveală poezia eminesciană într-o haină nouă, se întrezărește în ultimele cuvinte ale mesajului: „Spune-mi ce noroc ai avut cu «Moldoveanul» care a scos perioada XVIII-XIX «fin de siècle» din mormânt”.

Scrisoarea lui G.B. Shaw deschide această carte. Dincolo de graba cuvintelor răzbate emoția care înalță și încântă sufletul celui căruia i-a fost dat să trăiască clipa întâlnirii cu POEZIA. Că Mihai Eminescu este POETUL ni se pare firesc; că G.B. Shaw este beneficiarul pare deopotrivă sansa scriitorului ca și sansa literaturii române de a se face cunoscută nu întâmplător și nu oricui.

Căți au deschis această carte în biblioteca de la Boston University nu stim, dar o certitudine există: ea a avut ca prim cititor în limba engleză pe dramaturgul G.B. Shaw.

EUGENIA VÂJIA

„Dincolo de Groenlanda”

Eugen Serbănescu e doctor în Aerodinamică, ziarist (cu funcție) la „România liberă” și purtător de cuvânt al Guvernului. Pasiunea sa este, se înțelege, literatura. A debutat cu piesa *Experiența* în revista „Teatrul”, debutul editorial consacându-l în 1990 printre scriitorii grație volumului de nuvele *Preludii epice*. Următoarea sa carte este *Dincolo*, un roman care, revăzut și adăugit, poartă titlul *Dincolo de Groenlanda* — și acesta va fi comentat în următoarele rânduri.

Dincolo de Groenlanda (Ed. Cartea Românească, 1997) ar putea fi considerat un roman de dragoste. Există însă unele „complicații”, ca să le spunem așa. E vorba de o abatere masivă de la temă, chiar în finalul cărții. În „Epilog” aflăm că de fapt „povestea de dragoste” nu a fost decât un exercițiu manipulatoriu al unui profesor de geografie, disperat de faptul că le vorbește elevilor despre locuri pe care nu le-a văzut niciodată. Dacă tot e sortit tărâmului imaginării, s-a gândit că de ce să nu atragă și pe altcineva spre construcții imateriale. Îl alege pe zidarul Manu, din care va face un scriitor. Acest nou scriitor va fi însă mulțumit de noua sa condiție — și lovitura profesorului nimereste în gol... Dar romanul poate fi repovestit și altfel: Milena (protagonista) se îndrăgosteste de Manu îndată ce îl vede, și îl manipulează pe profesorul de geografie, astfel încât acesta să-l manipuleze la rândul ei pe Manu pentru a-l face scriitor... Astfel, „romanul de dragoste” ar căpăta un substrat fowlesian, dacă scopul profesorului ar fi unul de responsabilizare a lui Manu. Însă zidarul nu a făcut nici un gest repovestibil. Și *Dincolo de Groenlanda* redevine un roman de dragoste, de această dată refăcând triumful amoros binecunoscut în literatură, fără însă a da vreo satisfacție măcar unuia dintre protagoniști... Jonglând cu teme și intenții (într-un mod asemănător celui al lui Sabato în *Despre eroi și morminte*), romanul lui Eugen Serbănescu are ceva din aerul unui roman postmodern. În aceeași vreme însă autorul tinde spre reabilitarea discursului epic clasic: descriere și dialog, și o acțiune în care naratorul nu se implică prin considerații și comentarii.

Talentul de a scrie proză expresivă al lui Eugen Serbănescu este remarcabil. Iată un exemplu: „Clăpăugul înhăta banii și sucea canaua plictisit, robinetul zvâcnea ca o găinută în mâna lui, paharele se umpleau unul după altul, jumătate lichid auriu, jumătate spumă, pe urmă clăpăugul făcea o pauză, iar le lua la rând,

paharele, berea urca până aproape de buză, făcând plăcut, umflându-se deasupra voluptuos”. Dar, probabil datorită faptului că și-a început cariera de scriitor ca dramaturg, Eugen Serbănescu preferă să folosească dialogul, care, e drept, are forța de a face să înainteze acțiunea romanului, însă beneficiază de o mai redusă plasticitate.

Cum *Dincolo de Groenlanda* a fost inițial o nuvelă, pe care autorul a transformat-o în roman, se pare că Eugen Serbănescu tinde spre elaborări de lungă durată, cu vaste revizurii și reconsiderări. Un fapt care, sigur, nu va face din el un scriitor prolific, dar unul de finete, da.

CODIN OLĂREANU

Ploaie la plus infinit

Spirit ludic, Ianos Turcanu abordează în cea de a șaptea carte a sa (apărută la Editura Cartier din Chișinău, 1996) problema dublului în viziune romantică și-si manifestă uimirea în fața fascinației reverberante pe care o exercită răul din el: „E lenes, cinic, face rele / Promite, minte, bea cu-amicii... / Îi pot găsi și alte vicii, / care mulți cred că-s ale mele” (*Există-un ins*). Sentimentul principal pe care-l lasă lectura versurilor este însă cel de nesincronizare literară cu ceea ce se întâmplă prin Europa. Versuri frumoase, croite impecabil și vădind fluentă și muzicalitate, coexistă lângă altele emanând un iz desuet de romant de inimă albastră. Personificările în cheie ironică sau doar hătră mai atenuează ici-colo senzația de pustietate în casa în care doar pânjenii stau la pândă prin unghere misterioase. Unele insecte au imaginații sexuale; toamna slăbește și o jivină udă-n grădina-n care plouă; îndrăgostiții culcă timpul între ei ca pe un psoi; inima poetului e mursecată de lupi, sacali și urși, în timp ce o panteră și un leu îi sfășie ficatul și tot așa pentru că în cavitatea toracică-abdominală a cântărețului s-a acuiat o-ntrăeagă junglă hămesită. El are și un papagal căruia de teamă că i-ar putea divulga secretele îi satisface toate capriciile, aducându-i până și... fete de papagal. Cuplul erotic (conjugal) se alienează imperceptibil, subminat de un ineluctabil frig existential: „Devin tot mai tăcut, / lartu — tot mai frumoasă; / Ei iarnă multă-n casă, / E gheață sub sărut” (*Frig*). Spre a se salva de degradare, peisajul se cuibărește în fictional: „De lângă casa pustie / Un felinar ruginit / Vine în poezie / Să se ascundă de vânt” (*Imaginea mării*). Tot așa, cei mulți și deprimați își strivesc tristetea sub răsul și giubuslucurile clovnilor de la circ (*Clovn*) ori o-îneacă în alcool (*Oglindă stranie*), se refugiază în amintiri (*Nu observăm*) ca și într-un disperat amor cu „nebulii bizantine” (*Ploaie autumnală*) reanimat prin certuri care, ca într-un cunoscut dicton latin, reîmprospătează echilibrul dintre cei doi: „I-am umplut pocul cu venin / Si i-am înjurat de mamă neamul, / Am strigat în tihna din cămin / Si am spart oglinzile și geamul. // ... Cioburile iată-s adunate / Si aud o voce liniștită: / — Cine știe, poate ai dreptate. / Esti flămând? Măncarea e pe plită” (*Dragoste ciudată*). Scurgerea timpului și ireversibilitatea lui e resimțită ca o durere fizică pe care ogingda o acutizează fără menajamente.

O mai drastică selectare a pieselor (multora le-ar sta bine într-o plachetă pentru copii) ar fi sporit cu siguranță cota valorică a volumului abordat aici dintr-o perspectivă și orizont de așteptare tipic... basarabeană, adică plonjând condescendent în istoria acestui colt de Europă levantină la o adâncime de cel puțin 50 de... ani.

Poezie și eseu

La Editura Destine din București, 1997, Ion Diaconu debutează cu o plachetă incluzând pe lângă versurile din „Logosul sarpelui” și câteva mici eseuri adunate sub titlul de „Retehnologizarea libertății”.

Se știe că în mitologia creștină sarpele e demaratorul aventurii existenței postparadisice, cel care destagnează spiritul și-l incită spre un departe fecundator pe axul înluminării, dar și devorator prin aceea că acest periplu al (auto)cunoașterii stă sub semnul lui Cronos. Ochiul sarpelui biblic s-a „astralizat” între timp și funcția sa se exercită contradictoriu:

luminând calea perpetuei deveniri a umanității, dar și frânarea acestei căutări, poate chiar stoparea returului către raiul pierdut, prin revărsarea abundentă și hipnotică de orbitoare strălucire. Cartea lui Ion Diaconu se constituie ca o meditație centrată pe tema forței spiritului manifestat întru cunoașterea de sine, însă nu pe cale intelectuală, ci, precum la vechii gânditori chinezi, ca revelație interioară tăsnită în centrul ființei aflate în absoluta odihnă a simțurilor și a facultăților mentale: „El nu este / ceea ce se crede / despre el, / și nici ceea ce / nu se zice, / ci Yang în stare de foc” (p. 14). Chintesență a biblicei *luminii din lumină*, logosul sarpelui se îneacă în propria-i sferă, spre a se nemuri prin textualizare, fie într-un sistem filozofic inseparabil, ca la Blaga, de roua poeziei atotrănitoare, fie incitând la asumarea probei valorizatoare a labirintului obligând ființa la vesnică scindare pentru ca elementele componente să se caute într-o întregire cu și mai multă febrilitate, după o *ars (amandi)* în care tactica amănării clipei a devenit ea însăși o artă. În lucrarea spiritului, contrariile se întregesc și-si potentează reciproc sensurile: contemplația sau non-acțiunea condiționează, lapolulopus, elanul creator; astfel, preumblarea ludico-inițiativă a exoticiului Ulyse pe mările sudului se încorporează în textul poetic al lui Ion Diaconu ca pol semnificativ al așteptării „acidei” Penelope. Iubita e imbiată baudeilairean „pe un tărâm mai puțin / titrat! // Ajunși aici voi face ca / totul să pară ca atunci / când infinitul armonic / avea în custodia sa: / timpul — un jursic de floare — / apa — un foc curgător — / aerul — iluzia penei în zbor” (p. 17). Tărâmul acesta e unul al izvoarelor poeziei intelectualizate în ideea reconsiderării textului lumii mitice despletit în capodopere maificale orale (doina, balada, descântecul) sau culte supuse, și unele și celelalte, pericolului degradării prin presiunea Omului-Sistem, pericol ce are însă și latura sa benefică întrucât activează spiritul catalizator precum cel orfic: „Numai / Orpheus, / în nuomen / zidit / ca-ntr-o copită de zeu, / își păstra antiliniarul, / seraficul Eu, / TEOFANIC VORBIND” (p. 21). Într-un timp de proliferare a profanului, în care artele și literatura se demitizează galopant, Ion Diaconu navighează liric împotriva curentului și-si cantonează discursul între frontierele teofaniei care-l dezlumeste parcă fără voia lui expresă, actul textualizării ființei sale scaldându-se în apele greu confundabile ale incantațiilor barbiene: „Când răcește spusa lui - / ața Clipei-Îndoială, / pune-m-as, pune-m-as, / ma, / la cuvinte să mă tai. / Si-apoi, cum s-a mai spus, / duce-m-as, duce-m-as dus / până-n Parnasul de Sus. / Ajungând aici să-mi / trec viața în starea / de „Petrec” / Si-am să petrec”! / Mezocriptic să trăiesc / până ce idolii găsesc / că am fost / si că pot fi / sâmbântă misionară / pentru CER și pentru vii / TEOFANIC VORBIND”. (p. 27). Pledând pentru menținerea integrității lumii mitice, poetul are când orgoliul demiurgului ce lucrează sase zile și se odihnește într-o săptămână, când se simte potopit de umilință cristică („0% ură, / 100% ispășire, / 100% candoare, / 100% iertare, / 100% durere, / 100% înviere”) și ajunge complet purificat la cele trei copilării preedenice și acest periplu al cizelării morale rimează, după propria-i expresie, cu o „cădere în recuvinte”. Versurile lui Ion Diaconu sunt în egală măsură o profesiune de credință cât și un jurnal ezoteric al nasterii Cărții ca „iconoclast spațiu”. Acestora li se adaugă în secțiunea a doua a plachetei de doar 70 de pagini câteva eseuri consacrate noțiunii de libertate în funcție de modulul democratic cu care se sincronizează. A vorbi prea mult de fascinația ei înseamnă a o cretiniza ca pe un copil alintat de părinți, sau a o abrutiza așa cum face școala cu elevii pe care-i pisălogeste fără încetare. Pe urmele lui Chomsky, eseistul Ion Diaconu concludă că libertatea umană își e propriul ei „idiolect” și că ea „își va păstra caracterul ei de creativitate, dar nu una care să se desfășoare sub dictatul unor legi și reguli, ci una care revine permanent la *sine*, amânând legea și schimbând regula”. Lăsând însă cititorilor plăcerea unei lecturi peripatetice incitante, să salutăm încă o dată în Ion Diaconu un împătimit de „oracole metafizice” ce dau răspunsuri interogându-ne socratic la tot pasul cu care încercăm să iesim fie din desertul, fie din hățisul problemelor capitale ale existenței.

O nouă istorie a literaturii

Printre faptele de seamă ale dezghețului cultural care a urmat prăbușirii comunismului în Europa de Est se numără neîndoiește și elaborarea unor istorii ale literaturilor de la periferiile geografice ale spiritualității românești. Iată că, după monumentală „Istorie Deschisă a Literaturii Române din Basarabia” a academicianului Mihai Cimpoi, apare, întru dreaptă și cinstită cumpănire și „O istorie a literaturii române din Voivodina”, lucrare avându-l ca semnatar pe neobositul cercetător și universitar Stefan N. Popa, nume întâlnit frecvent în paginile unor publicații precum „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Ramuri”, „Tomis”, „Lumina”, „Libertatea” s.a. Cariera universitară începută în tradiționalul și puternicul centru cultural care este lasul l-a purtat pe autor prin mai multe universități prestigioase ale zonei balcanice (Chisinau, Belgrad, Constanta, Novi Sad) și dacă adăugăm la aceste fericite „incidente” biografice și pe cel al întreruperii unui destin de poliglot bine instalat în arii lingvistice dintre cele mai diverse, concludem de la bun început că e cea mai inspirată adunare de nume pe o operă de-o asemenea anvergură cum este o istorie a literaturii unei comunități de circa 45.000 de vorbitori de limbă românească din Banatul Sârbesc rămân, cum bine se știe, dincolo de granițele administrative ale României după primul război mondial. Un prim avantaj al cuiva venit din afara spațiului strict incriminat mai sus este că se exclude ab initio orice subiectivism fatalmente partizan al pe care-l implică privirea critică din interior. Fenomenul literar voivodinean există la confluența a două entități culturale, cea sârbească, exercitându-și presiunea ideologică oficială, și cea românească propriu-zisă, a marilor modele clasice, de unde se aude tainic chemarea permanentă a unui paradis pierdut. De aceea posibilitatea ocurenței unui cercetător venit din afară dar care să dispună temeinic și de instrumentarul lingvistic cu care să opereze în cele două idiomuri, se reduce considerabil, ceea ce pledează, o dată în plus, și exemplifică, în același timp, oportunitatea mariajului spiritual dintre istoricul literar și opera deschisă, (ca orice proiect de acest tip), apărută la Editura Libertatea din Panciova, în 1997.

În carte coexistă inseparabil faptele de istorie literară, nume și date în însiriri mai mult sau mai puțin cronologice, cu cele de ordin critic propriu-zis, ceea ce presupune atât o selecție cât și o judecată de valoare adecvată, făcută de pe orizontul așteptării degustătorului rafinat de literatură al acestui final de veac. Vom întâlni, în prima parte a cărții, și un filon de polemică implicită și inerentă cu cei care au abordat cu sensul de statuare fenomenul literar din Voivodina, primul predecesor de marcă fiind la acest capitol Radu Flora cu a sa panoramă a unui sfert de veac de expresie românească. E firesc, asadar, ca unui cercetător modern să-i repugne prea obstinatele cantonări în tradiționalismul fie prea vetust, explicabil prin desincronizare, fie prea impregnat — și asta în chip voluntar, dintr-un exces de mimetism față de literatura de la centru — de ideologia impusă forțat și în dozele nu o dată mortale ale realismului socialist ticluite la Moscova în diabolica scâfărie a lui Stalin. Dar nici faptul că Serbia lui Tito s-a deschis spre Occident cu mult înaintea României n-a rămas fără urmări asupra literaturii din Voivodina. Influența literaturii moderniste din Apus face posibilă ridicarea unor scriitori ca Slavco Almăjan, Ioan Baba, Eugenia Bălteanu, Ileana Ursu, iar din 1964-65 când „dezghețul” românesc, așa relativ cum a fost, îl întâlnește pe cel sârbesc, posibilitatea apariției unor mari scriitori în Voivodina nu întârzie să fie tradusă în fapt și aceștia se numesc Ioan Flora (stabilit actualmente la București unde și-a făcut, de altfel, și studiile universitare), Petru Cărdă, care „suprasolicita prin numeroase tehnici, încadrarea poeziei sale în postmodernism”, Olimpiu Balos s.a., poeți prin care tradiția și modernitatea își dau mâna în sensul cel mai deplin al cuvântului și a căror operă e un sir de arderi de etape sau de recuperări intensive spre a ajunge contemporanii lui Nichita Stănescu și ai lui Vasko Popa — marele poet român realizat la cote europene ca o conștiință artistică exprimându-se în limba sârbă.

Partea a doua a cărții este o aventură critică asumată de Stefan N. Popa pe cont propriu, în cea mai mare parte. Poeții și prozatorii (criticii sunt, din păcate, mai puțini) sunt tineri și foarte tineri, capabili de surprize și oricând gata să iasă din mătcile formulelor diagnostice puse de criticul și de istoricul literar, manevrând un întreg evantai de metode exegetice și un limbaj operațional neprea la îndemâna oricui de la Călinescu încoace. Păcat că în text s-au strecurat și unele formulări nefericite: cacofonii („cifra șapte magică ca tradiție” — p. 299); „parcă, ca într-un jurnal” — p. 282), anacoluturi care nu-i exclud să se datoreze muncii în tipografie: „Astfel, Aurora Rotariu, trăiește, asemeni lui Labis în *Moartea câprioarei*, redă experiența trăirii sentimentului comun bunic-nepoată declansat de moartea animalului” — p. 286 ori formulări cam nefericite inspirate de tipul „firul narativ este pluridimensional în care sunt acumulate reclame, sloganuri, nume de străzi, cifru — o realitate cronică-absurdă” — p. 291.

O istorie a literaturii române din Voivodina e cu siguranță o operă care va rezista coroziunii timpului cu drept distructiv doar asupra indefinitului o din titlu — marcă subtilă a modestiei autorului — căci cartea nu găzduiește o istorie oarecare ci însăși *Istoria literaturii române*, a unei părți din ființa noastră națională rămasă prin jocul politicii mondiale dincolo de o palidă graniță statală, vesnic neputincioasă când e vorba să despice spiritul și conștiința unui popor.

ION ROSIORU

Discreta insolentă a slăbiciunilor

„Ficțiuni critice?” Cu siguranță cea mai adecvată sintagmă prin care autorul lor își definește formula și își revendică, persuasiv, libertățile.

„Cel mai bătrân critic al generației tinere” (perifrază disimulat flatantă, în cele din urmă, pe care i-o atribuie „generația 90 — aripa tânără”), nonsalant și frondeur, Dan Silviu Boerescu desfășoară o rețea de senzori perfect reglați pentru literatura postmodernă, din substanța căreia își selectează, de fapt, mijloacele ce-i servesc prerogativelor interpretative: *textualismul*, *fragmentarismul*, *pastișa* în tuse groase. Capricii *feline* („O slăbiciune pentru pisici”, Ed. Maxim, București, 1997) stau mătură în recenta sa carte despre un tip special de relație pe care autorul o întreține cu obiectele ficțiunilor.

Este vorba în primul rând despre o anumită complicitate comprehensivă a discursului literar cu cel critic. Dan Silviu Boerescu desfășoară simultan recuzita interpretării și valorizării textelor scrise de alții, cu spectacolul reprezentat de propriul text. Își asumă nu numai misiunea

validării sau invalidării unor creații literare, ci și literaturizarea actului critic pe care îl înfăptuiește. Specie de *neocritică*, debarasată de complexele obiectivității absolute și de postulatul înscrierii într-un sistem, „ficțiunile” se afirmă ca un tip special de cunoaștere, având ca obiect literatura, și ca o ramură a literaturii, având ca subiect literatura. De aici rezultă dinamica internă a eseurilor, care nu mai pare condiționată strict nici de calitatea și nici de vivacitatea textului „analizat”, ci numai de empatia, stimulativă, care se stabilește între critic și obiectul-subiectul literar apropiat.

Uneori, această intimitate merge până la dizolvarea intertextualistă a discursurilor (cel analizat cu cel al analizei), încât punctul de vedere al criticului transpare indirect, prin decupajele pe care le operează și le înscriează, lăsându-le să vorbească de la sine („Moartea din flori”, „Daniel Bănuțescu, poet...”). Alteori, inserturile autobiografice, maimult sau mai puțin transparente, practicate de autor în discursul analitic, îl subiectivează într-atât încât atenția e deturnată dinspre judecata de valoare către spontaneitatea asociațiilor libere în care se reflectă (aparent necenzurat) fluxul ideatic. Apar astfel, ca într-un joc de puzzle, secvențe de alcov literar, personaje obscure care traversează enigmatic fraza critică (precum iese anul Lucian Branea cu pitoreștiile-i capricii), pasaje anecdotice din *vremuri de bejenie* alimentate de nostalgii studiatine. (*Les neiges d'antan* păstrate, se vede treaba, în interogația subconștientă a autorului — *oă sunt?* — îl vor fi determinat să tulbure fragila unitate a volumului prin includerea unor, meritorii „mai ieri” dar inconsistente „mai azi”, alcătuirii „eminescologice” din anii studenției? Fără nicio revizuire?)

Din mulțimea de cronici la apariții editoriale din valul „post” (modernist, decemhist), semnate pentru debuturi, consacrară, efemeride, transparență fidelitate selectivă a lui D.S. Boerescu față de un model preferențial (O slăbiciune pentru ... pisici?). Nici vorbă însă de preferințe feline, asacum titlul, năstrusnic, ar sugera-o. Tipul literar agreeat de el este la limita dintre ludic și insolentă sau mai curând tipul ludic (în expresie) — provocator (în atitudine), care bruschează cu premeditare *les bienséances* și se răsfată pe latifundiile imagisticii socante. Care ar fi argumentele unei atari opțiuni? În contextul volumului nu e nevoie de nici un răspuns. *Ficțiunile* au, prin natura lor, libertăți electivă neconstrânse de nimic. Totuși, selecția autorilor pe care o realizează Boerescu nu e chiar apănajul unor stereotipii de gust. Criticul e, în fapt, fără să o spună direct, solidar cu atitudinea iconoclastă a generației sale. Iar această iconoclastie necesară, precum megalizantele, pentru a perfuza organismul anemic al unei literaturi (și care, chiar în paranteză fie spus, e identificată de adversari cu *decadență* literară) neagă, postmodern, nu atât maestrul, cât mijloacele, recuzita scriiturii. Aderența criticului

exprimă reflexul unei înțelegeri profunde a (psiholo-)fenomenului literar actual și intenția categorică de a-l motiva: „Ce s-ar mai putea spune despre un poet atât de puțin dispus să ne menajeze susceptibilitatea, transformând morala creștină (pe care generații întregi au apărât-o cu spada) într-un circ cu clovni și pantere? Că bestiariul său fiziologic (secreții cu râț de jivină, păsări cu gheare de felină) e o colecție masochistă de spaime și spasme proiectată pe ecranul unei nesigurante colective? Că metafizica scârbei nu e, totuși, un motif? Că dincolo de kitsch-ul existentei cotidiane, dusă în plasa oribilului mecanism rutinier, subzistă „în carnea deflorată / o scriitură obscură, urmând a fi descifrată”? Că, dacă totalitarismul ne-a obligat la exilul din real în imaginar, în chip de pansament psihogastric pentru ulcerările sufletești, post-totalitarismul încearcă să ne pricopsască și cu un exod generalizat al conștiințelor în utopie?” („Nu mă nnebuni, sorol!”). Sunt glose la poezia lui Florin Iaru, dar ele depășesc limitele circumstanțiale, se prelungesc apostrofice și justificator în contextul literar cel mai larg.

Fără complexe (dar și fără emfază), D.S. Boerescu! Schițând din mers complicități și polemici (de o vervă spectaculară sunt de exemplu notațiile la volumul lui H.R. Patapievic „Cerule văzute prin lentilă”), criticul evită cu naturalele locurile comune, prejudecățile, tonul sententios, fraza imperativă, expresia convențională, pedanteria erudită. Adecvată criticii foiletonice, formula sa, textualistă, ironică, provocatoare, mizează pe jocul (aparent) liber al ipotezelor, pe surpriza detaliului șocant, cu precizie decupat și speculat cu „tendință”, și pe ceea ce Stanley Fish numea „stilistica afectivă” a discursului critic. Stau mătură *perifrazele-titlulare* (ca să le zicem astfel unor titluri care contrag substanța analizelor în imagini critice dintre cele mai percutante): *Un scandal numit literatură*, *Sedila senzualității vizionare*, *Un soutien timid, niste bikini*, *Cangrenă și dantelă*, *Istorie literară en gros, critică en detail*, *Dincolo de bine și dincoace de rău*.

Angajat în cursa de regăsire a unei psihote-me (erotism, senzualitate... amor) în creația ultimilor ani, autorul e tentat, asemeni unor maratonisti necronometrați, și de trasee exterioare marcatului strict. Lăsând deoparte bizara includere a celor trei aplicații de junete la poezia eminesciană (inteligibile poate... totuși... în sensul unei sondări abisale a constantelor tematologice ce animă conștiința criticului), suntem însă derutați de alăturarea, în acest volum foarte omogen în partea sa primă, a unor cronici *neaderente* la traiectul inițial. Am reținut („O slăbiciune pentru pisici”) pasiunea autorului, măturisită *en passant* și reperată în „Temele” lui N. Manolescu, pentru ceea ce constituie „un complicat lanț de conexiuni, asemănător acelor delectante perplexități cu care ne asedia, într-un chip foarte instructiv de altfel, James Burke într-un serial științific de altădată”. Mijloc prin care se plasează în orizontul lecturii. Prilej de revelații spontane. Apeduct al criticii literaturizate. Dar, stânjenitor handicap al receptării, nu intuim acele conexiuni (existente?) între arhitectura volumului și eseurile asupra creației lui Cioran („Cangrenă și dantelă”), Steinhardt („Părintele Nicolae nu uita nici de Viola Vancea”), Andrei Plesu („Dincolo de bine și dincoace de rău”), Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade. Să adăugăm la acestea comentarii la volumele de critică literară ale unor iluștri (Ovid. S. Crohmălniceanu, E. Simion, Paul Cornea, Valeriu Cristea, Gheorghe Grigurcu, Mihai Zamfir, Maria Vodă Căpusan, Laurențiu Ulici) pentru a potența retorica întrebărilor: *Care slăbiciune? Care... pisici?*

Ceea ce dorim de fapt să sugerăm este că toate foiletoanele din partea a doua a cărții, unele admirabile prin dialectica strânsă, multe interesante în perspectiva adoptată, câteva prea apăsate enciclopedice, dar toate valabile în mesajul critic, ce le animă, alcătuiesc dimensiunea să-i zicem *gravă* a cărții. A unei *alte* cărți însă, cu o altă matrice.

Căci, dacă tot veni vorba de slăbiciuni, nu ne putem desprinde de (pre)judecata că Dan Silviu Boerescu este, prin excelență, cel mai convingător intermediar al epistemei literare postmoderne. Restul e un mai cuminte popas „la umbra maestrilor în floare”.

EVELINA CÂRLIGEANU

● Alexandru Morosan — Peisaj

Medicul se cruci, o asemenea gură schilavănu mai văzuse, cucioatele dinților rupte, cu măsele zdrobite, cu gingiile flenduri, Ce-ai pătit, domnule, ce ticălos te-a nenorocit în așa hal, că nu mai ai un dinte întreg, îi ceru asistentei seringă, dar, nu, nu putea să-i anestezieze toată gura, l-ar fi ucis, aici era nevoie de morfină, îi era milă până și medicului, deși era atât de învățat cu suferinta, pe care de multe ori o provoca pentru a putea să vindece, dar gura lui Miron Licurici era ca un harten de carne din care ieseau câteva cioturi de dinți, o masă zdrobită și însângerată, o fleică: privi femeia care îl adusese, E sotul dumneavoastră?, întreabă medicul, Nu, răspunse femeia făcând un pas înapoi, N-am ce-i face, spuse medicul, deocamdată, decât să-i curăț carnea de fragmentele de dinți zdrobiți și peste două luni să începem un tratament, altceva nu e de făcut, dar cum s-a întâmplat?, Nu știu, zise femeia, eram în statia de autobuz și părințele — arată pacientul, pe Miron Licurici — ...știți că preotii atrag atenția, iar el o făcea în mod special, fiindcă fuma, iar apoi mi-a înțelțit-o, căci s-a îndreptat ca un automat spre un bătrân și i-a cerut un medicament pentru inimă, eu am recunoscut simptomele și i-am dat, iar când s-a prăbușit pe caldarâm, am chemat un taxi și l-am adus la spital, Deci nu știți dacă a fost bătut înainte, dar, de fapt, numai înainte putea fi și asta trebuie să fie și cauza preinfarctului, Nu, nu cred, spuse femeia, pentru că înainte a fumat o țigară, a aruncat chistocul și l-a zdrobit cu talpa, dacă ar fi fost bătut as fi observat, iar dacă nu înainte, atunci când l-am suit în taxi și când i-am desclestat cu degetul gura ca să-i mai administrez o pastilă, Foarte bine, spuse medicul, dar sper că nu vreți să sugerați că s-ar fi întâmplat așa ceva în spital, Doamne ferește!, spuse femeia, nici nu mi-a trecut prin cap una ca asta.

I se întâmpla numai în somn. Somnul e un chin, spuse Miron Licurici, așezat pe marginea patului. Îi vedem imaginea deformată, noi privindu-l de sus, prin vizorul unui teleobiectiv. Stă chincit, ca un copil pe o oliță și de la fruntea, ce se află aproape de noi și deci e enormă, cu riduri îngroșate și de la vârful nasului cât un butuc, se tot subiaze, încât labele minuscule ale picioarelor, desculte, par de păpușă. Miron privește în sus, spre noi, își încrețește fruntea și când deschide gura sa vorbească, gura lui crește, ocupă întreaga imagine aproape, căci fruntea și bărbia i se retrag, micșorându-se, dar el nu scoate decât un ghiorlăit, îi vedem omosorul din fundul gâtului, vibrând, suprafața crăpată a limbii încordate. Nu a spus nimic, poate nu are ce, ori s-a răzgândit, închide gura și înghite în sec. Apoi îi vine să caste. O vreme se retine și îi vedem muschii faciali deformându-se, alungindu-i fața, în timpul coborârii bărbiei. Sîcască prelung. Cască, somnul îl lovește în tâmplă, dar nu are curajul să se culce, îl sperie ideea că ar putea dormi. Ia două bete de chibrit, le fragmentează cu unghia și face două tepușe mici, își holbează cu degetele înțâi ochiul stâng și introduce între pleoape o tepusă, apoi face același lucru și pentru ochiul drept. Dar ochii încep după o vreme să-l usture, căci nu poate clipi. Nu durează mult până când pleoapele sunt cuprinse de convulsii și din ochi îi curg primele picături de sânge, i se preling pe obraz și cad pe dormea lipsită de așternut, se

Într-o mereu unică noapte de 9/10 mai, o frumoasă iapă alezană păstea liniștită din iesle, tocmai în secunda în care, în patul cetățeanului pașnic Dan Amedeo Constantin Romănescu-Brăila, proprietarul iepei, poposi un camion de douăzeci de tone. Primul nivel parțial terminat al vilei neterminate și ambitios clădit tangent la curba periculoasă a șoselei promise din nou, cu stoicism, impactul. Pentru a treia oară în ultimele două luni, senatorul Dan Amedeo Constantin Romănescu-Brăila fusese salvat de o dereglare digestivă cronicizată care îl obliga, de câteva ori pe noapte, să viziteze improviziata paralelipipedică de lemn din fundul curții, exagerat etichetată „Grup Sanitar”. Camionul a fost manevrat câțiva metri în marsarier, oprit, iar din cabina lăsată cu ușile larg deschise au coborât, precipitat și sincron, doi indivizi total politici. După cum spunea un oarecare Pierre Daix („Atunci când e generalizată într-adevăr, făcând parte din cotidian, teroarea devine invizibilă”), cei doi, care începuseră să scotocească înfrigurati cu mâinile și picioarele, nu aveau fete. Practic, puteau fi confundati cu doi reprezentanți ai masei populare care, ajungând la ceea ce mai rămăsese din patul strivit de cărămizile zidului dărămai, au simțit nevoia unei grăbiri de ritm în acțiunea de căutare a unui eventual cadavru. Mai viu, au descoperit doar un fes cenușiu, obosit, fără personalitate. În schimb, cadavrul a intrat oarecum derutat (dar, totuși, autoritar) pe usă, deși ar fi fost mult mai simplu să o fi făcut prin

sparg de ea, pulverizându-se, ca primii picuri ai unei ploii torentiale. A privit fără să vrea dormea și i se face greață, nu mai suportă culoarea ei roșie, plusul ei sângeri și iar i se năzare că a fost aruncat pe întinderea unei mări de sânge. Ca să-și revină, își fixează ochii asupra unui punct și alege pata de pe usa dulapului, care înfățișează un animal hibrid, cu cap de porc, picioare de măgar, urechi de buhă, aripă de liliac și coadă de păun. Miron Licurici iubea animalul acesta, amestec de suavitate și spaimă, ce îl ținea treaz. Însă din pricina nopților nedormite, ochii i se împăienjeniră. Da, e bine spus împăienjeniră, zise Miron Licurici, pentru că în dreptul privirii mele apăru o pânză de paing, foarte largă și fină, cu un centru mic și perfect rotund... Porni, ca de obicei, de la firul care susținea pânza de tavan și încercă să străbată fir cu fir, întreg labirintul, până la centru. Da, pânza de păianjen e un labirint perfect, spuse, e locul captivității și al morții, dar și al iluziei victimei că ar exista o salvare dincolo de condiția sa de muritor... Prinse pulsul pânzei care se umflă de câteva ori și privind spre colțulei, văzu paingul, ochiului bulbucati, de ebonită, labele păroase, corpul gras. Din bot îi ieseau doi clești, ca de crab, ce se strângeau și se desfaceau lent, spasmodic. Minotaurul, sau un embrion?, căci ambii urmau legile disoluției. Privi centrul pânzei, da, își spuse Miron Licurici, viața nu e decât expansiunea ce pornește din întâlnirea ovulului cu spermatozoidul: diviziunea celulară, formarea fătului, nașterea, creșterea, îmbătrânirea, o expansiune spre disoluție, care pornește exact din centrul labirintului, e o minciună că ne îndreptăm spre el, când de fapt noi înșine suntem labirintul, născuți în miezul lui, de care ne îndepărtează fiecare clipă... Cugetarea îi făcea bine, îl ținea treaz, pânza de paing e o piramidă perfectă, labirintul un mausoleu — și locul pânzei de păianjen fu luat de piramida lui Keops din Guiza, în pustia desertului, în care se spune că ar fi fost înmormântat faraonul și Miron Licurici văzu faraonul, pânzele vesmântului său mâncate de molii, miteme, și moliile moarte care îl troieneau, sfărâmicioase și mumia, ca o pastramă veche, se multiplică în sute de morți, care sub misterioasa putere din miezul piramidei, ce concentrează energiile cosmice, ale pământului și norilor, se ridicară din sarcofagele lor și porniră, cu mersul poticnit, armata cersetorilor zdrentuiți, spre orizontul pustiei, locul pe care stătea Miron Licurici, acolo unde cerul, pământul și marea se unesc. Nu, gemu acesta și își palmii fata, se ridică și merse în baie, își umezi obrazul și ochii. Reveni și se așeză pe marginea patului, scobitorile îi străpunseră pleoapele, pilonii lor trădători adunaseră sângele închegat, ca pe trupul unei lumânări ceara cursă. Dar cortegiul morților, cohortele pustiei se adunară iar în pulberea privirii pironite, oști... Decebal auzi că Traian a lovit Dacia, adunând oștirile Golemului din pământ italic și iberic, astfel că spuse poporului său să se ascundă în păduri iar oamenii poporului se preschimbă în arbori. Primeau oștirile Golemului, mersul lor ordonat

DAN PERȘA

Cronică naivă

în legiuni, iar când au fost aproape, îi luară prin surprindere și astfel, ștergându-le soldaților cotropitori prima literă a cuvântului scris pe frunte, au învins. Dar Traian a vrut iar să-l înfrunte pe Decebal și atunci acesta a pus armata să-l prindă. Și atunci poporul a atacat din nou Roma și l-a eliberat pe Traian și împreună au cucerit Roma... și scobitorile pleoapelor se făcură una cu pleoapele, piloni ai treziei, ai neîntreruptei vederi a morții, piloni ai sângelui, coloană vertebrală a începutului și sfârșitului, de la osul occipital la coccis. Mi-as fi dorit insomnia boierului Manolache, spuse Miron Licurici, nu trezia din arcele vertebrelor, în lungul sirului cărora văd întunericul găurii occipitale, intrarea în piramida propriei mele minți, piramidă a faraonului mort și Golemului, loc de refugiu al lumii întregi ce mi-a intrat în minte prin văz și auz, loc al corbului cu umbră hidoasă, al vuietului vrăjmas al cerului și lărmuirii gâlcevite a mării, local bulendrelor ferfeniite a tuturor imaginilor ce m-au străpuns din concret și din vis. Flenduri, flenduri în cuibul corbului gigantic și hidos, pe care nu îl pot alunga din mine. Dar când va fi să fugă... tipăt frenetic de baccantă voi striga... Intuitia, senzitivitatea, eruditia, experienta, gândirea — toate pentru a concentra sub această lentilă sfleuită de mesterul creșterii și descreșterii, dintr-un diamant atins de slujie, o singură imagine, ce ar încăpea în final în firul de păr de sub o unghie... Privi tabloul peretelui stâng, orbitor, pete bălaie și laie, ocră și crem pe fond broticiu, îi amintiră o turmă de oi pe un tâpsan și atunci prinse pilonii pleoapelor între unghii și smulse pleoapele, două petale tesute din răstigniri văduve, le aruncă jos și le privi cu silă cum se zbat, cuprinse de spasme, căutând să se împotrivească gravitației, care le sorbea în vortexul ei, în gaura occipitală, în piramida creierului, două mumii erau pleoapele, doi gemeni faraoni, meșteri ai întunericului istovirii și fauri ai lumii visului. Își puse pe ochii mari cât orbitele două monede reci de o sută și globii albi, cât bulbul de lalea, își tămăduiră predestinările, arseră și topiră monedele, privirea goală le modelă într-un sihastru fluture de noapte, având forma osului sfenoid, într-un sinistru fluture mort, cu forma osului maxilar încărcat de coroana dinților și măselelor... Și atunci poporul a atacat din nou și l-a eliberat pe Traian și împreună au cucerit Roma... Încet, pleoapele se volatilizară într-un aburnarcotic, ce îl învălui pe Miron Licurici și intrându-i în cavitatea nazală, rupseră vomerul și îi coborî în plămâni ca într-o catacombă, mormânt comun al unor neștiuți și infinit de mulți morți, mormântul supraetajat din subteranele Parisului, din marginea Romei, din străzile Berlinului bombardat, mormânt al celor sapte regii ai Bucureștiului — și aburii, ca spirochetii, se înșurubară în alveole, străpunseră pleura, bronhiile și năvăliră în sânge, asemenea unor globule veninoase, urcară spre creier și stinseră o clipă scintilațiile neuronilor, făcându-l pe Miron Licurici să adoarmă... Începu iar visul. Din străfundurile memoriei uscate urcară, ca dintr-o fântână golită, imagini ancestrale. Ce vis

neîntrerupt, își spuse în somn Miron Licurici! Era iar cioban, pe râna unui munte înverzit și mioarele erau puzderie ca stelele, mândre și cornute. Miron Licurici era fericit cât nu se poate spune, dar prin fapt de seară, când în mod misterios puterile ciobanului se istoveau, iar el începea să trăiască imponderabil ca în vis, un om cărmăziu apărea în mână cu o seceră și hârștii, tăia capul mioarelor, hârștii! Zadarnic vroia Miron Licurici să le scape, căci încercând să fugă spre omul de cărmăz, doar plutea și lente, picioarele lui, mângâiau aerul, gâdilau florile, el se rotea în văzduh, ca într-o magică sferă. Până spre dimineată omul cărmăziu tăia jumătate din oi, hârștii, hârștii! Plângea ciobănelul, inimalui jlelea. Trunchiuri de oi în sângele curs ca o lavă, lână închegată de sânge, dar mai ales rotundul rubiniu ce rămânea în trup, pulsând, și capetele mieilor cu ochi holbați și dinți rânjiți, îi vicleneau cu tânguiri inima lui Miron. Ducea oile rămase vii mai departe, pe munte în sus și închipui pe gâtul lor zgârzi de piatră, care să știrbească secera, să o tocească până nu rămâne nimic din ie. Întocmai făcu. Tăie stâncile și sfleui din ele juguri salvatoare, le strânse oilor gâtul în coliere de cremeni. Dar, în fapt de seară, când i se istoveau puterile, apărea un om de porfir cu un ciocan în mână, poc! în capul mioarelor, poc! și până dimineata cădeau toate răpuse, poc, poc! Abia acum se putea trezi Miron Licurici din vis. Iar dacă de cumva adormea în alt ceas, ori noapte, ori zi, visa, de la început la sfârșit, același vis. Când se trezea, sărea înspăimântat din patul ca o întindere de sânge, se lăsa în șezut pe marginea lui, își prindea capul între palme, plângea. Papagalul Ruminet, mare cât colivia, îl readucea între cei vii: Bună dimineata, părinte, striga cârâit și răgușit, de câte ori era nevoie, până primea grăunte.

Miron Licurici se lăsă pe bordura trotuarului, neliniștea sa era amelițitoare, ochii i s-au înfundat în orbite și vedea oamenii, strada, ca printr-o sită cafenie, iar auzul nu mai percepea decât sunete surde, o rumoare nediferențiată, crescută haotic... ca și când ar fi avut capul înfășat în bandaje. Simți pe umărul lui mâna unei femei, Vă simțiti rău, părinte, dar el nu știa, ameteala îl cuprinse cu totul — și se prinseseră într-un vârtej feroce, amestecându-se, statia cu oamenii ce așteptau, strada lungă cu asfalt luciu și mașini uleioase, magazinele de peste drum, blocuri, stâlpi, arbori, trecători, toate se vărsară în el ca într-un sorb, cu un vuiet sinistru, el le supse împotriva voiei lui, a intrat lumea în mine, Vă e rău, părinte, întreabă iar femeia, faceti ceva, oameni buni, că nu e de glumit, opri un taxi și doi bărbați în haine de piele vopsite carmin, îl apucară de subțiori și îl târâră până la portieră, îl îmbrănciră pe bancheta din spatele soferului. Miron Licurici privi la ei însuși, bunda ciobănească duhnea a oaie, un miros familiar, opincile, ca două jumătăți de bilă, legate strâns cu snururi de piele, se roteau ca două planete în jurul soarelui lor, cușma înfundată pe cap dogorea, și privi spre cei doi bărbați care îl încadrau, unul cărmăziu, altul portfiriu, unul avea o seceră în mână, altul un ciocan și atunci, trezit ca într-o revelație, îi recunosc pe amândoi și ei rânjiră la el. Aha, tâlharule, spune unde s-au ascuns ceilalți și începură să-l lovească peste gură cu pumnii, până îl schilăviră.

*) fragment de roman

CRISTIAN TIMOFTE

Cutremurul

gaura generoasă din perete, cu o mână pe căciula cu urechi rușești și cu cealaltă în buzunarul halatului de casă, înleștat pe șterful unui sul de hârtie igienică chinezescă roz. Ferindu-și cu distincție păsării vârgate de contactul cu molozul și cărămizile împrăștiate pe covorul persan, a escaladat primele două trepti ale unei scări interioare, oarecum spiralate, care se sfârșea absurd în tavan, intrând brusc în pielea unei fermecătoare ambiguități actor-personaj, deprindere, desigur, parlamentară, frecventă și în teatrul modern, lăsându-se astfel purtat, pe nesimțite, de la frica inițială, animalică (trăită când a auzit bubuitura) la conotațiile politice, apoi la cele filozofice. Altfel spus, Dan Amedeo Constantin Romănescu-Brăila tranzitase spațiul de la drama limitată a omului aflat pe colac, traversând în viteză drama unui sistem către o altă dramă, fără ieșire, ce tine de însăși condiția umană. Aflat într-o stare în care i se părea că poate defini până și termenul ambiguu de tranziție, senatorul și-a desclestat mâna de pe sulul roz, și-a înfipt-o napoleonian în deschizătura halatului, adresându-se celor doi atentatori care, neobservându-i preludiul coregrafic, încă îl mai căutau în postură de mort:

— Bag samă, domnilor, că sistemul de

cretinizare lasă mai multă libertate unora ca mine — ce se zice că-s tras pe linie moartă — decât unora ca dumneavoastră, tineri în floarea vârstei, ce jucati orbește după cum vă cântă Puterea. Să vă fie rușine!

După care, sesizând niște crampe răuvoitoare, a coborât demn cele două trepte și a ieșit prin gaura din zid pentru a se îndrepta demn, mimând firescul mersului pe jos, către closet. Reașezându-se pe tron, a auzit camionul demarând în trombă, motiv pentru care, cu oarecare satisfacție personală, a apăsât „redial”-ul celularului, apelând-o pe Vionica, secretara, căruia i-a dictat într-o primă variantă un „Protest adresat Procurorului General al Republicii, ministrului de Interne și Sefului Serviciului Național de Informații”. Spre sfârșitul convorbirii a fost întrerupt de un vuiet surd, venit parcă din burta pământului și a simțit cum solul îi fuge de sub (decent spus) picioare. Și fiindcă localitatea în care păstea iapa alezană se afla aproape de epicentru, respectiv de munții Vrancei, apreciindu-se că este una din primele victime ale cutremurului, proprietarul iepei a primit din partea conducerii partidului onoranta sarcină de a da citire, bandajat la cap, în plenul Camerelor Reunite

ale Parlamentului, proiectului de măsuri propus de Opoziție cu ocazia sinistrului.

2. Cu doamna Mia și doamna Felicia, împrumutate de la Teatrul Bulandra, erau patru de toate, ceea ce însemna că „actorii” urmau să fie machiați în patru tranșe. Nici ele și nici cei peste o sută de salariați angajați în organizarea și derularea emisiunii, intrați în vria evenimentului de importanță națională, nu sesizaseră absurdul. Eroi, cei 16 fruntași români așezați frumos la 16 pupitre cu microfoane și butoane „Pornit / Oprit”, așteptau nerăbdători și încrezători în steaua lor monologul cu poporul, dând astfel destulă bătaie de cap profesioniștilor televiziunii pentru a le mai lăsa și timp de meditație. Regizorul de platou, om cu două decenii de meserie în spate, îl citise pe Henri Poincaré și știa cum „o cauză minusculă ce scapă atenției noastre, poate genera un efect urias”, motto scris și pe caietul său de decupaje. De aceea insistase, mai mult ca în alte date, asupra celor mai mici amănunte. Deceai întâmplător, dar fiind și el familiarizat cu Teoria Haosului, directorul interimar al Postului Național venise și el pe platou, să vadă cum merg pregătirile, deoarece „bătaia din aripi a unui fluture în Golfui Tankin a cauzat un uragan asupra New York-ului”, sau cel puțin așa afirmase un celebru meteorolog frustrat de dificultatea de a face previziuni exacte asupra vremii. Când s-a strigat „ATENȚIUNE, ÎNCEPEM!”, toată lumea era pregătită pentru a participa la Marea Tombolă. Spre buna funcționare a inimilor domnului regizor

În cercuri largi

În cercuri largi / în volute
în lente plutiri se apropie
spiritul înfometat
ca păsările în jurul cuibarului
ca păsările în atacurile dragostei

tristă e inima mea până-n moarte

nimeni nu vrea să ia samă
la sufletul meu
grea această povară de iarnă
precum pe pământ un corp de beton

liberă e lovirea / sub centură / a
spiritului
ca un pumn de grâu pe asfaltul
memoriei

sub ploaia flămândă
am cunoscut teroarea și libertatea
nu-mi recunosc tinerețea
nu-mi amintesc
luminătorii diminetilor răcoroase
/ca durerile zicerii
tristă dovadă a ruperii
a suspendării în cârligele colorate
de acum

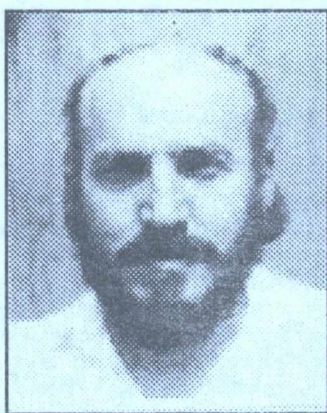
nu mai am nici o șansă
între două gloante care călătoresc:
unul prin trup
unul prin suflet

am un punct negru / dureros
punct fără dimensiune
radar fosforos pe ecranele
întortocheate
ale oglinzilor cenușii

/ înscrierea pe curba lui Gauss / a
neuronilor

sinucigași
posibilă formă a strigătului [prin
magma telurică] /
luminos ca o explozie
linistitor ca o panteră a prezentului
purificat în groapa comună
caut încheieturile / legăturile subtile --
abstracte
dintre durere și viață
— trăire a trupului ca o agonie —
înscriu drumuri în cenușa fierbinte
[cu acuratețea unui pictor cubist]

viața trece ca o nălucă
primăverile vin și se duc
tinerețea la fel se înalță și trece
[nu aflu popas pentru suflet]
mă lepăd de gândul cel veșnic
din urmă mă paște
/ nîcicând înfrîntă / nostalgia

CASSIAN MARIA SPIRIDON

Gatrene

la douăzeci îți pare
că ai trăit cât alti-n veac
și inima-i de toate plină
și sufletu-i la toate treaz

dar vremea buimacă se revarsă
în hăuri viată-și face cuibul
aș cere de la soartă un răgaz
cât locul dintre zid și moarte

Într-a lumii nălucire

duc o viață fără rost
munci zadarnice și goale
nopti scrumite zile seci

goale sunt în suflet toate
stăpânit mă simt de-un gând
ca în stingerea eternă
să îmi aflu zăcământ

Predictii

Vom pierde puritatea
de sânge va fi cerul

• Andrea Aron — Compoziție

va naște orb cuvântul
iubito vom fi singuri

supuși înaltei treceri
ce viața ne destramă
aflatu-ne-am salvarea
în depravări ciudate

pierdută-i puritatea
de sânge este cerul
se naște orb cuvântul
curând ne va lua marea

nu mai cred
nu mai cred
tremurul tău
suspițele albe

privirile tale
lujerul mâinii
sânul fierbinte
neliniștea ta

nu mai cred
nu mai cred
zborul / dorinta
suflarea

mersul
pletele blonde
zâmbetul cald
fericita paloare

Cântec tris

să pleci / să te retragi
pierdută pentru mine
amurgul să-ti urmeze mișcările sfioase
pădurile să cânte / din frunze / din ramuri
să pleci cât mai departe
să nu mai știu / să uit

ce blândă ar fi pieirea
ce clară / ca de gheață / amortirea

marea

genunchii tai
într-un crepuscul sângieru
se mișcă însingurați

așteptarea
— rană a zeului bătrân —
îmi răscolește-n suflet

pe-al mării ochi întins
aleargă un singur val de spaimă
îmi caut sens / pe plaja pustie

și domnului director interimar, totul se desfășurase aproape perfect, până spre final, cu doar cele două, trei excepții previzibile, datorate exclusiv unor invitați la pupitre, care acționând în mod empiric și păgubos butonul „Pornit / Oprit”, bazându-se doar pe propria lor experiență de influențare a maselor, au ieșit, spre hazul mut al celorlalți, din decor. În rest, explozând, mai bine sau mai rău, necesitățile fundamentale ale cetățeanului — nevoia de hrană, de adăpost, informare, integrare într-un grup social și alte câteva lucruri —, atacând ceea ce considerau la ceilalți demagogie ori minciună, candidatii au susținut un adevărat maraton televizat, o emisiune în două părți care a hipnotizat câteva milioane de telespectatori, nuneapărat din cauza paselor făcute de la micul său pupitr, de către candidatul specialist în parapsihologie, ci dintr-un motiv care a scăpat tuturor. A doua zi, doar doi, trei cinci din presa scrisă au încercat să spună și altceva, dar având în vedere faptul că nimic nu este mai greu de înțeles și descifrat ca politica, cuvântul cheie, ABSURD, nu a văzut lumina tiparului. Probabil că toți românii consideraseră prezenta și prestațiile celor SAISPREZECE candidați la Președinție un spectacol pe care îl meritau, o culme a democrației dobândite după căderea odioasei dictaturi și experiența unei tranziții confuze. Saisprezece, adică un președinte la nici un milion și jumătate de suflete cu sau fără drept de vot, ceea ce, până la urmă, nu părea chiar un fapt ieșit din comun decât doar dacă, păstrând proporțiile, la președinția Italiei

ar fi normal să se înscrie în cursă 38 de candidați iar la cea a Germaniei 53. Vă puteți imagina un studio TV în care să fie înșirați, ca măgelele pe ată, la 53 de pupitre, 53 de candidați la funcția supremă în stat?

Cu doar câteva minute înaintea finalului, când tehnicienii pregăteau derularea genericului, au simțit cu toții cutremurul, panica fiind amplificată de câteva reflectoare care, căzând, au explodat și de decorul de fundal alunecat peste candidații din stânga. Președintele încă în exercitiu și cu șanse mari în obținerea unui nou mandat, a făcut câteva apeluri răgușite la calm și ordine, dar nu-l mai asculta nimeni. Măcar în fața pericolului de moarte toți erau egali și toți încercau, după puteri, să-și scape pielea. În tară, la fel, telespectatorii nutreau aceeași dorință de supraviețuire.

3. Din nou, masele dovedeau că nu au discernământul necesar calculat pentru situațiile de criză, reacționând empiric. În mod aproape surprinzător, populația ignora faptul că la nivel guvernamental se luase din timp măsura înființării C.N.P.C.E.D.C.N. (Comisiei Naționale de Prevenire și Combateră a Efectelor Dezastrelor și Calamităților Naturale), al cărui președinte era un foarte capabil colonel de M.Ap.N. ce avea în subordine aproximativ 400 de cadre active care acționau pe întreg teritoriul național. Acesta, împreună cu grupul său de specialiști de certă valoare, întocmise un Plan original, coerent, complex și lucid, ce primise sufragiile tuturor

participanților la ceea ce presa numise „Congresul Dezastrelor” de la München, desfășurat chiar la începutul deceniului internațional pentru reducerea efectelor dezastrelor naturale (1991-2000). La fel și în 1994, la Yokohama. Dacă s-ar fi găsit și fondurile necesare aplicării apreciatului Plan, românii n-ar fi avut prea multe motive să intre în panică din cauza unor eventuale cutremure, inundații, infectări cu substanțe toxice sau accidente nucleare, fiindcă totul era deja pus la punct cu o precizie matematică, devansând gândirea preventivă a japonezilor, americanilor sau nemților. Prezentă în Plan în diverse ipostaze cerute de logica scenariilor, harta României era inflamată cu diverse zone calamitate, rezolvate de profesioniști cu ajutorul unor tabele, în timpi operaționali calculați astfel încât să elimine păguboasele aglomerări de forțe și mijloace înregistrate cu ocazii similare în anumite zone de interes mediatice, evident în defavoarea altora, cu mult mai afectate. Era un Plan curajos, democratic, bazat pe respectarea punctelor fundamentale din Cartea Drepturilor Omului. Neaflându-se în zona sa de interes, ignorând astfel lecturile dintr-un domeniu considerat inutil, Colonelul nu stia că atât Declarația de independență americană, cât, mai ales, Drepturile Omului (1787), urmate de proclamarea, în Franța, a Drepturilor Omului (1789) și, apoi, a Drepturilor Omului și ale Cetățeanului (1793) erau redactate în spirit esențial masonic. Și chiar dacă ar fi știut aceste lucruri, Colonelul era dintr-un alt aluat. El acumula și digera definitiv filozofia

drepturilor omului pe timpul dictaturii, în școala generală, liceul militar, școala de ofițeri activi și Academia de Înalte Studii Militare, institutii de învățământ unde fusese, pe rând, pionier, utecist și membru de partid, alături de pionierii, utecistii și membrii de partid care-i erau tovarăși și care alcătuiau populația României. În fapt, la baza Planului stătea principiul colectivismului, specific moralei socialiste și comuniste, preconizând devotamentul față de colectivitate, recunoașterea liberă și consientă a priorităților intereselor obștești, întemeiată pe înțelegerea concordantei generale dintre interesele individuale și cele sociale, solidaritatea și înțelegerea tovarășească („toti pentru unul și unul pentru toti”). Un dezastru lovește de-a valma, iar salvarea supraviețuitorilor se face tot de-a valma, netinând cont de statutul victimelor. Un individ care și-a ratat viața alunecând pe panta alcoolismului, Constantin, este surprins de cutremur în subsolul unei vile unde își găsisese adăpost de o noapte. A fost scos de sub dărâmături, acordându-i-se aceeași atenție și îngrijire ca și celui care ocupa singur cele șaisprezece încăperi ale vilei, domnul Viorel Athanase Hrenciuc, ins realizat, cu o anumită pondere în viața economică, politică și socială a țării. Salvați simultan, cei doi sunt așezați pe brancarde dispuse paralel în

*) Fragment din romanul „Frectie la imaginea de lemn a Președintelui”

continuare în pag. 15

Tabloul II, Partea a II-a

DALA: Ești incendiator? Drăguță meserie! —

Nu vrei să-mi pui și mie foc?

Aș da...

LINU: Nu da nimic... N-ai ce să dai...

(*Rar*.)

N-ai ce să dai...

DALA: Ce dracu! Atât ești de bogat

Că n-am ce să-ți mai dau?

(*Chera, între timp, socotește pe un dosar*.)

Câte parale ai incendiat?

Drăguț flăcău, bărbate! Cam trecut,

Nu-i vorbă, dar ales; unde ai stat

Ascuns până acum?

LINU: Ascuns? Da, într-un fel ascuns —

Noi suntem mulți și d-ai-a, neștiuți

Călcăm pe străzi. Nu ne vedeti

Din limuzine...

DALA: Umblați pe străzi?

Interesant, bărbate. Vreau și eu

Să hoinăresc prin baruri. Uite, vrei

În noaptea asta, amândoi să cheuim?

LINU: Doamnă, ești prea...

DALA: Păi, nu? ... Și-n brate mă poți duce.

(*C. Chera doarme la masă, sforăie.*.)

Doarme cocoșa. Așa doarme

În fiecare seară. Și eu, sărmana,

Îmi caut fericirea lângă alții.

(*Telefonul sună. Răspunde Dala.*)

Nu? Ha-ha. O binefacere?

Păi, ce; tu ești ministru? Bine, dragă,

Du-te la club și-ți răcorește gâtul —

Eu am o fierbinteală și m-așez la pat.

Pa! Nu? Pa, Vixy, pa!

(*Lasă receptorul.*.)

Sunt liberă! Cum zici că-ți spune?

LINU: Linu! Si-aș vrea în liniște...

DALA: Nu sunt gălăgioasă mai defel!

Numai când e cutremur tip

Ori când aud cersind la colt —

Nu vrei un whisky? (*Îi dă:*) Bea

Că te doresc mai vesel.

(*Îi vâra paharul în gură:*)

Si, după ce iei foc, să faci o baie

(*Privindu-i hainele, pantofii:*)

Dragă, da' mult ai mers pe jos!

Ce praf! Pantofii ti s-au rupt,

Să te și schimbi...

(*Sună la un buton.*.)

Nu am căldură? Vine fata,

O să-ti aducă rufe, haine...

(*Se aud bătăi în ușă. Dala merge către iesire*.)

LINU: Sigur! Ce noapte neagră.

(*Deschide și intră fata în casă, Comedia.*.)

COMEDIA: Sora stăpâne!

(*Iese. Intră Gaia, sora mai mare a Dalei.*)

STELARIANA

Cocoșatul Chera

Sectionat în două episoade, din necesități redactionale, cel de al doilea episod al tabloului II din piesa **Cocoșatul Chera** continuă aventura erotică, mai exact spus, disputa erotică febrilă a celor trei femei pentru același Linu, lipsit, se pare, de apetituri erotico-matrimoniale.

E păcat că, în ipostază umană sau strict estetică, cele trei pretendente la ... mâna ori la numele bărbatului sunt sarjate de autor, chiar dacă cu o anume blândete, pentru că, fiecare, în felul ei, ar fi fost îndreptățită să-l răpească celorlalte două și în spusele oricăreia dintre ele se găsește o câțime de lirism feminin autentic. Vreau să spun, astfel, că veridicitatea artistică a textului, construcția personajelor suferă un semi-esec.

Două vorbe și despre versificație: tradițională în adevăratul înțeles al cuvântului? Neapărat modernă? Nici una, nici alta, sau, poate, din amândouă câte ceva; oricum, se remarcă lipsa cvasigenerală a rimei, dar prezenta unei anumite cadențe clasice și o concizie adecvată a expresiei poetice.

VICTOR CORCHES

Bătrână aproape, repezită. O dată cu intrarea ei, sare din frescă un fel de pisică — tot timpul o însoțeste pe Gaia. O dată intrată, se duce direct la Linu, care e în picioare și vorbește singur..)

LINU: Să dorm, să sforăi. Unde? Nici

Bani de hotel...

GAIA (*Îi dă mâna:*)

Gaia, sora și fiica tatălui nostru,

(*O arată pe Dala:*)

Unde ți-e cocoșa, dragă? A, uite-l,

Visează minele de aur din Uranus.

Îmi pare bine, domnule! Știi că nu-i rău,

Dalilo, tânărul?

(*Îi pipăie obrazul:*)

Piele de ciocolată.

(*Îi pipăie muschii mâinilor și picioarelor.*.)

Și muschii lui Tezeu, nu alta —

Ce faci în seara asta, domnule? Sunt

Liberă; n-ai vrea s-o faci alandala?

Stai, nu te speria, că n-am bărbat

Ca Dala. Ea, cum s-ar zice,

Are ciorba ei. Dar eu sunt proaspătă...

DALA: (*Vine și vulpea la o ureche.*.)

E nemaipomenit! Am ciorba mea

Și tu în ea te vâri. Hai, Linule,

Să faci o baie...

GAIA: ... Lasă-l, Dalilo,

Vreau să mă scald în ochii lui

Că are ochi ca o mare, noaptea —

Vrei un Egipt?

(*Scoate un pachet cu țigări, aprinde una și i-o dă în gură.*.)

... Tigara mea!

Poate fumezi havane?

(*Vede sticla și-i toarnă.*.)

Bea pentru mine un pahar!

(*Dala o trage la o parte, ea revine.*.)

Domnule, să nu crezi că-s bătrână!

Am douăzeci și doi de ani

Și patru ferme, acțiuni, venituri...

LINU: Cât patru mii de muncitori în patru ani!

(*Bea alcool.*.)

Găini în ferme... Mi-e și somn...

GAIA: Auzi, Dalilo? Sunt o găinușă

Cu aripioare și crepuscul sidefiiu.

(*Îi zgâlțâie:*)

Nu, cocoșelule?

DALA: Tu!... eu l-am ales întâi —

(*Înnebunită:*.)

Eu l-am ales. Răsare o stea

Și pentru mine și... gata... să mi-o iei!

N-ai să mi-o iei.

(*Linu vrea să doarmă.*.)

GAIA: Ce?

Stelele din cer sunt ale tale?

DALA: Da, ale mele, că nu m-am scaldat

În Mississippi, goală, cu pescarii...

(*Se trezește Chera.*.)

C.CHERA: Surorile? Atunci să beau...

Două surori când văd, mă pierd —

Mai bună e o cupă de alcool.

(*Bea și iar adoarme.*.)

DALA: Doamne, fă-mă ceva, un taur —

(*Îi dă Gaiei o palmă:*.)

Îmi iei și pâinea de pe masă?

Destul mi-ai fost dădacă

Și amozzii mi-i suflii când eram mică.

Iesii!...

(*Sună.*.)

Ieși singură, te rog, —

Să nu mă umilești în fața lui

Și-a Comediei...

GAIA: Să ies?

(*Tremură.*.)

DALA: Să ieși din casa mea —

Să nu te văd! Tocită ca un prag

Vii să-mi dărâmi sminteala?

Toată lumina mi-ai luat-o —

Seara te spovedeai mămichii, lăcrimând

Că e în fața porții un elev —

Sfâr! N-aveai un voinic și tu

Să-i simți aroma cârnii.

GAIA (*Trage de Linu spre ușă:*)

Hai, domnule, nu-ți pierde firea

Cu soră-mea...

(*Se lipește de el:*)... strânge-mă tare.

(*Comedia bate la ușă, intră, dar, când să spună ceva, e dată la o parte de fiica Dalei, care îi închide usa în nas și vine spre ele.*.)

BOCITOAREA (*Le sărută:*)

Mamană, scumpă ești! Vai

Ce vis visai...

(*Priveste spre Linu, mirată:*.)

Un sfânt, călare pe măgar, îmi așternea

Rufe murdare, ca-n spălătorie —

Să vărs, nu alta...

DALA (*Grijulie:*)

... Nu vărsa,

Fetițo, chiar acum și-aici —

Du-te la baie...

BOCITOAREA (*Băzâie fără lacrimi:*.)

Astea sunt visurile mele, mamă?

Să n-am un vis mai dragălaș

Cu Hollywood și actorai?

Hi-hi! (*Bocește.*.)

GAIA: Asta mai trebuia la nunta noastră!

DALA: Nu plânge, dragoste, nu plânge —

Ești singura moștenitoare...

LINU (*Dumirit:*)

Dacă nu plouă, scârțâie

Din măruntaie osia pământului —

Ce noapte! Din arbori găunoși

Iese ciupercă otrăvită...

BOCITOAREA: Mamană, văd un cavaler.

E d'Artagnan? N-are mustată

Tăiată, ca un fluturas pe fată?!

Vreau cavaler, vreau cavaler!

(*Bocește.*.)

GAIA: De mică semăna cu mătrăguna —

Ursoaica plânge după cavaleri!

Auzi tătucă, nepotica

Îmi vrea comoara de bărbat.

(*Către fată:*.)

Du-te în parcuri, dragălaso,

Culege nuferi, suduie,

Coloanele vertebrei și pozează —

Ce-mi vii de-a gata la un cavaler?

(*Bocitoarea plânge, se apleacă spre Linu și-l sărută, sughite.*.)

BOCITOAREA: E beat, mamă? Beat?

Ce cavaler!...

GAIA: (*Iese înfuriată:*.)

L-a îmbătat sughițul tău!

(*Bocitoarea plânge.*.)

CORTINA

Filmările merg greu. Actorii, americani și francezi, întâlnesc aici, în Est, altă lume. Totul e altfel. De la oamenii hotelului, la condițiile de filmare.

— Sunteți extraordinari, îmi mărturisește Harvey, întinzându-mi plicul cu banii pe tablou. Și acest tablou, cu (D) la vioară, cu Herimon la tobă, cu cocoșul, îl vor vedea mulți prieteni.

— Câți bani au fost? Intervine Hilaria, curioasă.

— Cât să am din ce trăi până termin Scara lui Escher.

— Sunteți prieteni?

— Ne scriem.

— Nu am întâlnit, nicăieri în lume, atâția câini, ca aici, la voi, îmi mărturisește Harvey. Ne trezim, uneori, și pe platoul de filmare, cu ei.

— Sunt Caron și Hasdrubal care apar simultan, ca o repetare... Dar oamenii?

— Frumosi, dar agasanti. Spectacolul se naște în spatele scenei. La voi, cei care trebuie să fie spectatori, devin actori, iar noi, actorii, devenim simpli spectatori. Este un film despre comunism. În diseminarea ce apare în orice act artistic, l-am spus *Privirea lui Ulise*. Unii îi spun *Ochiul lui Ulise*.

Cu Harvey m-am împrietenit pentru că aveam aceleași slăbiciuni. De la Adela, fata cu trupul trandafirii, fragilă și senzuală în același timp, ce-i poza, în vremea aceea Pictorul Violonist, până la țigările și la pânza ardelenească.

— Nu vă lăsați învrăbiți de oamenii politici. Nimeni nu vă poate strica nici limba, nici pânza. Există gnomi ai locului care nu suportă falsificări. Universalitatea se manifestă numai în condițiile în care particularul își găsește matca. Integrarea euro-atlantică o găsiți în identitate, nu în afara voastră.

SCARA LUI ESCHER

Dignidad și Ulise din Meden

Privesc în cutia cu imagini și văd timpul cum lucrează în limpezirea imaginii. Chiar dacă, pe alocuri, totul pare un palimpsest, golurile sunt tăceri care pot spune mai mult ca vorbele.

— *Pagini de sertar! Unde sunt paginile de sertar?* aud strigătele isterizate ale noii propagande.

Citiți Odissea în acest bălci electronic al **Tărmlui murdar** și găsiți pagini de sertar scrise în '85 contrapuse cu realitatea postdecembristă a politicianismului de tarabă.

— Cine? Motoc? Un introvertit.

— De ce?

— Tu nu vezi ce lume scoate la iveală?

— Absurdul cel de toate zilele are la capătul labirintului logicul și illogicul jucând miza fericirii pe principiul hazardului mistificat la barbut, cu zarurile măsluite.

Neînștitul străbate cu mijloacele diviziunilor infinitului mic, cu convingerea plimbării în infinitul mare. Rezultanta interpolărilor „reperelor rani”, de ieri și de azi, nu poate fi decât scrierea atonală, atemporală, acalofilă (deși frumoasă), smerită și în șoaptă.

— Bine, dar eu am spus, introvertit cu acea undă de acord. Nu trebuie să mă lămurești. El este scriitorul care știe că soluția suferinței nu este fericirea, ci scrisul. Doar cei slabi caută eliberarea de suferință prin scufundarea ei în „fericire”. Cei puternici caută extensia fericirii. Cu poate fi acest nou spațiu decât unul al suferinței

frumoase și frumos împărtășită?

La o masă, sus, pe promontoriu, la *Terasa lui Herimon*, Ovidiu face corectură la Tristele, în compania lui Garcia Márquez citind din „Generalul în labirintul său”, J.Joyce aprobând din cap spre cartea Dignidad, cu titlul, poate nu întâmplător, în roșu, arătând, cu un gest larg, spre golul orasului Meden și strigând:

— O, tu Ovidiu, cântăreț al gingașelor iubiri, uite-l pe Ulise!

L-am cunoscut pe Ulise din Meden, de chirvaiul locului, la taraba Păpușarului, ținând punctul cu toate zâmbetele concentrate în zâmbetul postdecembrist al românului, veșnic iubitor, răbdător și virtual fericit.

*

Îmi iau capul în palme, apăsându-mi cu putere urechile, încercând un calcul integral pentru a-mi verifica ieșirea din starea de dimineată. Valuri de aduceri aminte, dinspre sud și valuri ale uitării, dinspre nord, bat tărmlul memoriei mele, lăsând loc unei *Plaje cu suflet* din cochiliile melcilor mei, udând un *Dig* și un *Far*.

— Tagore, Balzac, Dante, Papini, Shakespeare, Hesse, Joyce, ... toți stau, înghesuți, într-o arhivă a sufletului meu, șoptește, din camera hărtilor, *Omul cu glugă*.

Vântul uitării izbește valurile de stânca memoriei. Raze de aduceri aminte luminează

sclipiri pe oglindirea suprafeței unduoase a apei. Vederea adâncurilor este manifestarea gândului, credinței și a intuiției. Amintiri, ca o Fata Morgana, joacă pe nisipul încins al plajei. Firicelele de siliciu ale stâncii sunt mii de oglinzi de memorie.

Nimic nu armonizează mai bine infinitul sufletului omului cu infinitul Universului ca ritmul valurilor, armonia arcelor zborului pescărușilor, spiralele melcilor de pe buzele sărutului apei mării cu nisipul plajei în muzica clipocitului apei și a foșnetului de codru.

Lumina filtrată a Soarelui te apropie de subiectul memoriei până la identificarea cu el.

În drum spre **Dig** mă întâlnesc cu **Inorogul Alb**, semn că rana de la copită, lăcaș al **Tridentului imposibil**, se vindecase.

Ca un palimpsest auditiv, pe pergamentul memoriei, disting ultimul mesaj al Felicie:

SCENA

„Am pierdut ultimul tren”

Ediția a VI-a a Festivalului-concurs al teatrelor de revistă a fost deschisă de constănțeni cu *Am pierdut ultimul tren!*... O revistă muzicală de Florin Pretorian și Dumitru Lupu, în regia lui Andrei Mihalache, avându-i ca scenografi pe Ion Stoica și Eugenia Tărășescu-Jianu. După cum demarează mizanscena, te aștepti ca metafora conținută în titlu să capete conotații politice. O sumedenie de gaguri cunoscute se succed cu repeziciune, într-o haină nouă, mulată atent pe corpul unui ansamblu deopotrivă revigorat și ambițios. Nu ești însă martorul turnurii bănuite. „Gata cu felia de tort a politicienilor asupra cărora ochii avizi stau ațintiți! Îi aducem pe scenă pe oamenii de toate zilele, cu belelele lor și cu micile lor bucurii fără de care existența s-ar neantiza”, par a-și spune realizatorii. Si e bine că se întâmplă așa: s-ar friza banalul, s-ar căuta cu lumânarea o acoperire artistică pentru mult trâmbițata pierdere a... Europei. De altfel, câteva fraze lămuritoare strecoară regizorul în caietul-program: „Cred că trenul vieții — când mărfar, când inter-city — nu trece printr-o anumită gară decât o singură dată! Dacă n-ai talentul să cobori în gara care ți se potrivește, în gara ta, degeaba ți-a dat D-zeu bilet!... De aceea mie nu mi-e frică să pierd ultimul tren! Ci halta...”.

Cazino Fantasio

Așa s-a numit ultima montare a Teatrului „Fantasio”, prilejuită de cea de a VI-a ediție a Festivalului Național al Teatrelor de Revistă. Spectacolul a reprezentat, totodată, și epilogul acestui eveniment cultural remarcabil, fiind oferit cu titlu de gală. Aurel Storin (scenaristul și regizorul lui) pătrunde în intimitatea „Cazino Fantasio” însoțit de compozitorii Temistocle Popa, Horia Moculescu, George Marcu și Dumitru Lupu, de scenografa Eugenia Tărășescu-Jianu, de coregrafia Fănică Lupu, Mihaela Gheorghiu, Sorin Căligă și de asistentul de regie artistică — Florin Zăncescu.

Din cele 25 de numere ale jocului de noroc de la „Cazino Fantasio” 11 sunt prin excelență muzicale, 4 — coregrafice și alte 10 constând în scenele, monologuri și cuplete umoristice ca, de altfel, în cupletele dramatice „Mamă, vreau o ciocolată!” al Ilenei Sipoteanu, „Invitație la teatru” interpretat de Maria Lupu.

O astfel de structură policromă ale cărei articulații sunt muzica, dansul și vorba de spirit denotă disponibilitatea amintitului sălas al Thaliei constănțene pentru abordarea temeinică a revistei în 2 acte „Cazino Fantasio” condusă muzical de Dumitru Lupu.

Orchestra de concert dirijată de el a sunat bine. Acompaniamentul altor interpreți (Sorin Mocanu, Mariana Darian) s-a făcut inspirat, cu discreție, cu promptitudine și aplicație. Fără a exagera, D. Lupu și-a urmărit și în acest spectacol de referință pentru destinul Teatrului „Fantasio”, crezul său artistic, cel al adevărului muzical observat și relatat mai presus de frumusețea edulcorată a faptului sonor admirabil caligrafiat.

O excelență evoluție scenică a etalat Mirela Pană, pe care am numit-o și nu întâmplător, un star în devenire, o vedetă care ne-a fermecat cu talentul ei. În aparițiile la rampă fie că s-a aflat singură (cupletul „Dreptul la umor”), fie că a dialogat cu un partener (Maria Lupu în „Două florărese la Cazino”), ori s-a aflat în grup (cu Florin Zăncescu, Sorin Mocanu sau cu Mariana Darian în sceneta „Of, Reforma!”), Mirela Pană a probat o vervă comică debordantă, strălucind deopotrivă și în calitatea de interpretă vocală (împreună cu Florin Zăncescu în „Trădătorul de iubire”, muzica George Marcu). Nu mai vorbim de mișcarea scenică ce o ajută enorm să-și construiască rolurile cu care este creditată. O actriță totală, capabilă să susțină un recital la

Fapt e că realizatorii de spectacole de revistă au înțeles în ultima vreme (cei care au înțeles!) că e nevoie de serioase mutații în maniera de elaborare.

Venit din teatrul de proză și rămas dator acestuia cel puțin prin discernământ și exigență, Andrei Mihalache pare a pune preț pe *ansamblul* văzut prin toate roțile lui unse și reglate.

Doi amplotiați de pe peronul unei gări pun un pariu. Călători din toate mediile sociale sosesc, se bulucesc, își spun păsurile, glumesc, cântă, se giugiulesc. La un moment dat, totul aduce a feerie națională „la zi”, mai ales că nu lipsesc nici „ruralii” (bietii țărani, există măcar o gară fără ei?) costumați ca atare și încingând o săltăreată fără pic de complexe. Melanjul, acoperit de gust și măsură, dă roade. Popa și soldatul intră și ies spre a face loc rockerilor. Și așa mai departe. Melodiile lui Dumitru Lupu traiectează fără cusur, prin vocile lui Adi Covaci („Să nu vii iar să mă cauți”), Dumitru Caramitru („M-am otrăvit cu apă”), ori cele ale Ilenei Sipoteanu și Mariei Lupu. Balerinii au vigoare și suplete. Ceva fast, ici-colo, fără de care revista ar arăta ca omireașă slăbă. Maniera interpretelor din compartimentul proză se pliază inspirat. Un personaj bizar, probabil inevitabilă nebună a gării (interpretată statuar de d-na Ileana Ploscaru) e, credem, raisonneur inspirat ales.

Fior liric, emoție condensată, o stare anume pe care scena o transmite — iată câștiguri evidente ale spectacolului. Numai de n-ar fi atât de lung! Adică, să se fi renunțat la „burti”. Ar fi rezultat o reprezentare de clasă.

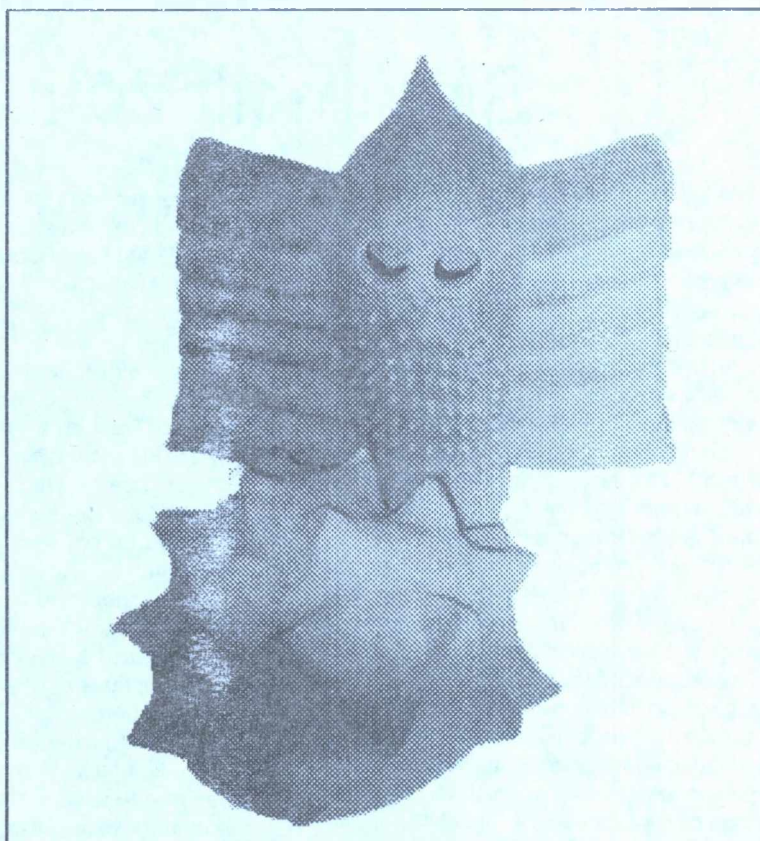
VAL. SGARGEA

scenă deschisă, culegând ropote de aplauze. Un sagace liant al spectacolului a fost Mihai Sorin Vasilescu. Regizorul-actor Florin Zăncescu a izbutit să creeze un model de rostire comică, îndeosebi în monologul „Intermezzo”, întrucât a ieșit din tiparele consacrate, exploatându-și reșursele mimice și articulând sui-generis cuvintele. Într-un exercițiu de imitație spirituală a muzicologului Iosif Sava, asemenea unui „special guest star”, oaspetele de la „Dramatic” — Lică Gherghilescu a fost debordant, irezistibil, inimitabil, conturând premisele unui stil personal în materie de imitație. Mariana Darian a părut nostimă, amuzantă, insinuantă, plină de vervă în monologul muzical „Fusta”, în timp ce Maria Lupu a tăiat respirația sălii cu pledoaria pentru perenitatea teatrului ca tribună și școală. Un corp de balet alcătuit din 13 dansatoare și 7 companioni ai acestora au ținut să facă din trupurile lor fluturi, flăcări dar și demoni. O mare, o înaltă artă a mișcării, a plasticii corporale.

Din câte am văzut în ultima vreme „Cazino Fantasio” este spectacolul cu care trupa de la „Fantasio” a descoperit cheia succesului. O izbândă, un triumf, care, însă obligă!

VIRGIL MOCANU

• Vasile Nicolau — Fluturile nopții

SIMEZA

Sorin Adam

„Balcicul se confundă astăzi cu pictura românească” scria Alexandru Busuioceanu în 1936 cu referire la pictura interbelică. Si continua: „Orășelul mărunț, răsflat între faleze albe și unduiri dulci de golf trandafirii este, de mai bine de două decenii, locul de întâlnire al pictorilor noștri, chip familial în pânzele lor de fiecare vară, model și maestru în care arta noastră își găsește încă inspirația cea mai fecundă”.

Balcicul a devenit peste ani locul imaginar de întâlnire al artiștilor cu spiritul picturii interbelice și cu ei înșiși pe coordonatele spațiului și timpului absolut al artei.

Pentru a reface un traseu întrerupt în timp, pe linia tradiției picturii noastre interbelice atât de puțin cunoscută dincolo de granițele țării, Sorin Adam pleacă la Balcic în căutarea luminii și culorii ce au inspirat în mod exotic și romantic pe marii noștri pictori. Asemenea lui Ștefan Dimitrescu și Lucian Grigorescu, a lui Dumitru Ghiță și Yorgulescu Yor, acest artist tânăr reușește să-și modeleze paleta cromatică conform cu spațiul întâlnit aici. Pentru colegii săi de breaslă, demersul lui este până acum singular. Confirmând spusele lui Al. Busuioceanu despre Balcic, pictura lui Sorin Adam este expresia unui

PROFIL

Vasile Nicolau

Există și artiști care își disimulează existența personală, lăsând ca opera să se identifice cu biografia intimă, să vorbească mai mult sau mai puțin spectaculos în numele acesteia. După cum există și artiști a căror operă este emanația tumultuoasă a unei existențe publice. Creatia, ca semn de punctuație intercalat în fraza existenței, sau existența supusă frazelor creației; între aceste două fronturi cugetul și inima lui Vasile Nicolau execută balansul originalității.

În cei peste treizeci de ani de existență în spațiul sugestiei plastice, artistul nu s-a încumetat decât în cinci rânduri să-și așeze

entuziasm debordant în fața peisajului visat și admirat. Simți în pictura lui bucuria unică și pasionantă de a picta și a trăi sentimentul de plenitudine al sufletului în fața naturii transpuse ideal în arta sa. Peisajul, natura statică, nudul, transmit lumină, culoare, vibrație, trăire, bucurie de a exista. Fire pozitivă, plină de temperament și vitalitate, Sorin Adam trăiește plenar experiența acestei vieți căreia îi imprimă forța de creație și puterea de dăruire a talentului său. Nu cred că Sorin Adam meditează prea mult în fața motivului pictural. Sufletul său de artist debordează de inspirație și vibrează de tensiuni mult prea înalte ca să nu se reverse în suvoale de forme și culori ce fascinează privitorul. Artistul este însă constient că nimic durabil nu se poate ivi în sfera creației artistice fără disciplină și rigoare, fără înțelegerea libertății de creație ca desfășurare a spiritului între tensiunea creatoare și emoția estetică. Motiv pentru care artistul adaugă talentului nativ, instrucția disciplinată prin lectură și cultivarea prieteniei marilor artiști contemporani

GETA DELEANU

continuare în pag. 15

numele pe afișul unor expoziții personale. Vasile Nicolau invocă și concretizează în pasta lutului sau în aceea a culorii un discurs interior captivant iluminat uneori de religios iar alteori de un grotesc cu rădăcini în viziuni livrești, de o monumentalitate concedată adesea dimensiunilor, dar, cel mai frecvent, imagisticii răscolitoare la care privitorul participă cu propriile sale gânduri.

Așa cum sugeram, substanța acestui patos creativ se rafinează în instalațiile pitorești ale unei biografii personale din care nu lipsesc evadările adolescenței, călătoriile lungi și istovitoare în colloanele aparent infertile ale unei vieți minate (sau mânate?) de o nesătioasă curiozitate artistică.

Nu pot trece, totuși, peste evocarea ultimei familii de olari constănțeni, strună cu vigoare și tandrete de văduva Ana Aretia Grapă. În cuptorul acestor olari și-a „ars” Vasile Nicolau întâile „viziuni”.

De la măestrii săi, în studii libere de artă (Gheorghe Firică și Petre Nechita) sau în studii de spirit (Costel Badea și Gheorghe Fărcășiu), Vasile Nicolau a luat elementele structurale ale predilectiei sale: ceramica. Lucrările sale induc, însă, un puternic aer de personal, rezonant cu un fel incitant de a privi lumea oprită în ipostazele sale de mirare. O mirare a formei, dar și o mirare a conținutului pe care numai ochiul harăzit al artistului o poate surprinde în tumultuoasa curgere a existenței.

Iată, de pildă „Statormicia Rațiunii”. Un sobor de homunculi adunat într-un „teatru de cinema” pentru a privi un film nesfârșit, proiectat pe cer. Din când în când câte o imagine albastră picură peste ei devenindu-le obadă (sau obidă?), fiecare dintre aceste personaje transformându-se într-o conservă de gânduri. Este aceasta o posibilă metaforă plastică a rațiunii fără rațiune, căci statormicia la care se gândeste artistul nu este în nici un caz una calitativă.

Atât „Fluturile Noptii” cât și „Fructul pământului”, primul prezentându-se sub forma unei ființe agresive, gnom aflat la granița dintre

COSTIN ANTONESCU

continuare în pag. 15

Prezențe românești în arta europeană

Nu depare de Aachen, <istoricul oras german așezat la răspântia hotarelor dintre Olanda și Belgia>, se află localitatea Herzogenrath, pe colina din mijlocul căreia tronează nu mai puțin istorica cetate a castelului Rode, menționată prima dată de documentele vremii, în anul 1104. Regele Rudolf de Habsburg dă în anul 1282 un manifest prin care permite cetății a bate monedă proprie.

În anul 1389 i se începe construcția ultimului turn, terminat după patru ani, în 1393. Trece apoi de-a lungul veacurilor prin diferite stăpâniri: a ducilor de Limburg, a ducilor de Brabant, a Burgunzilor și Julianilor. Este răscumpărată în 1544 de împăratul Karl al V-lea și rămâne până în anii 1794 în stăpânirea Habsburgilor <întâi celor spanioli, apoi celor austrieci>. Între 1794 și 1814 este ocupată de francezi, iar în 1814 trece definitiv în posesia prusacilor.

Din anul 1913 până în 1978, în castelul Rode funcționează primăria localității, devenită mai târziu orasul Herzogenrath, iar în 1982, renovat și modernizat, trece în proprietatea Asociației Cultural-Artistice „BURGRÖDE Herzogenrath e.V.” (Asociație înregistrată în tribunalul și secția financiară a orasului respectiv), unde se întâlnesc de atunci peneluri, condeie, pelicule, voci, instrumente muzicale și vizitatori din toată Europa.

În încăperile frumos tencuite și parchetate ale străvechiului castel, doi artiști din Aachen, cunoscuți și apreciați dincolo de hotarele Europei, pictorul de origine română Emil Ciocoiu și pictorul german Dr. Ing. Werner Möhler, ilustru mănăstire, au povestit fiecare prin felul său de expresie artistică din drumetia făcută împreună pe masivul de marmoră Athos care se ridică impunător în Estul Peninsulei Khalkidiki la peste 2000 de metri deasupra Mării Egee, despre numeroasele mănăstiri, chilii, schituri, colibe de paie și sihăstrie în care astăzi mai trăiesc peste 1600 de călugări uniți pe Agion Oros, Muntele Sfânt al Ortodoxiei, transformând acest eveniment prin arta lor într-un mit pe care îl transmit privitorilor.

Acțiunea s-a desfășurat sub ocrotirea scutului amalteian și s-a bucurat de faptul că orasul Thessaloniki este oraș „European pentru Cultură”.

Drumurile picturii și cele ale fotografiei sunt diferite, dar scopul lor este același. Să

redea și să creeze privitorului senzația evenimentului.

Pictorul își transformă trăirea prin exteriorizare spirituală pe care o transmite mâinii și mâna penelului realizând un tablou. Forma și culoarea îi conturează apoi conținutul, pe când fotografii preia suprafețe descrise și însemnate de lumină. Reducând la esențial alegerea obiectivului, decupându-l din realitate și renunțând la culorile, dar folosind ca centru de greutate umbra și lumina, el crează efecte care dau spații noi de contemplare privitorilor.

Expoziția s-a bucurat de mare succes. Diaspora română s-a dovedit și de astă dată la înălțime depășind cu mult numărul autohtonilor.

Printre alte instituții au mai fost prezente: Forum-ul Român din Köln condus de directoarea lui, D-na Elena Săvulescu; Sucursala Fudației Bucureștene „Memoria” din Aachen reprezentată de D-na Lucia Soreanu; Muzeul Tăranului din București reprezentat prin muzeografa Maria Netcu, colegi de breaslă, pictori, scriitori, muzicieni, sculptori de origine română și mulți vizitatori din Germania, Belgia și Olanda.

În deschidere a vorbit Președintele Asociației d-nul dr. Robert Nießen, care a elogi manifestarea artistică dintre zidurile castelului, scoțând în evidență valorile culturii românești. În încheierea discursului său, d-nul Robert Nießen a anunțat organizarea pentru anul viitor a unei expoziții cu Forum-ul Român din Köln și Muzeul Tăranului din București — muzeu de artă și tradiție — cu tema „Mestesuguri Tăărănești”.

Profesorul Demetrios Charalabides, conducătorul grupului de vizitatori pe Sfântul Munte Athos din care au făcut parte și artiști, a explicat exponatele, reprezentând interioare de mănăstiri, schituri, chilii și sihăstrie, dar și călugări rugându-se, citind și efectuând activități mănăstirești și impunătoare peisaje ale împrejurimilor montane cât și străvechi arhitecturi cu specific monahal.

Purtătoarea de cuvânt a orasului, D-na Anne Fink, locțiitoarea primarului din localitate vorbind în numele localnicilor, a spus printre altele, că se simt onorați atât de prezenta artiștilor, a vizitatorilor, — în majoritate de origine română — cât și a instructivei și atât de interesantei expoziții tocmai prin dualitatea expresiei artistice și a motivului unic în lumea Crestin-Ortodoxă.

În încheiere, Preotul Evangelos Prinkipakis de la Parohia Ortodoxă „Hagios Dimitrios” din Aachen, a amintit existența între celelalte naționalități de călugări de pe Sfântul Munte și a celei de origine română din marele schit Timiou Prodromou,

binecuvântând inițiativa exponanților de a fi coborât aceste Sfinte Lăcașuri dintre stâncile muntelui, între oameni, mai aproape de spiritele lor.

TRAIAN JACOTĂ-BÂRGĂU

ARHITECTURA FĂRĂ ARHITECȚI

Popasuri la marginea drumului (III)

Dacă, în cadrul *arhitecturii de popas, de răscruce*, cârciuma-han de la Galita este unicul exemplu viu, palpabil a ceea ce era acum o sută de ani arhitectura tăărănească comunitară să ne îndreptăm acum atenția spre un alt aspect — toponimic — al aceleiași probleme. Localitatea Carvăn (Carvan, Garvan) aflată în apropierea graniței cu Cadrilaterul, în aceeași mirifică zonă etnografică a Dobrogei de sud-vest, era acum 100 de ani, comună, formată din patru sate: Carvănul Mare, Carvănul Mic, Guiugiuc și Velichioi (Goruni, astăzi); avea o populație de 740 persoane, din care 728 cetățeni români și 12 supuși străini, 562 ortodocși și 178 mahomedani, 400 de agricultori și meseriași (fierari, potcovari, hămari, olari), doi cârciumari, două geamii cu doi hași. Populația ortodoxă din Carvănul Mare se ducea la biserica din Velichioi. Există o școală rurală mixtă, frecventată de 48 de elevi, având un învățător și 10 ha de teren agricol, dat de stat.

Peste un secol, citim într-o monografie exhaustivă (inedită) a Carvănului (azi simplu sat, aparținând comunei Lipnita), scrisă de filologul Ion Zamfirescu, directorul școlii din Carvăn, împreună cu fiul său, Iulian, următoarele: „În ceea ce privește *denumirea satului*, aceasta este (asa cum se întâmplă în cazul unei mari părți a toponimiei dobrogene) de origine turcească. După toate documentările noastre *denumirea satului Carvăn* ar avea câteva «explicații», dintre care una o putem considera a fi cea mai plauzibilă, cea mai apropiată de câteva *realități documentare nescrise*, mai ales de ordin arheologic. Avem în vedere, în acest sens, cuvântul «caravanserai», care, cel puțin în limbaj local, înseamnă «drum cu hanuri de popas pentru caravane» (stații de postă avant la letre!).

După cum se știe, toate imperiile,

începând cu cel roman, înainte de a-și întinde influența asupra restului etnospațiului nostru, au cucerit Dobrogea, această placă turnantă a comerțului est-european; în consecință toate imperiile au dezvoltat aici și au întreținut o rețea densă de drumuri și porturi. Iar, adiacent drumurilor au creat locurile de popas necesare unei fluente circulații a mărfurilor și oamenilor pe cale terestră. Pe de altă parte, se știe că (vezi Tache Papahagi) din Evul Mediu timpuriu și până la primul război mondial, cele două ocupații de bază ale aromânilor au fost *păstoritul* și *cărăvănăritul*, activități, ce cuprindeau în raza lor pendulante mai mult de jumătate din suprafața Europei.

Asupra *genezei denumirii localității*, cel mai semnificativ argument material, socotim a fi urmele, căci doar acestea au mai rămas, dăinuind peste veacuri, ori poate chiar peste milenii, ale unui *drum de piatră*, care străbate valea Cara-Culac prin centrul Carvănului Mare, venind cu siguranță din interiorul imperiului. «Argumentul» numismatic (elene, macedonene, romane, bizantine și turcești) de care am amintit, confirmă vechimea mare și neîntreruptă a urmelor de tranzit (comercial și strategic) prin acest punct. Din interiorul imperiilor amintite, spre est, spre porturile Pontului Euxin, drumul era străbătut de nu puține caravane pentru care se amenajau hanuri. Ele erau în perioada otomană, nelipsite de cafele, consumul cafelei constituind, asadar o pasiune și o necesitate «tradițională» în Carvăn, ea trebuind «văzută», se pare, ca un «ecou» peste vremea amintitelor hanuri de popas. Dacă hanurile au dispărut de multă vreme, cafelele au existat până prin anii patruzeci. Încă și azi, oamenii mai amintesc de ele cu nostalgie».

Opresc aici lungul, dar edificator citat din monografia pomenită, nu fără a observa că dacă toți dascălii satelor dobrogene ar avea pasiunea profesorului Ion Zamfirescu, alta ar fi viața culturală rurală.

Desigur că demult au dispărut urmele caravanseraiului din Carvăn (Carvan, Garvan) nici cafelele nu se mai vede, dar este lesne de înțeles că arhitectura lor era una neaoșă tăărănească, căci numai aceasta se poate retopi într-o durată de o viață, în vechea matrice a *arhitecturii fără arhitecți*, magmă din care poate erupe în orice clipă, prin priceperea specialiștilor și voința conducătorilor, măcar în beneficiul turismului rural, dacă nu în cel al patrimoniului național și european, care trebuie odată și odată să țină cont de memoria culturală tăărănească.

C.D. MAZILU

LIMES

Sistem filozofic

Sistemul meu filosofic, pe care l-am pus la punct, sau sistemele mele filosofice, pe care mi le-am pus la punct succesiv, și le-am abandonat succesiv trecutului, ar fi fost depline și viabile, dacă nu m-as fi lovit, cu fiecare dintre ele, de cele două categorii kantiene, spațiul și timpul, — și de ceea ce mi se părea că ar fi de imaginat, o intersectare a lor într-un punct anume, eventual matematic; dar mai bucurat, în construcțiile mele filosofice, as fi renunțat la aceste două categorii, dacă as fi avut ce pune în locul lor. Mi s-a părut întotdeauna că spațiul și timpul mă amputează și mă limitează în dorința mea de diversiune și diseminare. Timpul e durată vieții mele omenesti, care îmi oferă, ca un proxenet, vaste iluzii, și mă împinge să gust din toate fructele viitorului, lăsând în urmă un trecut decantat cu cenușă... Iar spațiul, ostil vădit dorinței mele de a mă împărți între o ubicuitate deplină... Spuneg, câteodată, de furie, împotriva acestor doi călăi ai vieții mele, uniți și solidari în nenorocirea mea, spațiul interzis și durată niciodată sensibilă; timpul îmi transformă instantaneu clipa prezentă în trecut, oferindu-mi, drept compensație, un viitor strălucitor dar întotdeauna înșelător; spațiul, mi se pare că nu

se ocupă decât de a-mi crea obstacole în drum... Usor i-a fost lui Immanuel Kant să nu se miste, la vremea lui, toată viața din orasul său nemțesc, Königsberg, și să guste astfel o durată osificată și un spațiu definit — dar mie, cetățeanul lumii și al secolului XXI, cum mi-ar fi cu putință? Filosofii de profesie, cum a fost și Immanuel Kant, sunt pândiți aproape în toate cazurile de pericolul ca judecata lor critică să se blocheze pe parcursul desfășurării sistemului lor filosofic... Îi răspund că tocmai de aceea mă simt ambarasat: eu gândesc lumea, n-o creez. Herbert Wildon Carr a spus, încă din deceniul al patrulea al secolului nostru, că „omul, prin natura lui, înțelege lumea, o schimbă și o poate schimba pentru că o înțelege” — dar filosoful american n-a

mers, cum se vede, până acolo încât să susțină că poți și crea lumea, și aceasta, desigur, din cauză că se pun de-a curmezișul, întotdeauna, timpul și spațiul.

II

Anatole France (citată de Constantin Dărie, în Tudor Teodorescu Braniste), spune, desi în ironie, că, „Trebuie să îngăduim ca fiecare dintre noi să aibă în același timp două sau trei filosofii”.

Spunem că lumea nu este creația mea, dar că eu totuși o gândesc, — și astfel o recreez.

Însă nu pot reconstrui lumea în fiecare dimineață.

De aceea cred că o filosofie nu se poate constitui decât într-un sistem, și, prin urmare, mi-am constituit și eu propria mea filosofie într-un sistem propriu — din nevoia de a-mi reprezenta coerent lumea —, iar sistemul mi s-a părut la început bine încheiat, compact articulat, fără lacune, și inteligibil. Așa că o vreme am fost încântat de sistemul meu și de mine însumi, părăndu-mi-se că, având un sistem filosofic

propriu, sunt superior multor semeni necunoscuți, cu care mă încrucisez pe stradă, as putea chiar să susțin o lecție inaugurală a unui curs universitar în care să expun liniile de forță ale sistemului meu filosofic...

Într-o zi însă m-am hotărât să-mi revăd sistemul și mi s-a părut că, la fel ca în matematică pentru a face proba unei socoteli, cea mai bună verificare a lui ar fi aceea să-l recitesc, sau să-l citesc, cum vrei, de la coadă la cap, și, vai, a fost ziua marilor-dezastre-amare din scurta (și secreta) mea carieră de creator de sistem filosofic: de la cap la coadă era, în adevăr, cum mi se păruse, un sistem filosofic; de la coadă la cap era o colecție de sofisme. Sistemul debuta cu o negație, cum am observat acum („lumea nu este creația mea”), și în locul categoriilor kantiene de timp și spațiu, pe care le demolasem, constatam că nu pusese nimic convingător în loc — așa încât m-am speriat atât de tare încât am făcut ferfeniță acest papirus al gândirii mele filosofice, și multă vreme după aceea m-a urmărit întrebarea interioară de unde învățasem, de unde mă contaminasem, cum mă îmbolnăvisem de un atât de mare număr de sofisme, pe care le descoperisem în lectura de la coadă la cap a aza zisului meu sistem filosofic. Oare cum pătrunseseră ele atât de adânc în epiderma mea, asemeni acelor viermi tropicali care

CARTEA DE ISTORIE

„Românii de la sud de Dunăre”

Sub acest titlu un colectiv de cercetători și dascăli, coordonat de prof.univ.dr. Stelian Brezeanu și dr. Gheorghe Zbughea, a publicat o serie de documente care mai de care mai suculente privitoare la „Românii sud-dunăreni”. Autorii și-au aplecat luarea aminte asupra românilor risipiți în Grecia nordică, Albania, Bulgaria sudică și apuseană, actuala republică Macedonia, Croatia și Iugoslavia de azi (în special, valea Timocului și a Banatului sârbesc).

Acești români cărora li se adaugă și cei de la nordul Dunării sunt tot ceea ce a mai rămas din „romanitatea carpato-balcanică” de odinioară.

Este locul să precizez că procesul romanizării s-a desfășurat numai în regiunile stăpânite, efectiv, de romani (exceptând, firește, zonele de limbă și cultură elină care, din motive binecunoscute specialiștilor, au rezistat fenomenului asimilării). Astfel prezentându-se lucrurile, ar trebui ca atunci când ne referim la romanizarea regiunilor nord-dunărene să avem în vedere, cu deosebire, ținuturile transilvane, Oltenia, vestul și nordul Munteniei, sudul Moldovei și al Basarabiei.

Vorbind despre aromâni eu mă situez dintru început pe poziția că ei din spațiul „culturii grecești” au ajuns acolo, venind — poate prin sec. IX — dinspre nord, dintr-o regiune care se integra în zona largă de plămădire a poporului român.

De altminteri acest fapt este mărturisit explicit, pe la anul 1075-1078 de către Katakalon Kakaumenos: „Căci aceștia (i.e. aromânii) sunt așa numiți daci, ziși și besi. Și locuiau mai întâi lângă râul Dunăre și Saos, râu pe care acum îl numim Șava, unde locuiesc mai de curând sârbii, în locuri întărite de natură și greu accesibile. Bazându-se pe acestea s-au prefăcut că nutresc prietenie și că sunt supuși față de împăratii de mai demult ai romeilor și iesind din întăriturile lor prădau ținuturile romeilor... Și aceștia (aromânii, n.n.) fugind de acolo s-au împrăștiat în tot Epirul și în toată Macedonia, iar cei mai mulți dintre ei s-au așezat în Elada”.

Acelasi fapt s-a întâmplat și cu iastro-românii, astăzi pe cale de dispariție; patria în care „s-au format” nu-i peninsula Pola ci alt ținut, unul nemijlocit legat de zona în care s-a plămădit restul romanității răsăritene.

Dar în nota de față nu mi-am propus să discut despre „mișcările” românilor din spațiul geografic al Peninsulei Balcanice ci să prezint, fie și în goana condeiului, o carte în care s'nsunate informații din cronici, surse hagiografice, scrisori, decrete imperiale și diplome regale, opere poetice, dispoziții administrative, acte și regulamente otomane, contracte comerciale, înscrisuri eclesiastice, procese verbale, apeluri, tratate și înțelegeri statale etc.

La culegerea și ordonarea acestor surse literare a lucrat un numeros colectiv compus, în afară de cei doi coordonatori citați mai înainte, din

următorii cercetători: Adrian Adamache, Tiberiu Albu, Silvia Popovici, Ioana Suciu, Constantin Brătescu, Nicolae Dinu, Stoica Lascu, Nicolae Nicolescu, Maria Petre, Afrodita Petrovici, Gheorghe Radu, Margareta Stan, Natalia Trandafirescu. Am ținut să marchez numele fiecăruia în parte pentru că toți la un loc s-au achitat în chip ireproșabil în dezvoltarea economiei acestui tom.

Cititorul neavizat, parcurgând paginile volumului va descoperi relatări, cum sunt cele din cronică lui Cinnamus sau din corespondența lui Ioniță Asan cu papa Inocențiu al III-lea, privitoare la latinitatea românilor. Altă dată va găsi și surse despre antroponime vechi românești; am în vedere, spre pildă, diploma de prin anii 1220-1228 a lui Ștefan Nenjanja (1196-1228) cu asemenea nume. Unele dintre acestea — Bun Mic, Singur — au fost remarcate deja de Gh. Mihăilă (în vol. „Autocefalie. Patriarhie. Slujire Sfântă”, București, 1995, p. 213, Ed. Institutului Biblic al BOR). Aceștia trebuie să li se adauge și celelalte nume ca: Lutan (derivat din Luț, despre care Alex. Philippide, „Originea românilor”, II, 1927, socotea că este vechiul Lucius), Bucor (= Bucur), Șarban (= Șerban) și Rug. Acest ultim nume trebuie raportat nu la rugul de incinerare ci la rugul biblic, (rugul aprins) compus din rădăcinile și tulpinile plantelor rozace (zmeură, alină, fragă s.a.).

Sărind peste documentele din veacurile următoare vom ajunge la multimea fântânilor literare din sec. XIX și începutul veacului următor, legate de înființarea unor școli, biserici, reviste și alte instituții culturale în regiunile locuite de români

balcanici.

Este regretabil că toate aceste instituții au fost desființate imediat după terminarea celui de-al doilea război mondial, uneori chiar cu concursul autorităților comuniste de la București. Și atunci, de ce să ne mai mire reproșul unor români de la Salonic și Bitolia. „Părinții (copiii) sunt nemulțumiți că țara (i.e. România) nu-i mai apără și i-a lăsat în voia soartei” se notează într-un raport din 10 aprilie 1948 al Ambasadei române din Belgrad.

Ar fi bine ca acest tom să ajungă și pe masa acelor parlamentari care se îngrijesc mai mult de însusirea limbii române de către minoritățile de la noi, decât de învățarea limbii noastre de către românii de pe alte meleaguri.

Volumul preludat de o introducere în Istoria Românilor sud-dunăreni în limba franceză și, respectiv, engleză.

Dr. PETRE DIACONU

Un eveniment editorial

Este aproape unanimă părerea că o lucrare editată de Arhivele Nationale constituie un eveniment. Nici de data aceasta, prestigioasa instituție nu și dezmente renumele.

Volumul pe care îl supunem atenției cititorului — specialist sau obișnuit — a fost publicat sub coordonarea prof.univ.dr. Stelian Brezeanu și

a dr. Gheorghe Zbughea. Printre colaboratori, menționăm pe Ioan Suciu, C.Brătescu, Nicolae Nicolescu, Stoica Lascu. Este lăudabilă inițiativa autorilor de a prezenta fiecare capitol al lucrării în două limbi de circulație internațională: engleză și franceză. Cartea are trei secțiuni distincte: „Introducere în istoria românilor sud dunăreni”, „Lista documentelor” (data, locul, unde au fost publicate), „Continutul documentelor propriu-zise”.

Introducerea, destul de amplă, oferă cititorului interesat date despre zbuciumata istorie a românilor sud dunăreni, începând cu sfârșitul antichității și sfârșind cu perioada contemporană. La rândul său acest studiu introductiv este structurat în patru subcapitole. Primul, „De la cetățenii romani la «natiunea» medievală”, relevă faptul că mărturia surselor medievale nu lasă nici o îndoială asupra originii lor dunărene și că indiscutabil ei se constituie într-o „natiune” — concept medieval înțeles după criteriile lui Isidor de Sevilla — asemenea zecilor de comunități similare din Europa vremii. Al doilea subcapitol „De la «natiunea» medievală la natiunea modernă” (sec. al XVI-lea — începutul secolului al XVIII-lea) analizează cucerirea otomană a peninsulei balcanice, ca un moment de răscruce, prin marile mișcări de populație provocate. De aici se desprinde concluzia că vlahii balcanici și-au păstrat identitatea în Evul Mediu, chiar dacă, uneori, vârfurile lor s-au asimilat și integrat lumii bizantine și sud slave. În al treilea subcapitol, „Esecul unui program politic (1913-1995)” sunt redată realitățile politice, stabilite după Tratatul de pace de la București, în spațiul balcanic. Acordurile încheiate de către România cu Grecia și Bulgaria — prin care acestea din urmă consimeau să acorde românilor autonomie școlară și asistentă religioasă în limba română — rămân în stadiul unor scrisori de intenție care nu obligau sau nu acordau cadru juridic pentru transpunerea lor în practică.

În timpul celui de-al doilea război mondial, cât și după împărțirea Europei în două sisteme politice, situația românilor sud dunăreni se va înrăutăți.

Totusi, dacă în plan politic nu se obțin rezultate spectaculoase, rămân meritorii eforturile depuse pe plan cultural de o serie de oameni de cultură: Tache Papahagi, Matilda Caragiu-Marioteanu, N.Saramandu, N.S.Tanasoca, H.Cândroveanu s.a.

O a treia „renastere” a românilor sud dunăreni (prima fiind în perioada pașoptistă) poate fi considerată aceea de după căderea regiunilor comuniste din centrul și estul Europei, când s-au promovat în diverse conferințe, congrese sau apeluri către organismele europene, strategii de salvare și dezvoltare a specificității etnolingvistice a românismului în dreapta Dunării.

Documentele reproduse, în număr de 184, sunt de o excepțională însemnătate. Dintre acestea câteva au relevanță mai ales pentru spațiul cuprins între Dunăre și Mare: „Proclamația lansată cu ocazia primei întruniri a societății de cultură macedo-română (23 septembrie 1879)”. Prin acest act, aromânii erau îndemnați să ceară școli și biserici în limba română, pentru că „fiii și fiicele lor

GELU CULICEA

continuare în pag. 15

străpung pielea omului și îl parazitează? Asta m-a făcut să reflectez cât de groasă a fost plapuma sofismelor metafizice, cotidiene și sociale, cu care mă acoperisem până atunci — și cât de liniștit îmi dormeam somnul meu dogmatic, cum bine îl numise Immanuel Kant pe al său, și cât de mulțumit de sinea mea mă aflam la căldura lor...

Ori, poate ele iesiseră la iveală din subconstientul meu, acel „abis al lucrurilor pierdute” (cum l-a numit Giulio Carlo Argan) și se constituiseră într-un corp pe care fusesem atât de vulnerabil încât să-l socotesc un sistem filosofic?

Am făcut ferfenită, cum zic, sistemul meu filosofic și am simțit o ușurare imensă. M-am simțit din nou superior semenilor necunoscuți cu care mă încrucisam pe stradă, considerând că ei probabil aveau un sistem filosofic, cum avusesem și eu până atunci, inundat de sofisme — și așa m-am simțit mai mult timp bine și ușor în spirit ca un fulg, zicându-mi că este cu totul adevărat că și cine n-are nici o filosofie, un sistem adică, cum învățasem, încă are o filosofie.

III

În cele din urmă însă, m-am așezat din nou la masa de scris, pentru a așterne pe hârtie schema unui sistem filosofic propriu, pentru că,

apostat la ceea ce crezusem până atunci, acum credeam cu toată convingerea că filosofia nu se poate constitui decât într-un sistem, că în această direcție era totul de făcut. În aceste zile tocmai sunt pe cale să-mi închei sistemul meu filosofic și până acum mi se pare că e bine încheiat, fără lacune, și cu totul inteligibil („lumea nu este reprezentarea mea, dar eu o gândesc și astfel o re-creez”) — și sunt foarte mândru în sinea mea când trec pe lângă semenii necunoscuți cu care mă încrucșez pe stradă, și care, desigur, nu au gândurile lor despre lumea încheiată într-un sistem filosofic propriu.

Văd că sistemul meu a debutat de data aceasta ușor și amocolit și negația; de mâine mă voi ocupa de categoriile kantiene de timp și spațiu și ar fi de imaginat o intersectare a lor într-un punct, eventual matematic... Nu este adevărat, îmi dau seama, că cel ce n-are nici o filosofie încă ar avea una — adică un sistem propriu...

Mă gândesc să înlocuiesc, și as face-o bucurosi, cele două categorii de timp și spațiu, care guvernează lumea sensibilă, lumea mea, dar îmi dau seama că e cu neputință a pune ceva în loc; timpul și spațiul m-au săcăit întotdeauna când le-a venit rândul a le lua în considerare într-un sistem filosofic propriu...

Mă tem însă, că până la urmă...

Si așa mai departe.

IV

Si, așa mai departe, până în momentul când, lucrând de zor, la masa mea de lucru, la sistemul filosofic, realizez că nu fac decât să adun sursele pe unde au tăiat alții lemne, pentru că îmi dau seama că nu îmi mai trebuie un sistem filosofic propriu, câtă vreme am deasupra capului o cupolă majestuoasă, susținută de doi pilastri eterni, Descartes și Kant, imposibil de distrus chiar și de bomba cu hidrogen — cel dintâi cu al său cogito ergo sum, cel de al doilea, cu apriorismul său indelebil. Și mă întorc astfel smerit la *Meditatiile* carteziene, și la *Critica* puterii de judecată.

Dintr-o dată mă simt puternic și hotărât, apodictic, și mă apuc să citesc, ca o urmăre firească, *Meditatiile* carteziene ale lui Edmund Husserl, „O introducere în filosofie”, cum se intitulează (publicată la Humanitas, în colecția Paradigme, în traducerea lui Aurelian Crăiutu, București, 1994) când, la pagina 52, din meditația întâi, 9 «Importanța evidentei apodictice a lui „eu exist”», citesc următoarele: „Desigur, cu aceasta, problema apodicticității, și, odată cu ea, problema temeiului și a fundamentului original al unei filosofii, nu este încă rezolvată. Apar curând îndoile. De exemplu, nu aparține, oare, în mod indisolubil, subiectivității

transcendentale trecutul său corespunzător, care poate deveni accesibil doar prin intermediul amintirii? Se poate pretinde pentru acesta din urmă o evidență apodictică?...”.

Iată, dar, cum un sector major al vieții mele, amintirea, memoria, trecutul, scapă judecății, apodicticitatea fiind reducibilă doar la prezent; văd, imediat că, așa cum scria Cioran, orice sistem filosofic, cade în istorie și din istorie, că, așa cum scrie Monica Lovinescu, în loc de conștiință se pronunță sistem, în loc de praxis limbaj, și observăm cum, după aceeași autoare, antropologia ia locul filosofiei...

La toate nivelele sociale, fără filosofie nu putem trăi, dar vedem cum, orice sistem filosofic sfârșeste în platitudine, devine, adică insatisfăcător, cum declară Constantin Noica în „Jurnalul de la Păltinis”, pagina 140-141.

Parafrazând pe Charles Peguy, putem spune că străbatem cincizeci de veacuri de neurașenie, în căutarea unui sistem filosofic!

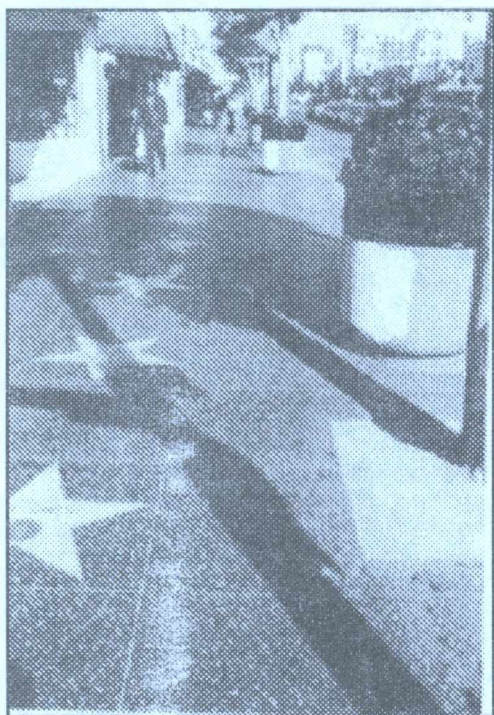
O, metafizică, femeie de stradă, a tuturor, care treci dintr-un pat al unui filosof în patul altui filosof, smintindu-i, pe rând, pe fiecare, și încredințându-l, pe fiecare dintre ei, că numai lui i-ai fost credincioasă!

BORIS DESLIU

• Aniela Ovadiuc — Natură statică

DRUMURI ȘI RĂSPÂNTII

Cetatea
filmului
american

● Stelele... stelor de cinema

Auzisem de multă vreme de existența centrului cinematografiei americane, aflat în California, la Hollywood, dar în momentul când l-am vizitat, mitul devenea extraordinară realitate imposibil de imaginat! Intrarea în acest fabulos centru se face, evident, pe dolari, ceea ce însemnează pentru administrația locală o sursă de venituri, zilnică, destinată întreținerii generale.

Hollywood-ul este un adevărat „oraș”, întins pe o colină din nordul orașului Los Angeles, vecin cu zona numită Malibu, Santa Monica și Santa Barbara, locuri pe coasta Pacificului unde se și realizează multe scenarii de film. În incinta centrului hollywoodian, pe care îl parcurgem, se pot întâlni zeci de machete de clădiri în proporții naturale, devenite celebre din filmele cu subiect real ori de ficțiune, văzute pe ecranele cinematografele sau de televizor... De la „biroul serifului” sau cabana de lemn din „Nordul sălbatec”, trecând prin celebrul „Saloon” frecventat de „cow-boys” și dansatoare frivole, trecând prin reconstruirea de atmosferă londoneză („Casa” lui Sherlock Holmes), pariziană (cabaretul „Le Moulin Rouge”) ori bavareză (berării celebre), întreg teritoriul este un vast șantier în permanentă construcție sau renovare, cu fațade sau interioare unde regizorii și actorii crează iluzii, fantasme sau scene galante de amor, totul în situații de ficțiune care, transpuse prin subtile montaje ulterioare, dau imaginea unei realități agreabile sau agresive...

Dar, adevăratele studiouri sunt alcătuite din imense hangare, împărțite pe compartimente în care se „toarnă” scenele imaginate de regizorii care domină o multitudine de tehnicieni, de aparate, reflectoare sau spații concepute de meșteri minunati... Vizităm, de pildă, spațiul unde a fost imaginat filmul „ET” (în pronunțare „Îți”) unde fantasticul personaj extraterestru este multiplicat în tot atâtea exemplare cât și secvențe au fost necesare scenariului... Participăm apoi, într-alt hangar-studio, la înscenarea cutremurului care a distrus în anul 1906 orașul San Francisco și unde „catastrofa” seismului se desfășoară,

evident trucat, pe dimensiuni „reale”, spre înfricoșarea vizitatorilor... Apoi, transportați cu același autobuz care ne-a creat emoțiile cutremurului, intrăm într-alt studioul la fel de grandios, unde este simulată parcurgerea unor trecători înzăpezite de munte în care „avalanșele” fictive par să se năruie peste noi, în timp ce autobuzul, intrat pe niște șine ascunse, se clatină înscenând un derapaj periculos... După alte „aventuri” simulate pe un parcurs special amenajat în acest sens, trecem cu același autobuz, surprinși, printr-o apă adâncă și care se deschide automat în clipa când ajungem pe malul ei, aidoma legendei „Fugii din Egipt”, permițând poporului asuprit, de odinioară, să treacă teafăr Marea Roșie... Mai departe participăm la „inundatia” unui sat mexican de către un torent furtunos de ape care răstoarnă copaci articulați cu mecanisme speciale care-i repun în verticală după retragerea bruscă a torentului și depășirea locului de către autobuzul în care ne aflăm... Trecem apoi pe lângă un lac (sugerând o mare adâncă) unde un rechin enorm „înghite” pe bătrânul pescar Tom, aflat într-o barcă fragilă... Ne urmăresc pe tot parcursul „călătoriei” noastre, personajele deghizate în spectre de oroare (vampiri, „eroul” Frankenstein etc.) dând fiori vizitatorilor mai sensibili... Admirăm, în cele din urmă, parcul de automobile celebre utilizate în filmele de aventuri extraordinare ale lui „James Bond”, ori ale „gangsterilor din Chicago”, după care parcurgem locul înscenării luptelor navale, cu machetele exacte ale veritabilelor nave de război americane, japoneze ori germane, ca să ne minunăm în final, în dreptul caleștilor din „Far-West-ul pusti” sau ale vagoanelor de tren din timpul colonizării ținuturilor indiene... Terminăm incursiunea noastră în acest imperiu al imaginației, cu salutul ceremonios al personajelor „Stan și Bran”, înaintea coborârii din autobuzul nostru special, singura mărturie a unei realități fără dubiu...

Însă, pentru a ajunge la această „cetate” cu inscripția notată pe zidurile studiourilor sau scărilor rulante de acces, „Universal City”, trebuie străbătut Bulevardul Hollywood pe trotuarele căruia sunt integrate, sub formă de stea, numele celebrităților clasice sau moderne ale actorilor de film, televiziune sau radio. Pentru a figura pe una din aceste „stele”, personajul respectiv trebuie să plătească o sumă considerabilă de dolari municipalității orașului... Tot pe acest bulevard există și „Muzeu de ceară” unde se pot vedea, în atitudine și dimensiuni reale, unele figuri celebre din viața artistică americană, ca Marilyn Monroe, Elvis Priestley, Clint Eastwood ori Sylvester Stallone, alături de alte personaje simpatice sau de oroare... Alături de acest Muzeu al celebrităților, există și așa numitul „Teatru chinezesc”, fosta sală de spectacol străjuită de doi balauri roșii, pe a cărui platformă de la intrare sunt înțipărite, în dale de ciment, amprente de mâini sau călcătura picioarelor, alături de semnătura autentică, ale altor celebrități ale filmului de azi sau de odinioară... Spectacolul acestui bulevard devenit și el celebru, este, din păcate, completat de imaginea inumană și de mizerie adâncă a zecilor de oameni care zac întinși pe trotuarele „stelor”, unii drogați, alții în plin dezechilibru de viață, chipuri sfrijite și chinute, alături de firme și vitrine incitând la îmbuibare, lux și desfrâu... Părăsim acest univers de amestec ciudat de surâsuri sau strâmbături, cu amărăciunea sufletului neîmpăcat cu marile inegalități umane, ascunse într-un decor improvizat între realități dureroase și ficțiuni de grandoare...

BARUTU T. ARGHEZI

PORTRETE ÎN ALB ȘI NEGRU

James
Herbert

James Herbert, 45 de ani, fiul unor comercianți de peste, cândva piccolo și apoi angajat al unei agentii publicitare, este în prezent recunoscut drept cel mai faimos scriitor britanic de romane horror. **Sobolanii, Ceata, Bezna** sunt doar câteva dintre cărțile care l-au propulsat printre liderii mondiali ai genului, aducându-i, în același timp, profituri considerabile.

Pentru un tip atât de „înmuat” în ocultisme și mistere negre, Herbert e o persoană agreabilă, cu un surâs strengăresc, fără nici o urmă de macabru, așa cum te-ai aștepta de la un expert al cosmarurilor. Apariția lui nu va trezi niciodată fiori reci pe spinare și nici nu-ți va precipita sângele în vene.

De fapt, atunci când l-am întâlnit prima oară, în gara Sussex, și l-am zărit sărind din Jaguarul său strălucitor, îmbrăcat în blugi strălucitori și geacă de piele, întâmpinându-mă zâmbitor cu un „Salut, e o vreme splendidă, nu-i așa?”, am fost ușor dezamăgită. Așa era omul ale cărui romane sunt atât de înfricoșătoare, încât, după ce le citești, ești nevoit să dormi o săptămână cu lumina aprinsă?

Da, se pare că el era și, pe măsură ce străbăteam străzile înguste ale Sussex-ului, admirând castanii în floare și păcurile de primule, pălăvrăgind despre impozite și contabili, mi se părea tot mai dificil de asociat omul de lângă mine cu faimosul autor supranumit „Edgar Poe al zilelor noastre”. Ultima sa carte, **Casa fermecată**, e o poveste teribilă cu mistere și magie, așa cum și-ar dori orice iubitor de literatură horror-fiction. Sunt povestite avaturile unor tineri căsătoritici și doresc să fugă de vâltoarea citadină, refugiindu-se într-o cabană rustică, în mijlocul unui splendid peisaj de țară. Însă — așa cum ai ghicit, probabil — nu le e dat să se bucure de raiul câmpenesc, căci nimic din ceea ce îi înconjoară nu e așa cum pare. Manifestările supranaturale și aventurile

sinistre prin care trec cele două personaje îți ridică părul în cap și te fac să nu-ți mai dorești în veci o vacanță la țară.

— Trebuie să recunosc că-i romanul meu preferat, cel puțin până acum, îmi mărturiseste Herbert, în vreme ce urcăm un deal în mașina roșie pe care el a botezat-o *Fiara*. Mi se pare că mi-a ieșit cel mai bine, atât atmosfera cât și personajele. E un pic diferit față de ceea ce s-a scris în acest gen și cu asta am vrut să „dau un ghiont” tuturor convențiilor legate de literatura horror-fiction.

Ajunși în splendida casă a lui Herbert, ne instalăm comod în salonul spațios, prin ferestrele căruia pot admira domeniul verde din jurul proprietății. E o diferență considerabilă față de viața strâmtorată de care a avut parte scriitorul în copilărie.

— Sigur, declară el, jucându-și pe genunchi fetița de doi ani, am trăit destul de greu când eram copil. Eram mult în casă și părinții munceau din greu. Totuși, n-am căpătat aversiunea aceea proverbială față de cei care aveau de toate și trăiau împărătește. În ciuda lipsurilor, nu pot să spun că am avut o copilărie nefericită, fiindcă nu conștientizăm faptul că eram săraci — toată lumea din cartierul meu era de aceeași condiție. Am izbutit în viață nu neapărat împins de dorința de a face bani cu orice pret, așa a fost să fie. Nu m-am îmbogățit numai pe seama cărților mele. Înainte de a mă apuca de scris, la 28 de ani, am făcut o carieră de succes într-o firmă de publicitate. Apoi a urmat „lovitura” cu **Sobolanii**, care s-a vândut în sute de mii de exemplare în toată lumea, după care s-a făcut un film și care a cunoscut peste 20 de reeditări.

Reacțiile criticilor i-au dat lui Herbert o lecție de pomină.

— Un recenzent de la „The Observer”, primul cred, a spus despre **Sobolanii** că-i o prostie, că nu-i decît o carte bună de tapetat coșul de gunoi. Chestia asta m-a doborât și chiar m-a făcut să-mi pun serios problema de a renunța la scris. Apoi, în săptămâna următoare, în „The Sunday Times”, s-a scris că e o carte formidabilă, greu de uitat. Mi-am dat seama că nici unul dintre cronicari n-avea întru totul dreptate, deși — firește — înclinam să-i dau dreptate celui de-al doilea. În orice caz, mi-am spus atunci că fiecare are propriul său drept la opinie și, fără a mai acorda mare atenție criticii, am decis să continui.

Si așa a făcut. Închizându-se în biroul său în fiecare zi de la zece dimineața, cu o pauză la ora unu (când iese să-și ia ziaarele și să urmărească știrile TV), reluând apoi lucrul, până la șapte seara.

— Muncesc cinci zile pe săptămână; sâmbăta le răspund personal admiratorilor mei și îmi întocmesc corespondența de afaceri, iar duminică mi-o rezerv familiei, soției și celor trei fiice ale mele. Sunt un tip foarte familist, căsnicia are o mare importanță pentru mine, îmi dă echilibru și putere să merg mai departe.

VAL HENNESSY

În românește de G.I.

● Ampretele actorului Gary Cooper la Hollywood

Viața filialei

● La finele anului trecut, în zilele de 3-13 decembrie, o delegație a Uniunii Scriitorilor din România, formată din 18 scriitori, redactori șefi de publicații culturale și edituri, redactori și operatori de televiziune — a făcut o vizită de documentare în Danemarca, la invitația Fundației Pentru Democrație din această țară. Organizatorii au urmărit să realizeze o mai bună cunoaștere, de către scriitorii români, a sistemului socio-cultural danez prin instituțiile sale cele mai concludente. Revista Tomis a fost reprezentată de redactorul ei șef, prozatorul Constantin Novac.

● La Facultatea de Litere a Universității „Ovidius” din Constanța — joi, 15 ianuarie — a avut loc, în cadrul „întâlnirilor OMNIA”, organizate de Fundația Bibliotecii Omnia, lansarea romanului de debut „Pisica ruptă” al regizorului Mircea Danieliuc. Apărut de curând la Editura Univers, el deschide seria de romane contemporane pe care această editură de elită, profilată până acum numai pe literatură universală, intenționează să le publice. Despre autor și carte și-au exprimat opiniile: criticul literar Alex Ștefănescu, poeta Denisa Comănescu, redactor șef al editurii Univers, și conf.univ. Marius Ghica, inițiatorul întâlnirii. Studentii, ziariștii, profesorii prezenți au dialogat cu autorul și invitații lui, au primit autografe. În încheierea manifestării Alex Ștefănescu a prezentat cele mai noi apariții ale editurii sale „Mașina de scris”. Din partea revistei Tomis și a Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor au participat: Nicolae Motoc, Florin Șlapac și Ovidiu Dunăreanu.

● Emisiunea „Arte și opinii”, realizată de criticul dr. Doina Păuleanu la postul de televiziune Soti-Neptun l-a avut ca invitat, alături de Liliana Lazia, noul director general al Bibliotecii Județene Constanța și Corina Apostoleanu, șef serviciu informare și cercetare bibliografică al aceleiași bibliotecii, pe poetul, prozatorul și eseistul Nicolae Motoc. Cu acest prilej s-a vorbit despre cea de

a treisprezecea carte a sa, romanul „Dignidad” apărut recent la Editura Ex Ponto și despre colaborarea autorului cu bibliotecile publice din spațiul pontic.

● Emisiunea „O carte în discuție” apostului de televiziune M.T.C.Constanța, a acordat o atenție deosebită premianților celei de a treia ediții a „Colocviilor tomitane”. Prima sa ediție din acest an a avut-o ca invitată pe Cristina Tamaș.

● Același post de televiziune, în cadrul emisiunii „Repere spirituale” realizată de criticul de teatru, dr. Ana Maria Munteanu a supus dezbaterii o temă de un mare interes „Etnospații” — cu trimitere directă în realitatea satului românesc contemporan. Au fost prezenți la dialog: ceramistul Gheorghe Fărcășiu, președinte al Filialei U.A.P.Constanța, prozatorul Ovidiu Dunăreanu, redactor la revista *Tomis*, arhitectul Dan C.Mazilu, președinte al Fundației Cultural și științifice „Teodor Burada”.

● Semnalăm cititorilor apariția numărului 4/1997 al revistei de cultură și divertisment „Metafora” care se bucură de coordonarea scriitorului Nicolae Motoc, sprijinul colegiului redacțional al revistei Tomis și susținerea materială ajuristului Ioan T.Ștefan, președintele Fundației cu același nume. Un număr inspirat ilustrat, bogat în conținut care este deschis, ca și celelalte de până acum, tinerilor de talent. Semnează proză: Florin Șlapac și Andreea Curt, poezie: Valentin Iacob, Gheorghe Cristian, F.M.Popescu, Mijomir Mecu, Steliana Grama, Mariana Angheloiu, Lucian Muflic, pagini de jurnal: Ovidiu Dunăreanu, cronici, recenzii la cărțile unor scriitori consacrați și debutanți: Ion Roșioru, Corina Apostoleanu, Petcu Abdulea, Mădălin Roșioru, Gabriela Inea, Dan Persa. Mai reținem un interviu cu scriitorul Andrei Makine de Cristina Tamaș, o traducere din Donald Barthelme de Stela Motoc, epigrame de Sanda Ghinea, caricaturile lui Leonte Năstase și rubrica de mistere ale planetei noastre și ale cosmosului „La frontierele imposibilului” realizată de Radu Șuiu.

Ov.D.

Labirint

● La zece ani de la moartea marelui filosof Constantin Noica, **Familia** nr. 12 dedică evenimentului o secțiune specială, cuprinzând amintiri, corespondență, portrete făcute de cei care l-au cunoscut mai mult sau mai puțin. Din multimea de intervenții se conturează limpede ideea că, dincolo de figura fascinantă a omului și înțeleptului Constantin Noica, rămâne încă un deziderat exegeza serioasă și competentă a operei sale filosofice, pe care prea mulți o pomenesc fără să o fi citit. Sperăm totuși ca șansele de aprofundare a operei nicasiene să crească odată cu introducerea ei în manualele școlare, de unde posteritatea o va percepe dintr-o perspectivă nouă, detasată de charisma biografiei care a prevalat până acum.

● Din ultimul număr al revistei **Dilema**, aflăm că se împlinesc cinci ani de la prima apariție a prestigiosului hebdomadar. Momentul festiv este celebrat la modul cel mai discret, fiind vorba de o „aniversare dilematică”, cum o numește Mircea Iorgulescu, de vreme ce directorul și mentorul revistei, devenit de curând ministru de externe, nu o mai poate conduce. La investire, i s-a cerut, mai în glumă, mai în serios, să renunțe la „dileme”, întrucât nu pot fi „acceptate ca modalitate de guvernământ”. În același număr (259), Bogdan Ghiu, care se ocupă săptămânal de actualitatea televizuală (a văzut și a comentat multe, de vreme ce a început chiar și o carte din impresiile sale — *Ochiul de sticlă*, tocmai apărută la Editura All) comentează efervescenta momentului în domeniu: înmultirea posturilor TV, scrierea agresivității politicii de programe, masivele deplasări de personal și, cu toate acestea, monotonia care se naste din asemănarea până la identificare între televiziunile mai vechi

sau mai noi — același tip de seriale, aceleași personaje invitate să-și dea cu părerea, aceleași stiri, aceeași ambție de *interactivitate* cu publicul și aceeași tendință de preluare a celor mai stupide jocuri și concursuri difuzate pe canalele străine. S-a transformat oare românul brusc într-un *gambler*?, Câtă pasiune propriu-zisă a jocului și câtă, biată și simplă, dorință de câștig își dispută întâietatea în predispoziția românului?” se întreabă cronicarul.

● Ultimul număr al revistei **Echinox**, cea mai veche și mai prestigioasă publicație apărută sub egidă universitară, găzduiește texte ale bursierilor Colegiului *Noua Europă*, instituție serioasă, înființată în urmă cu patru ani și menită inițial să le asigure o perioadă de acomodare cu realitatea autohtonă românilor care au studiat în străinătate și pe care, în majoritatea cazurilor, socul revenirii în țară îi aruncă într-un marasm copleșitor, făcându-i să nu-și mai dorească altceva decât o cât mai grabnică reîntoarcere în lumea civilizată. Pentru a-i „recuceri”, li se pun decila dispozitie facilități pentru creație și cercetare, cu obligatia, din partea lor, de a-și finaliza perioada de bursieri prin elaborarea unor dizertații, publicate mai apoi în Anuarul Colegiului. El cuprinde astfel teme provenite din cele mai diverse domenii, transformate în veritabile contribuții la cercetarea academică internațională. Printre cei care s-au bucurat de generoasa inițiativă a NEC (New Europe College), alături de mai tinerii — dar talentați — Felicia Dumas, Ion Manolescu, Cristian Preda sau Silviu Lupascu, nume de prestigiu ale culturii române (H.R. Ibratapijevi, Liviu Papadima, Magda Cârneci, Stefan Borbely s.a.) sunt prezente în **Echinox** cu impresii de călătorie, fragmente de jurnal, eseuri sau studii serioase, bogat documentate.

ARIADNA

calendar dobrogean

ianuarie

5.01.1889 — S-a născut Ioan D.Chirescu, compozitor, dirijor (25.03.1980)
5.01.1940 — S-a născut Cola Fudulea, poet, prozator
6.01.1883 — S-a născut Stavru Tarasov, pictor (m. 18.01.1961)
7.01.1936 — S-a născut Varujan Cozighian, violonist
9.01.1898 — S-a născut Sandra Cotovu, prozatoare (m. 17.07.1987)
9.01.1922 — S-a născut Stefan Mangoianu, compozitor (m. 1979)
9.01.1909 — S-a născut Al.Popescu-Scărișoreanu, poet
11.01.1906 — S-a născut Boris Caragea, sculptor (m.1982)
12.01.1888 — A murit Emilia Căldăraru, poetă (n.7.08.1931)
13.01.1879 — S-a născut Ion Borcea, naturalist, fondatorul școlii românești de oceanologie (m. 30.06.1936)

cutremurul

urmare din pag. 9

ambulantă, beneficiind de aceleași măști de oxigen primite ca ajutoare din străinătate imediat după revoluție. Echipat impecabil — cizmă, sapcă, centură cu diagonală, MCG (mască contra gazelor) dotată cu PAI (pachet antichimic individual). Colonelul află chiar în acea zonă calamitățile, încerca să dirijeze operațiunile de salvare. Dă ordine destul de confuze, arătând cu degetul către anumite mormane de moloz spre care se îndreaptă grupuri de soldați echipați cu MCG-uri și PAI-uri. Desi menționați în Plan și contracarați în tabele de către organele de ordine prevăzute, tiganii scotocesc prin moloz și fură ce le cade în mână. Frații Dută descoperă o casă de bani pe care o cară disperati în portbagajul Daciei. Vor găsi acolo doar câțiva câni să le ajungă pentru construirea unei vile.

sorin adam

urmare din pag. 11

dintre care Vasile Grigore este maestru și model de dăruire în creație. Desi student al lui Teodor Moraru la Academia de Artă „Lucaefăru” pe care a absolvit-o în 1996, Sorin Adam s-a apropiat de profesorul Vasile Grigore simțind acea înrudire spirituală și vibrație sufletească cu marele nostru colorist. Expoziția personală a lui Sorin Adam deschisă la Muzeul de

15.01.1932 — S-a născut Sanda Ghinea, poetă
15.01.1937 — A murit Anton Holban, scriitor (n. 10.02.1902)
16.01.1923 — S-a născut Lidia Radian, scenografă
16.01.1924 — S-a născut Dragoș Alexandrescu, muzician
17.01.1950 — S-a născut Vasile Cojocaru, poet, actor
20.01.1943 — A murit Pericle Papahagi, lingvist, folclorist
21.01.1885 — S-a născut George Vălsan, geograf (m. 6.08.1935)
21.01.1900 — S-a născut Victor Papacostea, filolog, istoric literar (m.20.06.1962)
22.01.1943 — S-a născut Petru Vătureanu, poet, publicist (m.31.10.1995)
23.01.1934 — A murit Dimitrie Cruțiu-Delasăliște, poet, publicist (n.1882)
24.01.1916 — S-a născut Wanda Sachelarie-Vladimirescu, pictor, grafician
28.01.1938 — S-a născut Georghe Leolea, grafician (m.18.11.1983)
30.01.1990 — A murit Eugen Lumezianu, prozator, autor dramatic (n. 22.04.1937)

GELU CULICEA

Artă Constanța este un pas important în evoluția artistică a tânărului pictor aflat cu certitudine pe un drum al afirmării depline.

vasile nicolau

urmare din pag. 11

regnuri, ascunzând în priviri un fel damnat de a scruta lumea, în fond — un proiectil care smulge în zbor rădăcinile esențiale ale planetei, iar cel de-al doilea fiind o creatură acvatică ambigenă care dezvăluie cu o stingeră ușor erotizată omul zăvorât în celula propriilor sale obsesii, subliniază suficient modalitatea prin care Vasile Nicolau îmbină capacitățile de semnificație ale formei cu capacitățile de semnificație ale unui subtext de proveniență poetic-filosofică. Fiecare lucrare a sa are o poveste inclusă. Cum, de asemenea, fiecare lucrare a sa stimulează nașterea unor imagini poetice confirmând existența inefabilă a gândului dincolo de formă.

un eveniment...

urmare din pag. 13

să învețe limba românească și să fie mândri de aceasta”. Se insistă totodată, în mod deosebit asupra faptului de a conviețui pasnic cu celelalte etnii: greci, turci, bulgari; „Prezentarea profesorului Mihail Pinetta referitoare la sosirea coloniștilor macedoneni în Dobrogea (28 octombrie 1926)”. Documentul menționează primirea entuziastă făcută de autoritățile

Tineri creatori

Sărbătorile de iarnă, atât de mult așteptate mai ales de copii, ne-au oferit un eveniment deosebit: organizarea unei ample expoziții de pictură și grafică în sălile Muzeului de Artă. Protagonisti? Cei mai talentați elevi ai Liceului de Artă din Constanța.

Deși trecute prin mai multe selecții, lucrările s-au dovedit prea numeroase pentru sălile puse la dispoziție, astfel că din cele aproape o sută, doar jumătate au putut fi expuse.

Explozie de lumină și culoare, de rafinate compoziții cromatice, de subtile transparente, de tandre tratări ale subiectului, de ingenioase viziuni personale, expoziția se remarcă printr-o maturitate și stăpânire a mijloacelor plastice de expresie comune tuturor expozanților.

Născută din dorința de a stimula niște copii dotați, expoziția dovedește o dată în plus inepuizabilele resurse de a genera frumosul

de la Silistra, Bazargic și Constanța coloniștilor și încrederea că aceștia „vor fi de folos statului român care-și va întări autoritatea și prestigiul cu elemente românești conștiente, de care se simte mare nevoie”; „Prezentarea obiceiurilor populare ale aromânilor în cadrul expoziției jubiliare a Dobrogei (23 noiembrie 1928)”; „Proces verbal al celei de-a doua întruniri a tuturor românilor macedoneni din capitală, la ordinea zilei fiind problema coloniștilor din Dobrogea Nouă (București, 1928)”. Raportul a fost prezentat de N.Batzaria celor 200 de participanți printre care se numărau: George Murnu, dr. Petrasincu, Nuși Tuliu, dr. Pucerea; „Apel al Asociației «Picurarii de la Pind» privind unitatea de acțiune a românilor (30 mai 1994)”. Se cere constituirea Federației europene a comunităților și asociațiilor aromâne care să coordoneze diversele acțiuni în plan continental, având drept scop cultivarea tradițiilor și al graiului matern aromân.

Voluntul încheiat cu o bibliografie bogată, cu o listă de proscurtări și cu un indice toponimic și antroponimic, toate menite a facilita orientarea cititorului, se înscrie în seria lucrărilor de referință privitoare la destinele și istoria aromânilor sud-dunăreni.

vrăjitorul

urmare din pag. 16

Îl dureau ochii — și inima — totul. Mai era și presiunea nehotărârii. Uneori se simtea izbit de o dorință teribilă de a crede că suspiciunea nu era

autentic ale tinerilor creatori, unii dintre ei, poate, vitoare nume ale plasticii românești. Nou înființata Fundație Culturală — Sorin Calafus a achiziționat unsprezece dintre lucrări. Ele poartă semnătura elevilor: Andreea Aron, Mihaela Dima, Tudor Mirescu, Alexandru Morosan, Elena Nedelcu, Aniela Ovadiuc, Alexandra Păvăloiu, Alexandra Radu, Alexandru Sârbu, Adrian Serbănescu, Mihai Titoiu.

Sperăm ca astfel de manifestări să devină din ce în ce mai frecvente, constituind o modalitate de emulație pentru elevi, un prilej de bucurie sufletească pentru dascăli și publicul vizitator dar și o ocazie pentru iubitorii de artă adevărată de a răsplăti și încuraja aceste tinere talente prin achiziționarea unor lucrări cu care să-și îmbogățească spațiile în care trăiesc. Si mai presus de toate pentru ceea ce înseamnă legătura vie a acestor creatori cu valorile autentice ale artei românești adăpostite de Muzeul de Artă Constanța al cărui gir este pentru ei o afirmare.

SIMONA RUSU

altceva decât un demon pe care îl avea în cap. Alții vroia să creadă că era mai rău. Nu știa de ce. Era ca și cum ceva din interior, genele lui sau măduva oaselor, cereau imperios siguranța unei trădări confirmate: să fie martor la un sărut, să observe vreo îmbrățișare. Faptele ar fi fost astfel absolute. Într-un mod obscur, admitând-o doar pe jumătate, John înțelegea că alternativa era pur și simplu s-o iubească. Să tot continue s-o iubească, desi, într-un fel, ambiguitatea părea intolerabilă. Nimic nu putea fi sigur — doar dacă ar fi spionat în veșnicie — pentru că exista întotdeauna amenințarea trădării de mâine sau de peste un an, sau a trădării implicite din toate zilele de mâine care urmau.

Si pe deasupra, îi plăcea să spioneze. Era Vrajitor. Avea darul, avea iscusința de rigoare.

Era întineric atunci când Kathy a ieșit în stradă. A trecut chiar prin spatele lui, atât de aproape încât el i-a putut mirosi săpunul parfumat pe piele. A simțit o întepătură ciudată de vinovăție, de rusine parcă, dar, pentru încă alte zece minute, a urmărit-o înapoiindu-se spre campus, privind-o cum se oprea ca să inspecteze vitrinele și ornamentele de Ziua Recunoștinței. În colțul dintre bulevardul Universității și strada Stejarului, ea a folosit un telefon public, mai mult ascultând decât vorbind, izbucnind în răs o dată, apoi a continuat să se îndrepte spre cămin. Seara avea un miros proaspăt de frunze. O vreme bună de jucat fotbal, o zi de vineri în mijlocul unei toamne răcoase.

John Wade nu era un soldat prea grozav, dar a izbutit să facă față onorabil. Își ținea capul la cutie când se trăgea, evita să aibă necazuri și avea încredere că norocul îl va ține în viață. În general, era agreat de cei din compania Charlie. Serile, după ce erau săpate tranșeele individuale, John făcea uneori trucuri cu cărțile de joc pentru noii săi amici, de obicei lucruri simple, și îi plăceau zămbetele și sprâncenele ridicate, atunci când transforma asul de pică în regină de cupă sau regina de cupă într-o fotografie a lui Ho Chi Minh. Ori atunci când își înghitea briceagul. Scotea lama la iveală, își dădea capul pe spate, făcea câteva gesturi și apoi scotea briceagul din buzunarul unui vecin. Băieții erau impresionați. **Vrăjitorul**, așa îl botezaseră: „Vrăjitorul e omul nostru”. Și pentru John Wade, care întotdeauna se considerase un singuratic, porecla era ca o înșignă specială, o emblemă a apartenenței la o comunitate, ceva de care era mândru. Suna bine — Vrăjitorul — avea o anume magie, sugera anumite puteri, anumite abilități și aptitudini.

Oamenii din compania Charlie păreau să fie de acord.

Într-o după-amiază în Pinkville, când un puști pe nume Weber a fost împușcat în rinichi, Vrăjitorul a îngenucheat lângă el, i-a presat un prosop deasupra rănii și a spus ce se spunea de obicei în asemenea situații: „Ține-te bine, amice, ia-o ușor”. Weber a dat din cap. O vreme a rămas liniștit, părând mai mult mort decât viu, apoi brusc a chicotit și a încercat să se ridice.

„Hei, nu-i nici o problemă”, a spus el. „Mă simt grozav”.

Puștiul se tot ridica, nu vroia să stea liniștit. „Nu sunt doar vioi, omule, mă simt grozav”.

Apoi ochii lui Weber s-au închis. Aproape că a zămbit. „Dă-i drumul”, a spus el. „Fă-ti magia”.

În Vietnam, unde domneau superstițiile, exista nevoia fundamentală de a crede — a crede doar de dragul credinței — și, cu timpul, oamenii au început să aibă încredere în puterile Vrăjitorului. Glume, la început. Fraze aruncate în vânt.

— Auziți, spunea cineva, ce-ar fi ca-n noaptea asta să ne facem invizibili? Iar altcineva adăuga:

— Chiar așa, Vrăjitorul are praful ăla magic. O să-l presare pe noi și o să ne transforme în spiriduși.

Era un joc care le plăcea, ironii care erau totuși pline de speranță. Noaptea, înainte de a se îndrepta către o ambuscadă, oamenii îndeplineau un ritual, aliniindu-se pentru a atinge casca Vrăjitorului, pe rând, de parcă ar fi fost la împărțanie, cu chipurile tinere, întunecate și solemne. Îi cereau să le ghicească viitorul; își spuneau unul altuia povești despre incredibilul său noroc, cum niciodată nu căpătase nici o zgârietură, nici măcar o dată, nici atunci, în ianuarie, când salva de mortieră a nimerit chiar lângă tranșeea lui. Uimitor, spuneau ei. Omul ăsta are legături cu lumea spiritelor.

John Wade le încuraja credința. Era folositor, a descoperit el, să cultivi o atitudine rezervată, să rămâi tăcut perioade lungi de timp. Atunci când era rugat cu insistență, își etala la rezează puterile, făcând un truc sau două, folosindu-se de obiectele din jurul lui.

Multe se puteau face, de exemplu cu briceagul și cu un cadavru. Altele le ghicea viitorul, oferindu-le profetii apropo de ceea ce urma să se întâmple:

— Vibrații negative, spunea el. Urmează o zi proastă.

Și apoi rămânea cu privirea pierdută peste câmpul de orez. N-avea cum să greșească. Pericolul era peste tot.

„Sunt medicul-vrăjitor al companiei”, îi scria el lui Kathy. „Țipii ăștia mă ascultă. Chiar cred în tot rahatul ăsta”.

Kathy nu i-a răspuns la scrisori timp de mai multe săptămâni. Și apoi a trimis doar o carte poștală: „Un sfat: ai grijă cu trucurile. Într-una din zilele astea, ai să mă faci și pe mine să dispar”.

Era semnat simplu „Kath”. Nu-i mai trimitea nici cuvinte afectuoase, nici povești amuzante.

Brusc, John a simțit vechile angoase cuprinzându-l din nou. Nu le putea alunga. Chiar și în miezul zilei continuau să-l bântuie prin minte. Dormitoare întunecoase, de exemplu. Mijloacele anticoncepționale pe care le folosea Kathy. Ceea ce dorea era să o spioneze din nou — o simtea ca pe o necesitate — dar nu putea face altceva decât să aștepte. Noaptea, sângele îi fierbea. Nu se putea opri să nu se tot întrebă. În a treia săptămână

TIM O'BRIAN Vrăjitorul

din februarie, când în sfârșit a sosit o scrisoare, John a detectat o nouă răceală și distanță în tonul ei. Îi vorbea despre un film pe care îl văzuse, o galerie de artă pe care o vizitase, o minunată bere spaniolă pe care o descoperise. Imaginația lui a completat detaliile.

Februarie a fost o lună groznică. Una dintre probleme era Kathy, cealaltă era războiul. Doi oameni au murit din cauza minelor. Un al treilea a fost împușcat în gât. Weber s-a curățat pentru că i-a explodat rinichiul. Moralul era la pământ. În vreme ce se târau dintr-un loc în altul, oamenii discuta cu voci scăzute că magia s-a risipit, că Vrăjitorul a pierdut contactul cu lumea spiritelor. Păreau să dea vina pe el. Nu era nimic direct, doar o atitudine generală. Nu i se mai cerea să facă trucuri. Încetaseră tachinele și glumele. Pe măsură ce zilele treceau, John Wade se simtea tot mai izolat de ceilalți, izolat de Kathy și de propriul său viitor. Era o senzație apăsătoare — părea totul pierdut. Uneori își puneau întrebări apropo de sănătatea lui mintală. Interiorul îi devenise cetos; abia își mai putea ține cumpătul.

„Ceva nu e-n regulă”, i-a scris el lui Kathy. „Să nu-mi faci una ca asta. Nu sunt orb — Vrăjitorul vede tot”.

Ea i-a răspuns aproape imediat: „Mă sperii”.

Și apoi, timp de mai multe zile, n-a mai primit nici o scrisoare, nici măcar o carte poștală, iar războiul a continuat să-l stoarcă. Noțiunea de inexorabil a pus stăpânire pe el, fără să-l mai părăsească.

În cea de-a doua săptămână a lui februarie, un sergent pe nume Reinhart a fost împușcat de un trăgător izolat. Tocmai mânca o ciocintă Mars. A luat o înghitură, a râs, a început să zică ceva și apoi a căzut în iarbă, sub un palmier bătrân, cu buzele mănijite de ciocolată și creierii netezi și lichizi. Era o după-amiază minunată, luminoasă și parfumată, foarte caldă, dar John Wade s-a trezit tremurând. Frigul îi venea din interior. Un ger puternic din adâncuri, s-a gândit el, și apoi a simțit ceva ce nu mai simțise, o forță atât de violentă, încât părea să-l ridice de umeri. Era furie, în parte, dar era și boală și mâhnire și răutate, tot felul de lucruri.

Timp de câteva secunde, s-a înconjurat cu bratele, simțind frigul, și apoi a luat-o din loc.

N-a fost o decizie adevărată. A pierdut contactul cu propria-i voință, cu propriile brate și picioare și, în orele care au urmat, avea să-și amintească cum părea că alunecă spre pozițiile inamice — nu alerga, plana doar, iute și neîntrerupt — împins din spate, fără să gândească deloc, strecurându-se prin hățșuri încălțate, rămânând aplecat și lăsând ca alunecarea aceea să-l ducă spre un omulet cu pantaloni negri și cămașă neagră. Avea să-și aducă aminte că omul s-a întors și s-au privit. Restul avea să-și-l amintească doar vag. Cum era purtat înainte de acea alunecare. Cum plămânii îi păreau plini de funingine și cum, la un moment dat, teava puștii lui s-a ridicat către obrazul omulețului. Avea să-și amintească de presiunea imensă din stomac. De privirea lui Kathy, reproșându-i multe lucruri pe care le făcuse sau nu le făcuse. Nu s-a auzit nici un sunet, nici unul pe care Vrăjitorul să și-l amintească mai apoi. Obrazul omulețului dispăruse.

Mai târziu, oamenii din compania Charlie nu se puteau opri să nu vorbească despre noul truc al Vrăjitorului.

— Poc! spunea cineva. Zău că nu mint, pur și simplu... poc!

Pe seară, au târât cadavruul trăgătorului într-un cătun apropiat. Sub amenințarea puștii, sătenii au fost adunați la un loc. Apoi mortul a fost legat cu o frânghie de picioare și încheieturi și, chiar înainte de căderea nopții, Vrăjitorul și oamenii săi au dat o reprezentare de levitație, ridicând cadavruul sus, în copaci, în întuneric, unde a plutit sub o frumoasă lună roșie.

John Wade s-a întors acasă în noiembrie 1969. La aeroportul din Seattle a intenționat să-i

dea un telefon lui Kathy, dar apoi s-a răzgândit și, curând după ce a format numărul, a închis.

A avut impresia că zborul până la Minneapolis a fost o vreme pierdută. Poate și din cauza întârzierii avionului, dar nu numai de asta. Se simtea periculos. În dreptul Dakotei de Nord s-a dus în spatele avionului, la toaletă, unde și-a scos uniforma, și-a pus niște pantaloni și un pulover și apoi s-a privit cu grijă în oglindă. Ochii lui păreau nesănătoși. Arăta obosit și slăbit. După o clipă, și-a făcut cu ochiul în oglindă.

— Hei, Vrăjitorule, a murmurat el, cum mai merge cu trucurile?

În Twin Cities, în seara aceea, a luat un autobuz până la universitate. Și-a cărat geanta până în plateta din fața camerei lui Kathy, a găsit o bancă de beton și s-a așezat s-o aștepte. Abia trecuse de ora nouă. Fereastra ei era întunecată și, timp de vreo două ore, el a făcut liste mentale ale diverselor locuri unde ar fi putut fi Kathy, ale lucrurilor pe care le-ar fi putut face. Nimic de bine nu i-a trecut prin minte. Apoi gândurile i s-au concentrat asupra subiectelor pe care le va aborda, de îndată ce se va ivi ocazia. Loialitatea, de exemplu. Statistica și iubirea, fidelitatea și încrederea, cam tot ce ținea de relația dintre doi oameni.

Era târziu, aproape de miezul nopții, când Kathy a apărut pe trotuar, îndreptându-se spre dormitor. Avea o geantă de pânză pe umăr și un vraf de cărți sub brațul drept. Slăbise un pic, mai ales la solduri, și, în întuneric, părea să se miște mai iute, mai vioi, mai impulsiv. Asta îl făcea să nu se simtă în apele lui. După ce ea a intrat înăuntru, John a rămas nemișcat o vreme, nepreafind acolo, de fapt nefiind cam nicăieri: apoi și-a luat geanta și a mers pe jos vreo jumătate de milă, până la un hotel.

Încă plana.

Senzația aceea amețitoare de detașare l-a însoțit toată noaptea. Febre exotice i-au răvășit sângele. Nu putea scăpa de vise. De două ori s-a trezit și a rămas sub duș, lăsând apa să-l izbească umerii, dar, chiar și atunci, rolele viselor continuau să se deruleze. Niște chestii nebunești. Kathy dând la o parte ploaia de pe un trotuar, cu o lopată. Kathy făcându-i cu mâna de pe aripa unui avion. La un moment dat, în apropierea zoriilor, s-a trezit chircit pe podea, treaz, conversând cu bezna. Îl ruga pe tatăl lui să nu moară. Îi tot spunea „te rog, te rog”, dar tatăl lui nu vroia să-l asculte, pur și simplu continua să rămână mort. „Te iubesc” a zis John și apoi s-a încovrigat și mai tare; a privit în întuneric și s-a văzut pe sine la înmormântarea tatălui — avea paisprezece ani și o cravată nouă, neagră, care îl sufoca — numai că înmormântarea avea loc sub un soare puternic, de-a lungul unui șant de irigație din Thuan Yen — lumea în dolii se ghemuia, se jeluia și își înfigea degetele în ochi — mama lui John și multe alte mame — un preot striga „Păcat!”, o organistă cânta la orgă — și John dorea să-i ucidă pe toți cei care plângeau și pe cei care nu, pe toată lumea, pe preot și pe jeluitori și pe bătrâna slăbănoagă de la orgă — vroia să pună mâna pe un ciocan, să se arunce în șant și să-l omoare pe tatăl lui pentru că murise.

Când au apărut zorii, a luat-o la picior către dormitorul lui Kathy și a așteptat afară pe banca de beton.

Nu era sigur ce vroia.

La mijlocul diminetii, Kathy a apărut și s-a îndreptat către universitate. Rutina nu se schimbă. A urmărit-o până la laboratorul de biologie, apoi până la o întrunire a studenților, apoi până la poșta, la bancă și la sala de gimnastică. Din vechiul loc de sub peluză, a urmărit-o în vreme ce ea se antrena făcând driblinguri și aruncări la coș, mult îmbunătățite acum, și după prânz a petrecut trei ore monotone în bibliotecă, câtă vreme ea a stat aplecată deasupra unei cărți groase, cenușii, de psihologie. Nimic nu părea neobișnuit. De mai multe ori, de fapt, el a fost cât pe-acți să-și încheie veghea, să se ducă să o înșface, să o țină strâns și să nu-i mai dea drumul niciodată. Dar la căderea serii, când ea și-a închis cartea, John n-a putut să reziste să n-o urmărească traversând campusul până la un chiosc aglomerat, de unde și-a cumpărat o revistă, apoi până la o pizzerie de pe bulevardul Universității, unde a comandat un cârnat italian cu sos picant.

S-a ascuns într-o sticlă de autobuz de-afară.

Traduceri de
FLORIN SLAPAC

continuare în pag. 15

JOHN WOOD

(Marea Britanie)

Supradoza

A sunat telefonul

Cu ce vă pot fi de folos, a zis doctorul

fluturându-și aripile albe.

Ajutor! a strigat o voce de inger

Nu știu ce-i cu mine! Ajutați-mă!

Cine ești? Unde ești?

Ajutați-mă! Am luat o supradoză.

Sosesc în zece minute,

Încearcă să stai treaz.

Nu mă lăsa să mor, a șoptit ingerul

Doctorul a venit în zbor dar vocea o zbughise deja spre înalturi.

Viitorul României

Viitorul României este în NATO Alături de ultimii admiși, Polonia, Ungaria...

Viitorul României este în Uniunea Europeană Alături de Islanda și Lichtenstein

Viitorul României este integrarea Uniunea Europeană, ECU Viitorul României este viitorul Europei.

Soft

Mi-am bolezat computerul Cutia Pandorei

Contine gigabiti de informații Dosare despre o multime de oameni

Toate în legătură cu protejarea sănătății lor

Informațiile sunt la o fracțiune de secundă depărtare Extrag problemele unei persoane din cele câteva milioane

Ce uimitor Tehnologia asta mă depășeste Decum începe acțiunea binară Si analiza informațiilor e gata Starea sănătății se îmbunătățește

Speranțele dau în clocot.

◆ Revistă editată de Consiliul Județean Constanta cu sprijinul Ministerului Culturii
◆ Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

• Redactor șef: CONSTANTIN NOVAC • Redactor șef adj.: NICOLAE MOTOC

Adresa: Constanta, str. Ion Lahovari, nr. 87, tel. 61.11.72, 61.10.79, ISSN 12208167 Tiparul: INFCON S.A. Constanta • Clitori din strălăutate se pot abona prin „RODIPET” S.A. P.O. Box 33-57, fax 0040-1-222.64.07; 222.64.39, telex 11995, Piata Presei Libere nr.1, sector 1, București, România • Redactor de serviciu: FLORIN SLAPAC